

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

.....
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาชุมชน)

ปริญญา

.....
จิตวิทยาชุมชน

สาขา

.....
จิตวิทยา

ภาควิชา

เรื่อง การทำหน้าที่ของครอบครัว บุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรมการช่วยเหลือ
 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Family Function, Personality, Self-Esteem and Helping Behavior of High School Students
in Bang Saphan District, Prachuap Khiri Khan Province

นามผู้วิจัย นางสาวณัฐดาว กชพลายุกต์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทิพย์วัลย์ สุรินยา, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

.....
(รองศาสตราจารย์สุภาณี สนธิรัตน์, Ed.D.)

หัวหน้าภาควิชา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทิพย์วัลย์ สุรินยา, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....
(รองศาสตราจารย์กัญจนา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

สิงสิงห์ มทววิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การทำหน้าที่ของครอบครัว บุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรมการช่วยเหลือ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Family Function, Personality, Self-Esteem and Helping Behavior of High School Students
in Bang Saphan District, Prachuap Khiri Khan Province

โดย

นางสาวณัฐดาว กษพลายุศักดิ์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาชุมชน)

พ.ศ. 2555

ณัฐดาว กษพลายุคต์ 2555: การทำหน้าที่ของครอบครัว บุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปรินญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาชุมชน) สาขาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทิพย์วัลย์ สุรินยา, Ph.D. 174 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการทำหน้าที่ของครอบครัว บุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอ บางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือตามปัจจัยส่วนบุคคล ที่แตกต่างกัน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่ของครอบครัวกับพฤติกรรมการช่วยเหลือ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับพฤติกรรมการช่วยเหลือ 5) ความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่า ในตนเองกับพฤติกรรมการช่วยเหลือ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอ บางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 307 คน คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่า t-test, ค่า F-test, การทดสอบรายคู่โดยวิธี LSD และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การทำหน้าที่ของครอบครัว ได้แก่ การแก้ปัญหา การสื่อสาร บทบาท การตอบสนองทางอารมณ์ ความผูกพันทางอารมณ์ และการควบคุมพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง 2) บุคลิกภาพด้านความเปิดกว้าง การยอมรับผู้อื่น และการแสดงออกอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านการมีสติ และความหวั่นไหวอยู่ในระดับปานกลาง 3) การเห็นคุณค่าในตนเอง ได้แก่ ความรู้สึว่าตนมีความสำคัญ ความรู้สึว่าตนมีอำนาจ ความรู้สึว่าตนมีความสามารถ และความรู้สึว่าตนมีคุณค่าอยู่ในระดับสูง 4) พฤติกรรมการช่วยเหลือ ได้แก่ ทางกาย ทางวาจา ทางสติปัญญา และทางใจอยู่ในระดับสูง 5) นักเรียน ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลการเรียน ลำดับการเกิด รายได้ของ ครอบครัว อาชีพของบิดาและอาชีพของมารดามีพฤติกรรมการช่วยเหลือไม่แตกต่างกัน 6) การทำหน้าที่ ของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 7) บุคลิกภาพด้านการแสดงออก ความเปิดกว้าง การยอมรับผู้อื่น และการมีสติ มีความสัมพันธ์ทางบวก กับพฤติกรรมการช่วยเหลืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 8) การเห็นคุณค่าในตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

Nathdao Kotchapalayuk 2012: Family Function, Personality, Self-Esteem and Helping Behavior of High School Students in Bang Saphan District, Prachuap Khiri Khan Province. Master of Science (Community Psychology), Major Field: Community Psychology, Department of Psychology. Thesis Advisor: Assistant Professor Tippavan Surinya, Ph.D. 174 pages.

The objectives of this research were to study as following: 1) levels of family function, personality, self-esteem, and helping behavior from high school students in Bang Saphan district, Prachuap Khiri Khan province, 2) comparing between different personal factors, 3) relationship between family function and helping behavior, 4) relationship between personality and helping behavior, 5) relationship between self-esteem and helping behavior. The sample were 307 students from high school in Bang Saphan district, Prachuap Khiri Khan province selected by stratified random sampling. The data were analyzed by a computer package statistical program. Statistical methods were percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, LSD (Least Significant Difference), and Pearson Product Moment Correlation Coefficient.

The results of this research were; 1) family function, such as problem solving, communication, role, affective responsiveness, affective involvement, and behavior control, were at the high level, 2) the openness to experience dimension, the agreeableness dimension, and the extraversion dimension of personality, were at the high level, while the conscientiousness dimension and the neuroticism dimension of personality, were at the moderate level, 3) self-esteem, such as significance, power, competence, and virtue, were at the high level, 4) helping behavior, such as physical, verbal communication, intellectual, and mentality, were at the high level, 5) the students, who were different in gender, age, education level, grade point average, birth order, family income, career of the fathers and the mothers, had not difference in helping behavior, 6) family function had positively related to helping behavior at the 0.001 of significance level, 7) the extraversion dimension, the openness to experience dimension, the agreeableness dimension, and the conscientiousness dimension of personality had positively related to helping behavior at the 0.001 of significance level, 8) self-esteem had positively related to helping behavior at the 0.001 of significance level.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของคณาจารย์
หลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทิพย์วัลย์ สุรินยา ประธานกรรมการ
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สุปานิ สนธิรัตน์ กรรมการร่วม ที่กรุณาให้
คำปรึกษา ให้ความรู้ และให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิริยาภรณ์ อุดมระติ พันตรีหญิง ดร.พนมพร
พุ่มจันทร์ และอาจารย์ ดร. เฉลิมขวัญ สิงห์วี ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบเครื่องมือและให้คำแนะนำ
ต่างๆ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์สาขาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่ได้ให้ความรู้ และให้คำปรึกษาที่มีค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย
จนสามารถนำความรู้มาใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ และการทำงานในอนาคตต่อไป และขอบคุณ
เจ้าหน้าที่ของภาควิชาจิตวิทยาทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการทำวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ และอาจารย์นพรัตน์ พลายน้อย
อาจารย์ชำนาญการ โรงเรียนบางสะพานวิทยา โรงเรียนธงชัยวิทยา และ โรงเรียนชัยเกษมวิทยา
ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้ง
ขอขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นปริญญาโท สาขาจิตวิทยาชุมชนรุ่นที่ 9 และเพื่อนๆ ทุกคน
ที่ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และให้กำลังใจกันมาโดยตลอดระยะเวลาการศึกษา

สุดท้ายผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา คุณตา คุณยาย คุณสุระ ตะเพียนทอง และ
คุณรุ่งโรจน์ หัสดินไพศาล ที่สนับสนุนด้านการศึกษา เป็นกำลังใจ และอยู่เบื้องหลังความสำเร็จ
ทุกประการ

ณัฐดาว คชพลายุกต์

พฤษภาคม 2555

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง

(3)

บทที่ 1 บทนำ

1

ความสำคัญของปัญหา

1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

4

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4

ขอบเขตของการวิจัย

5

นิยามศัพท์

7

บทที่ 2 การตรวจเอกสาร

13

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมความช่วยเหลือ

13

แนวคิดเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของครอบครัว

18

แนวคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพ

32

แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

46

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

54

กรอบแนวคิดการวิจัย

58

สมมติฐานในการวิจัย

59

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

63

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

63

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

65

การทดสอบหาความเชื่อมั่น

74

การเก็บรวบรวมข้อมูล

75

การวิเคราะห์ข้อมูล

76

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

76

บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

78

ผลการวิจัย

78

ข้อวิจารณ์

115

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	132
สรุปผลการวิจัย	132
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	137
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	140
ภาคผนวก	146
ภาคผนวก ก รายนามผู้ตรวจแบบสอบถาม	147
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	149
ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม	158
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	174

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจำแนกตามโรงเรียน	64
2	จำนวนและร้อยละของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	79
3	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการทำหน้าที่ของครอบครัวของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง	81
4	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับบุคลิกภาพของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง	87
5	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง	92
6	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับ พฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง	96
7	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำแนกตามเพศ	100
8	จำนวนค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามอายุ	101
9	การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามอายุ	102

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
10	จำนวนค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามระดับการศึกษา	102
11	การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมกรช่วยเหลือของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามระดับการศึกษา	103
12	จำนวนค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามผลการเรียน	104
13	การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมกรช่วยเหลือของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามผลการเรียน	105
14	จำนวนค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามลำดับการเกิด	105
15	การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมกรช่วยเหลือของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามลำดับการเกิด	107
16	จำนวนค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามรายได้ของครอบครัว	107
17	การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมกรช่วยเหลือของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามรายได้ของครอบครัว	108
18	จำนวนค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามอาชีพของบิดา	109

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
19	การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมกรช่วยเหลือของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามอาชีพของบิดา	110
20	จำนวนค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามอาชีพของมารดา	111
21	การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมกรช่วยเหลือของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามอาชีพของมารดา	112
22	ความสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่ของครอบครัวกับพฤติกรรม การช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	112
23	ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับพฤติกรรมกรช่วยเหลือ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย	113
24	ความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองกับพฤติกรรม การช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	114
25	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	128

สารบัญตาราง (ต่อ)

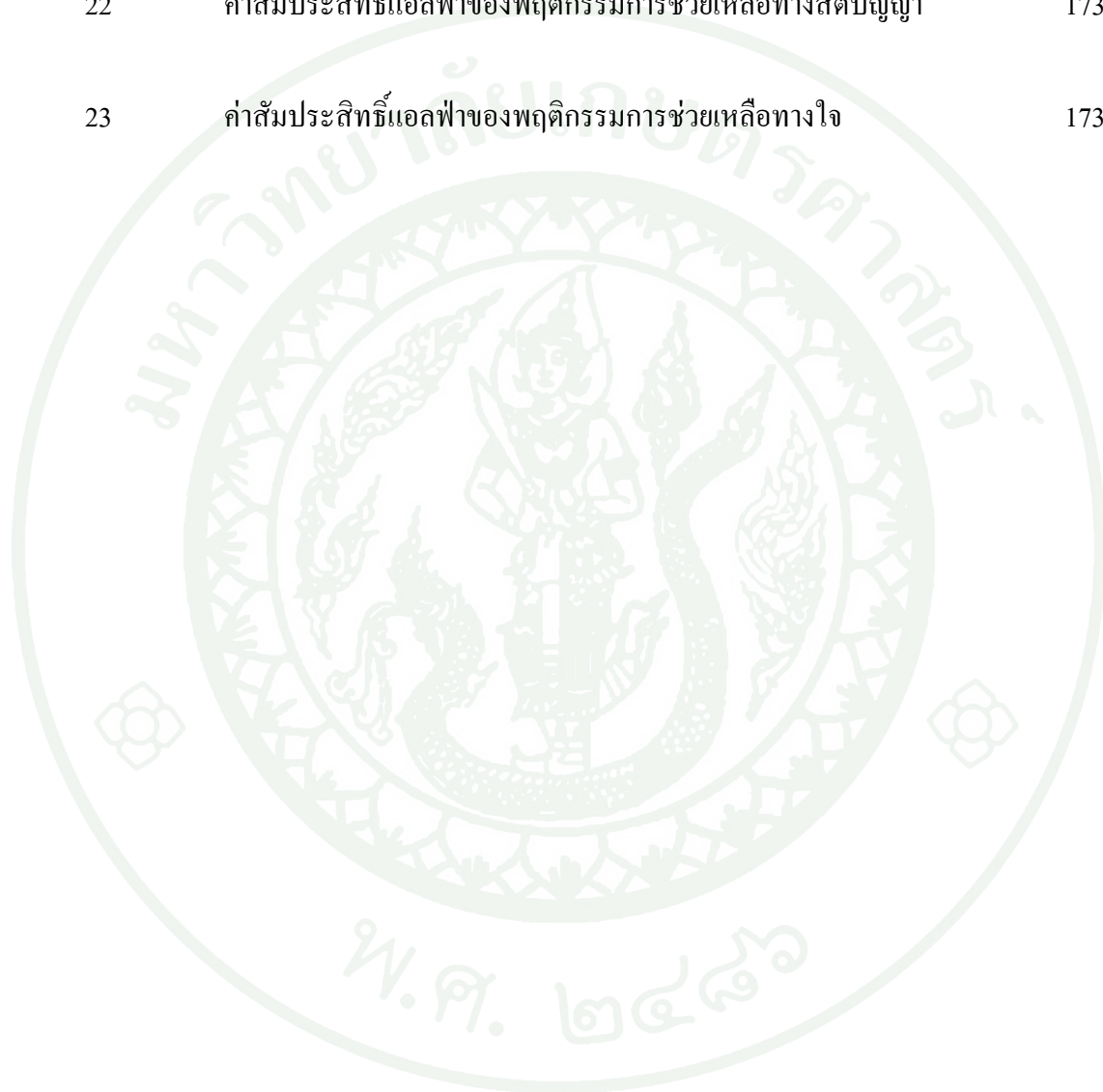
ตารางผนวกที่		หน้า
1	คำสัมประสิทธิ์แอลฟาของการทำหน้าที่ของครอบครัวโดยรวม	159
2	คำสัมประสิทธิ์แอลฟาของการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการแก้ปัญหา ของสมาชิกในครอบครัว	160
3	คำสัมประสิทธิ์แอลฟาของการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการสื่อสาร ของสมาชิกในครอบครัว	160
4	คำสัมประสิทธิ์แอลฟาของการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านบทบาท ของสมาชิกในครอบครัว	161
5	คำสัมประสิทธิ์แอลฟาของการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการตอบสนอง ทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว	161
6	คำสัมประสิทธิ์แอลฟาของการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านความผูกพัน ทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว	162
7	คำสัมประสิทธิ์แอลฟาของการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการควบคุม พฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว	162
8	คำสัมประสิทธิ์แอลฟาของบุคลิกภาพโดยรวม	163
9	คำสัมประสิทธิ์แอลฟาของบุคลิกภาพด้านความหวั่นไหว	165
10	คำสัมประสิทธิ์แอลฟาของบุคลิกภาพด้านการแสดงออก	165

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
11	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของบุคลิกภาพด้านความเปิดกว้าง	166
12	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของบุคลิกภาพด้านการยอมรับผู้อื่น	166
13	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของบุคลิกภาพด้านการมีสติ	167
14	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของการเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวม	167
15	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญ	169
16	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านความรู้สึกว่าตนมีอำนาจ	169
17	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสามารถ	170
18	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านความรู้สึกว่าตนมีคุณความดี	170
19	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของพฤติกรรมการช่วยเหลือโดยรวม	171
20	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของพฤติกรรมการช่วยเหลือทางกาย	172
21	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของพฤติกรรมการช่วยเหลือทางวาจา	172

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
22	คำสัมประสิทธิ์แอลฟาของพฤติกรรมกรช่วยเหลือทางสติปัญญา	173
23	คำสัมประสิทธิ์แอลฟาของพฤติกรรมกรช่วยเหลือทางใจ	173

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในปัจจุบันมีการเจริญเติบโตในด้านต่างๆ อย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อันเนื่องมาจากการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งในการพัฒนาอย่างรวดเร็วนี้ในบางครั้งก็ส่งผลกระทบต่อบริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป จากเดิม (สุชา จันทน์เฒ, 2524: 26) ทุกคนมุ่งแต่จะแสวงหาผลประโยชน์และผลกำไร เน้นและให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นหลัก จนลืมนึกถึงศีลธรรม ขาดจิตสำนึกในการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การมีน้ำใจ เห็นอกเห็นใจ และช่วยเหลือผู้อื่น อีกทั้งยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม จึงทำให้สังคมไทยในปัจจุบันมีลักษณะต่างคนต่างอยู่โดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น และมีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย ซึ่งตามหน้าหนังสือพิมพ์รายวันจะเต็มไปด้วยข่าวฆ่ากันตายอย่างโหดเหี้ยม หลอกหลวงกันอย่างเอาแต่ใจ เด็กถูกผู้ใหญ่รังแก หรือปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ซึ่งถ้าลองดูข่าวย้อนไปก่อนปี พ.ศ. 2530 ข่าวเหล่านี้มักจะไม่ค่อยมีปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์เลย (สิทธิโชค วรรณสันติกุล, 2546: 291) และเมื่อมีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นก็มักจะส่งผลให้ปัญหาเพียงเล็กน้อยกลับทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นด้วย

จากปัญหาดังกล่าวทำให้องค์กรทางสังคม ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้ร่วมมือกัน และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมที่น่าอยู่ โดยจากมติของคณะรัฐมนตรีได้ประกาศให้ในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งตรงกับวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา ให้เป็นปีแห่งการให้และอาสาช่วยเหลือสังคม จึงมอบหมายให้หน่วยงานต่างๆ จัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อวาระแห่งชาติ ในเรื่องการให้และอาสาช่วยเหลือสังคม (ศูนย์ส่งเสริมการให้และการอาสาช่วยเหลือสังคม, 2550: 1) กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข จึงได้จัดทำกรอบการวิจัยสุขภาพจิต ใน 5 ปี พ.ศ. 2548-2552 โดยได้ให้ความสำคัญในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีในคนไทย ได้แก่ การมีจิตสาธารณะ การทำงานเป็นทีม การเอื้ออาทรต่อกัน ความมีน้ำใจ ถือเป็นกรอบในการพัฒนาอย่างหนึ่งของกรมสุขภาพจิตในการเสริมสร้างศักยภาพด้านสุขภาพจิตแก่บุคคล ครอบครัว และชุมชน (กรมสุขภาพจิต, 2548: 50) อังโน วรรณภา สารโจน์, 2551: 1-2) นอกจากนี้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

(สสส.) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ และจัดทำโครงการต่างๆ เพื่อให้วัยรุ่น เยาวชน บุคคลและหน่วยงานอื่นได้เข้าร่วมกิจกรรม และได้แสดงออกถึงพฤติกรรมการช่วยเหลือกันในสังคมมากขึ้น โดยมีโครงการต่างๆ ที่ส่งเสริมให้บุคคลทำความดีโดยการเป็นจิตอาสาหรืออาสาสมัครทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น เช่น การเป็นเยาวชนอาสาสมัครช่วยเหลือสังคม การบริจาคสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับเด็ก อาสาช่วยฝึกอบรมและให้ความรู้แก่สตรีที่ด้อยโอกาส อาสาทำหนังสือเสียงให้คนตาบอด อาสาสร้างบ้านให้ผู้ยากไร้ อาสาสมัครอนุรักษ์ป่าไม้ ธรรมชาติ และสัตว์ป่า อาสาพัฒนาชนบท ร่วมจัดกิจกรรมฟื้นฟูพระพุทธศาสนา และอาสาช่วยคนขายมัจฉาเงิน ภาวะวิกฤต เป็นต้น (เครือข่ายจิตอาสา, 2550: 7-49)

วัยรุ่นสามารถเป็นกำลังสำคัญในการที่จะช่วยเหลือผู้อื่น เนื่องจากเป็นวัยแห่งการเสริมสร้างสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อจากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ และจะต้องดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งเป็นระยะที่วัยรุ่นมีบทบาทสำคัญต่อบุคคลและสังคมอย่างมาก (สุชา จันทน์เอม, 2529: 1) อีกทั้งยังเป็นวัยที่มีพลังสูงและมีความสนใจทางสังคม สนใจในชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ด้อยโอกาส ผู้ที่ถูกกดขี่ทางสังคมหรือไม่ได้รับความยุติธรรม ซึ่งความสนใจเหล่านี้จะแสดงออกมาในรูปของกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย ชุมชน และที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้ (สุชา จันทน์เอม, 2529: 45) ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าวัยรุ่นเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่าของประเทศชาติ พร้อมทั้งความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม วัยรุ่นจึงมีบทบาทอย่างยิ่งต่อสังคม ดังนั้นจึงต้องมุ่งพัฒนาและเตรียมบุคคลมาตั้งแต่วัยเด็กและวัยรุ่น โดยเฉพาะวัยรุ่นนั้นเป็นวัยที่กำลังจะก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่จะต้องรับภาระในการพัฒนาประเทศชาติบ้านเมือง จึงสมควรที่จะได้รับการเฟื่องเลี้ยงเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะต่างๆ ที่พึงปรารถนา (ประยูรศรี มณีสร, 2532: 209) โดยเฉพาะการพัฒนาคุณลักษณะการช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองในด้านจิตใจ ช่วยลดการเห็นแก่ตัวของบุคคลในสังคม และสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยการเรียนรู้จากการช่วยเหลือผู้อื่น อันเป็นลักษณะที่สะท้อนถึงความเป็นคนดีมีคุณธรรม ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม (รุ่งรัตน์ ไกรทอง, 2537: 2) และการที่วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยที่จะส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมช่วยเหลือ และยังมีอีกหลายปัจจัยที่คาดว่าจะช่วยส่งเสริมและเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม และองค์กรต่างๆ ในสังคม (วรรณภา สารโจน, 2551: 6) และนอกจากจะพัฒนาคุณลักษณะที่ดีด้านการช่วยเหลือของวัยรุ่นแล้ว ก็อาจจะสามารถทำให้ผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือหรือบุคคลอื่นๆ ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

ดังนั้นในการเสริมสร้างให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมการช่วยเหลือนั้น จำเป็นที่จะต้องดูบริบทที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ของครอบครัวด้วย เนื่องจากครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐานของสังคม บุคคลไม่สามารถพัฒนาไปได้ดีหากปราศจากครอบครัวที่ดี (อุมพร ตรังคสมบัติ, 2544: 1) ครอบครัวมีหน้าที่ขัดเกลา อบรม สั่งสอน และสร้างพฤติกรรมที่ดีให้กับสมาชิกในครอบครัว อีกทั้งครอบครัวยังเป็นระบบเปิดที่มีความสัมพันธ์กับระบบภายนอกอื่นๆ เช่น ครอบครัวขยาย ชุมชน โรงเรียน องค์กรทางศาสนา เป็นต้น (อุมพร ตรังคสมบัติ, 2544: 42) ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของวัยรุ่นในสังคมไทยที่จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับระบบต่างๆ เพื่อพัฒนาและช่วยเหลือบุคคล ชุมชน และสังคม การทำหน้าที่ของครอบครัวมีความสำคัญและอาจจะส่งผลต่อพฤติกรรม การช่วยเหลือโดยตรง หากวัยรุ่นมีการทำหน้าที่ของครอบครัวอย่างสมบูรณ์แล้วก็จะสามารถมีเวลา และแบ่งเวลามาช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้บุคลิกภาพก็เป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดลักษณะนิสัย อีกทั้งยังมีผลต่อการปรับตัวของวัยรุ่น (วิภาพร มาพบสุข, 2546: 369) ถ้าวัยรุ่นมีบุคลิกภาพที่ดีในด้านการปรับตัวก็จะส่งผลให้เขาเป็นผู้ที่มีน้ำใจ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความรับผิดชอบ รู้จักเสียสละ และมีกิริยามารยาทที่ดีงาม ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้เป็นคุณลักษณะที่ทำให้วัยรุ่นมีการปรับตัวกับผู้อื่นได้ง่ายขึ้น เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในสังคม และเอื้อต่อการช่วยเหลือและทำประโยชน์ให้กับสังคม

การเห็นคุณค่าในตนเองก็เป็นอีกส่วนสำคัญที่จะส่งเสริมให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมการช่วยเหลือ ถ้าวัยรุ่นมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง ก็จะทำให้เขาเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความเข้มแข็ง มีความเชี่ยวชาญ และมีความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จได้ อีกทั้งยังรู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีประโยชน์และมีความสำคัญต่อสังคม (Maslow, 1970) ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างประโยชน์ให้กับสังคมและยังสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีส่วนช่วยส่งเสริมพฤติกรรม การช่วยเหลือของวัยรุ่น คือ ปัจจัยส่วนบุคคล การทำหน้าที่ของครอบครัว บุคลิกภาพ และการเห็นคุณค่าในตนเองว่ามีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการช่วยเหลืออย่างไร โดยในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นวัยรุ่นตอนกลาง อายุ 15-18 ปี ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และความคิด มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป โดยสามารถที่จะปลูกฝังคุณลักษณะของการช่วยเหลือก่อนที่จะเข้าสู่ วัยรุ่นตอนปลายที่เริ่มเข้าสู่ภาวะอย่างสมบูรณ์แบบ มีการตัดสินใจ ปรับตัว และจะต้องออกไป

ดำเนินชีวิตในสังคมหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นมากยิ่งขึ้น (สุชา จันทน์เอม, 2529: 3-4) โดยผู้วิจัยหวังว่าในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะมีประโยชน์ในการนำไปส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะที่ดีในด้านการช่วยเหลือของวัยรุ่นและบุคคลในกลุ่มอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการทำหน้าที่ของครอบครัว ระดับบุคลิกภาพ ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง และระดับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่ของครอบครัวกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงระดับการทำหน้าที่ของครอบครัว บุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. เป็นแนวทางสำหรับครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม และองค์กรต่างๆในสังคม เพื่อตระหนักในการทำหน้าที่ของครอบครัว พัฒนาและส่งเสริมบุคลิกภาพที่เหมาะสม ตระหนักในความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง และส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือให้กับบุคคลอื่นๆ ทุกเพศทุกวัย

4. เป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการมีส่วนร่วมช่วยสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะที่ดีในด้านการช่วยเหลือของวัยรุ่นกลุ่มอื่นๆ หรือบุคคลในหน่วยงานอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวนทั้งสิ้น 1,323 คน (ข้อมูลปีการศึกษา 2554)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

- 1.1 เพศ
- 1.2 อายุ
- 1.3 ระดับการศึกษา
- 1.4 ผลการเรียน
- 1.5 ลำดับการเกิด
- 1.6 รายได้ของครอบครัว
- 1.7 อาชีพของบิดา
- 1.8 อาชีพของมารดา

2. การทำหน้าที่ของครอบครัว ใช้แนวความคิดของ McMaster Model (Epstien, Bishop and Baldwin, 1982) ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้

- 2.1 การแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัว
- 2.2 การสื่อสารของสมาชิกในครอบครัว
- 2.3 บทบาทของสมาชิกในครอบครัว
- 2.4 การตอบสนองทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว
- 2.5 ความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว
- 2.6 การควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว

3. บุคลิกภาพ ใช้แนวความคิดของ Costa and McCrae (1995) ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

- 3.1 ด้านความห้วนไหว
- 3.2 ด้านการแสดงออก
- 3.3 ด้านความเปิดกว้าง
- 3.4 ด้านการยอมรับผู้อื่น
- 3.5 ด้านการมีสติ

4. การเห็นคุณค่าในตนเอง ใช้แนวความคิดของ Coopersmith (1981) ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

- 4.1 ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญ
- 4.2 ด้านความรู้สึกว่าตนมีอำนาจ
- 4.3 ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสามารถ
- 4.4 ด้านความรู้สึกว่าตนมีคุณความดี

ตัวแปรตาม ได้แก่

5. พฤติกรรมการช่วยเหลือ ใช้แนวความคิดและหลักการของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ม.ป.ป.: 187-188 อ้างใน กองวิจัยทางการศึกษา, 2542: 12-13) ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

- 5.1 พฤติกรรมการช่วยเหลือทางกาย
- 5.2 พฤติกรรมการช่วยเหลือทางวาจา
- 5.3 พฤติกรรมการช่วยเหลือทางสติปัญญา
- 5.4 พฤติกรรมการช่วยเหลือทางใจ

นิยามศัพท์

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ของโรงเรียนในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

เพศ หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเป็นชาย หรือหญิงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

อายุ หมายถึง จำนวนปีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวันที่กรอกแบบสอบถาม โดยนับอายุเต็มในปีที่ตอบแบบสอบถาม

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับชั้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลังศึกษาอยู่ โดยแบ่งเป็นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ผลการเรียน หมายถึง คะแนนเฉลี่ยในเทอมล่าสุดของปีที่ตอบแบบสอบถามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ลำดับการเกิด หมายถึง การจัดเรียงนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายว่าเป็นลำดับที่เท่าไร ในพี่น้องบิดามารดาเดียวกัน โดยแบ่งลำดับการเกิดได้ ดังนี้ การเป็นลูกคนเดียว ลูกคนโต ลูกคนกลาง และลูกคนสุดท้อง

รายได้ของครอบครัว หมายถึง จำนวนเงินที่ได้จากการประกอบอาชีพที่ทำประจำของบิดา และมารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายรวมกัน ซึ่งเป็นรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน โดยแบ่งรายได้ ดังนี้ น้อยกว่า 10,000 บาท, 10,000-14,999 บาท, 15,000-19,999 บาท และมากกว่า 19,999 บาท

อาชีพของบิดา หมายถึง ลักษณะการทำงานของบิดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ทำประจำและมีรายได้ให้กับครอบครัว โดยแบ่งกลุ่มอาชีพได้ ดังนี้ รับจ้างทั่วไป, เกษตรกร, พนักงานทั่วไป/ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และค้าขาย/เจ้าของกิจการ

อาชีพของมารดา หมายถึง ลักษณะการทำงานของมารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ทำประจำและมีรายได้ให้กับครอบครัว โดยแบ่งกลุ่มอาชีพได้ ดังนี้ รับจ้างทั่วไป, เกษตรกร, พนักงานทั่วไป/ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และค้าขาย/เจ้าของกิจการ

การทำหน้าที่ของครอบครัว หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีต่อกิจกรรมที่สมาชิกภายในครอบครัวกระทำ เพื่อการดำรงอยู่ของครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้คือ การแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัว การสื่อสารของสมาชิกในครอบครัว บทบาทของสมาชิกในครอบครัว การตอบสนองทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว ความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว และการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว

การแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัว หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายต่อความสามารถของสมาชิกในครอบครัวของตนเอง ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม ทำให้ครอบครัวดำเนินไปได้ดี และปฏิบัติหน้าที่ด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสื่อสารของสมาชิกในครอบครัว หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายต่อความสามารถของสมาชิกในครอบครัวของตนเอง ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน โดยพิจารณาจากความชัดเจนของเนื้อหา และข่าวสารนั้นถูกส่งไปยังบุคคลเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง

บทบาทของสมาชิกในครอบครัว หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายต่อการแสดงพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวของตนเอง ที่กำหนดขึ้นสำหรับการดำเนินการกิจต่างๆ ภายในครอบครัว ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือ

1. บทบาทพื้นฐาน หมายถึง บทบาทที่จำเป็นต้องกระทำให้ครบถ้วนเพื่อให้ครอบครัวอยู่ได้อย่างปกติสุข นั่นคือ การจัดหาปัจจัยสี่ให้แก่สมาชิก การฟูมฟักเลี้ยงดูและให้การประคับประคอง สนับสนุนแก่สมาชิก การตอบสนองความต้องการทางเพศในระหว่างคู่สมรส การช่วยพัฒนาทักษะต่างๆ ให้กับสมาชิก การบริหารจัดการภายในครอบครัว เป็นต้น
2. บทบาทอื่นๆ หมายถึง บทบาทเฉพาะของแต่ละครอบครัว ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งบทบาทที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม

การตอบสนองทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายต่อการแสดงออกทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัวของตนเอง ที่จะตอบสนองทางอารมณ์ต่อกันในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ และทั้งอารมณ์เชิงบวก เช่น อารมณ์รัก เป็นสุข และอารมณ์เชิงลบ เช่น กลัว โกรธ

ความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายต่อการแสดงออกของสมาชิกในครอบครัวของตนเองถึงระดับความผูกพันห่วงใยที่สมาชิกมีต่อกัน รวมทั้งการแสดงออกซึ่งความสนใจและเห็นคุณค่าของกันและกัน

การควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายต่อการแสดงออกของสมาชิกในครอบครัวของตนเอง ถึงวิธีการที่ครอบครัวควบคุมหรือจัดการกับพฤติกรรมของสมาชิก เพื่อให้สมาชิกประพฤติตนอยู่ในขอบเขตอันเหมาะสม ไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น

บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะส่วนตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในด้านต่างๆ ทั้งส่วนภายนอกและส่วนภายใน เพื่อตอบสนองและปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ ด้านความห้วนไหว ด้านการแสดงออก ด้านความเปิดกว้าง ด้านการยอมรับผู้อื่น และด้านการมีสติ

ด้านความหวั่นไหว หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่แสดงถึงความวิตกกังวล เกิดความโกรธได้ง่าย ซึ่งเศร้า ซึมเศร้า ไม่สามารถควบคุมความอยากหรือ ความปรารถนาของตนจากสิ่งกระตุ้นต่างๆ ได้ และตกใจเสียขวัญเมื่อต้องเผชิญกับภาวะฉุกเฉิน

ด้านการแสดงออก หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่แสดงถึงการมีมนุษยสัมพันธ์ มีลักษณะน่าคบ เป็นมิตร ชอบอยู่ในวงสมาคม โดดเด่นในท่ามกลาง กลุ่มคน คล่องแคล่ว ปรารถนาความตื่นเต้น และหัวเราะได้ง่าย

ด้านความเปิดกว้าง หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่แสดงถึงการมีการดำเนินชีวิตที่เต็มไปด้วยจินตนาการ ตระหนักถึงคุณค่าของศิลปะและความสวยงาม เห็นความสำคัญของอารมณ์ว่าเป็นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่งของชีวิต เต็มใจที่จะทดลอง ทำกิจกรรมที่แตกต่างไปจากที่เคยทำ มีความพึงพอใจในการคิดที่แตกต่างไปจากหลักการ และชอบที่จะตรวจสอบความเชื่อมั่นของค่านิยมทางสังคมที่ตนเลื่อมใส

ด้านการยอมรับผู้อื่น หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่แสดงถึงความไว้วางใจผู้อื่น ปฏิบัติกับผู้อื่นอย่างตรงไปตรงมา เต็มใจช่วยเหลือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ ถ่อมตัว สามารถที่จะผ่อนปรนประนีประนอมกับผู้อื่น เห็นอกเห็นใจ และห่วงใยผู้อื่น

ด้านการมีสติ หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่แสดงถึงการเตรียมการสำหรับชีวิต มีระเบียบ ยึดมั่นตามหลักจริยธรรม มีมโนธรรม มีความขยันหมั่นเพียร มีวินัยในตนเอง และคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนลงมือทำ

การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การประเมินคุณค่าของตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยรวมตามความรู้สึกและทัศนคติที่ตนเองมีต่อตนเอง อีกทั้งยังเป็นการยอมรับและไม่ยอมรับตนเอง และแสดงถึงความเชื่อที่บุคคลมีต่อความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ และคุณค่าของตนเอง ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้คือ ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญ ด้านความรู้สึกว่าตนมีอำนาจ ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสามารถ และด้านความรู้สึกว่าตนมีคุณค่าที่ดี

ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญ หมายถึง การที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความรู้สึกว่าได้รับการยอมรับ ความสนใจ ความห่วงใย การดูแล การแสดงออกถึงความรักจากผู้อื่น การเป็นที่ชื่นชมของบุคคลอื่น ได้รับการสนับสนุน และได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

ด้านความรู้สึกว่าตนมีอำนาจ หมายถึง การที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความรู้สึกว่าตนเองสามารถควบคุมการกระทำของตนเองและผู้อื่น มีความเป็นผู้นำ ได้รับความเคารพนับถือจากผู้อื่น และสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองได้

ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสามารถ หมายถึง การที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความรู้สึกว่าได้มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือกระทำสิ่งต่างๆ และประสบความสำเร็จตามที่ได้มุ่งหวังไว้

ด้านความรู้สึกว่าตนมีคุณความดี หมายถึง การที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความรู้สึกว่าได้มีความซื่อสัตย์ มีพฤติกรรมที่เหมาะสม ยึดมั่นในหลักของศีลธรรมจริยธรรม และศาสนา

พฤติกรรมการช่วยเหลือ หมายถึง การกระทำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในทางที่ดีโดยการเอื้อเฟื้อและเสียสละ ทรัพย์สินของ กาลังกาย เวลา หรือความสุขส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือและทำประโยชน์ให้กับบุคคลอื่น ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้คือ พฤติกรรมการช่วยเหลือทางกาย พฤติกรรมการช่วยเหลือทางวาจา พฤติกรรมการช่วยเหลือทางสติปัญญา และพฤติกรรมการช่วยเหลือทางใจ

พฤติกรรมการช่วยเหลือทางกาย หมายถึง การกระทำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่แสดงถึงการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกายในการช่วยทำธุรกรงานให้ การสงเคราะห์เท่าที่กำลังจะช่วยให้ด้วยความยินดีเต็มใจแม้งานเล็กน้อย

พฤติกรรมการช่วยเหลือทางวาจา หมายถึง การกระทำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่แสดงถึงการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการให้คำแนะนำ ช่วยเจรจาเอาเป็นธุระให้สำเร็จประโยชน์เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่บุคคลในสังคม และช่วยปลอบใจเมื่อเพื่อนฝูงได้รับความลำบากหรือเดือดร้อน

พฤติกรรมช่วยเหลือทางสติปัญญา หมายถึง การกระทำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่แสดงถึงการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการช่วยแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา เคื่องรื้อน ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกที่ชอบ และช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่บุคคลอื่นในสังคมตามกำลังสติปัญญาของตน

พฤติกรรมช่วยเหลือทางใจ หมายถึง การกระทำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่แสดงถึงการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการฝึกจิตใจของตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่น ให้อภัยในความผิดของผู้อื่น และไม่อาฆาตจองเวรต่อกัน

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการทำหน้าที่ของครอบครัว บุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการช่วยเหลือ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของครอบครัว
3. แนวคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการช่วยเหลือ

ความหมายของพฤติกรรมการช่วยเหลือ

มีนักวิชาการหลายท่านได้เรียกพฤติกรรมการช่วยเหลืออีกอย่างหนึ่งว่า ความเสียสละ หรือความเอื้อเฟื้อ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Altruism หมายถึง ผู้ให้ความช่วยเหลือ หรือเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น ซึ่งบุคคลจะแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะของความเสียสละและความเอื้อเฟื้อ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการทบทวนเอกสารวิชาการ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการช่วยเหลือ ดังนี้

ธีระพร อูรรณโม (2529: 7/2) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมการช่วยเหลือ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้กระทำทำเพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้อื่น ซึ่งเป็นการกระทำด้วยความสมัครใจ อีกทั้งผู้กระทำจะต้องลงทุนลงแรงในการกระทำเป็นอย่างมากโดยไม่คาดหวังสิ่งใดเป็นผลตอบแทนไว้ล่วงหน้า

Sigelman (1977: 278) กล่าวว่า พฤติกรรมการช่วยเหลือ คือ พฤติกรรมที่ทำให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลอื่นในสังคมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้จะแสดงออกมาได้ในหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

Rosenhan *et al.* (1981: 131-132) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมการช่วยเหลือว่า เป็นความรู้สึกอย่างหนึ่งของบุคคลต่อความต้องการที่จะเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นในสังคม เมื่อบุคคลพบกับสถานการณ์ที่ทำให้รู้สึกดังกล่าวก็น่าจะแสดงพฤติกรรมในทางที่ดีโดยออกมาในลักษณะของการเสียสละสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกำลังร่างกาย สิ่งของ เวลา หรือแม้กระทั่งความสุขส่วนตน เพื่อช่วยเหลือและทำประโยชน์ให้กับบุคคลอื่นๆ ในสังคม เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นพ้นจากความยากลำบากและยังเป็นการตอบสนองความต้องการของเขาเหล่านั้นด้วย

Bierhoff and Klien (1990: 243-262 อ้างใน วรรณภา สาโรจน์, 2551: 18) กล่าวว่า การเกิดพฤติกรรมการช่วยเหลือนั้น ถูกจูงใจโดยปัจจัย 2 ประการ ได้แก่ ความตั้งใจที่จะทำให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์ และเสรีภาพในการเลือกที่จะช่วยหรือไม่ช่วยบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือ

Hewstone *et al.* (1994: 20 อ้างใน วรรณภา สาโรจน์, 2551: 18) ได้ให้คำนิยามไว้ว่าการช่วยเหลือ คือ การกระทำที่บุคคลพิจารณาแล้วว่า คนที่ตนให้ความช่วยเหลือไปนั้นจะได้รับประโยชน์และพ้นจากความทุกข์ที่มีอยู่ในขณะนั้น

จากความหมายของพฤติกรรมการช่วยเหลือที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ ผู้วิจัยถึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมการช่วยเหลือ หมายถึง พฤติกรรมที่กระทำแล้วเป็นประโยชน์ต่อบุคคลอื่นในสังคม โดยแสดงออกมาในลักษณะของการเสียสละสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น กำลังร่างกาย สิ่งของ เวลา หรือแม้กระทั่งความสุขส่วนตน เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นได้รับประโยชน์และพ้นจากความทุกข์ที่มีอยู่ โดยบุคคลสามารถแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือออกมาได้ในหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

ประเภทของการช่วยเหลือ

วรินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517: 14) ได้สรุปลักษณะที่แสดงว่าเป็นพฤติกรรมการช่วยเหลือออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. พฤติกรรมการช่วยเหลือ เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น โดยไม่คำนึงถึงความทุกข์และความลำบากของตนเอง

2. พฤติกรรมการช่วยเหลือ เป็นการแสดงถึงการเสียสละ ความใจกว้างโอบอ้อมอารี ความเห็นใจและเข้าใจถึงความลำบากของบุคคลอื่น

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ม.ป.ป.: 187-188 อ้างใน กองวิจัยทางการศึกษา, 2542: 12-13) ได้แบ่งชนิดของการช่วยเหลือ ได้ดังนี้

1. การช่วยเหลือทางกาย ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกายในการช่วยทำธุรกรงานให้ การสงเคราะห์เท่าที่กำลังจะช่วยให้ด้วยความยินดีเต็มใจแม้งานเล็กน้อย

2. การช่วยเหลือทางวาจา ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการให้คำแนะนำ ช่วยเจรจาเอาเป็นธุระให้สำเร็จประโยชน์ เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ผู้อื่น และช่วยปลอบใจเมื่อเพื่อนฝูงได้รับความลำบากหรือเดือดร้อน

3. การช่วยเหลือทางสติปัญญา ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการช่วยแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาเดือดร้อน ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกที่ชอบ และช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่บุคคลอื่นตามกำลังสติปัญญาของตน

4. การช่วยเหลือทางใจ ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการฝึกจิตใจของตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่น ให้อภัยในความผิดของผู้อื่น และไม่อาฆาตจองเวรต่อกัน

นอกจากนี้ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ม.ป.ป.: 187-188 อ้างใน กองวิจัยทางการศึกษา, 2542: 12-13) ยังได้จำแนกชนิดของการช่วยเหลือ ซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมได้ดังนี้

1. การช่วยเหลือทางกาย

- ช่วยหิ้วหรือถือของหนัก
- ช่วยจูงคนข้ามถนน
- สละที่นั่งบนรถประจำทาง
- ช่วยเหลือบุคคลที่ได้รับอุบัติเหตุ
- ช่วยทำประโยชน์ให้แก่โรงเรียน
- ทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน วัด

2. การช่วยเหลือทางวาจา

- พุดจาปลอบโยนเมื่อผู้อื่นได้รับทุกข์
- บอกทางให้กับผู้ที่ไม่รู้จักให้ไปถึงที่หมายได้
- พุดจาวักกล่าวตักเตือนเพื่อนด้วยความจริงใจ
- ช่วยเหลือให้คำแนะนำ
- ช่วยเจรจาเป็นธุระให้ได้ผลสำเร็จ

3. การช่วยเหลือทางสติปัญญา

- ช่วยแสดงความคิดเห็น
- ช่วยแก้ปัญหาคความเดือดร้อน
- ช่วยหาแนวทางที่ถูกต้อง
- ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้กับบุคคลอื่น
- รายงานข่าว เล่าประสบการณ์

4. การช่วยเหลือทางใจ

- รู้สึกสงสารบุคคลที่มีความทุกข์
- ไม่กล่าวซ้ำเติมบุคคลที่ผิดพลาด
- เอาใจใส่และสังเกตความรู้สึกของบุคคล
- สนใจทุกข์สุขของบุคคลอื่น
- ให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น

Rosenhan *et al.* (1981) ได้แบ่งพฤติกรรมความช่วยเหลือออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. Normative altruism เป็นพฤติกรรมความช่วยเหลือที่ผู้กระทำต้องการที่จะได้รับผลตอบแทนหรือรางวัลทางสังคม เช่น คำชมเชย การยกย่อง ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการทำตามมาตรฐานของสังคม โดยผู้กระทำมักจะไม่ต้องเสี่ยงภัยหรือได้รับความลำบากจากการกระทำน้อยมาก

2. Autonomous altruism เป็นพฤติกรรมความช่วยเหลือที่ผู้กระทำไม่ต้องการที่จะได้รับผลตอบแทนหรือรางวัลทางสังคม เป็นการกระทำเพราะความเห็นใจและเต็มใจอย่างแท้จริง แม้ว่าผู้กระทำต้องเสี่ยงภัยหรือได้รับความลำบากจากการช่วยเหลือผู้อื่น

ลักษณะและความสำคัญของการช่วยเหลือ

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2521: 7) ได้แบ่งลักษณะและความสำคัญของการช่วยเหลือผู้อื่นไว้ดังนี้

1. การช่วยเหลือผู้อื่นเป็นคุณธรรมที่ผู้ใดประพฤติปฏิบัติได้ย่อมแสดงว่าผู้นั้นมีลักษณะน้ำใจดี และมีคุณธรรมในการผูกพันไมตรีของหมู่คณะไว้
2. ผู้ที่ชอบช่วยเหลือผู้อื่นย่อมเป็นคนมีเสน่ห์ มีคนรักนับถือ จะทำการสิ่งใดมักมีผู้เต็มใจช่วยเหลือให้กิจการสำเร็จ

3. การแสดงความช่วยเหลือผู้อื่นต้องเป็นไปด้วยความจริงใจ และแสดงถึงความพร้อมด้วยกาย วาจา และใจ

4. การช่วยเหลือผู้อื่นที่แท้จริงนั้น ย่อมไม่หวังผลตอบแทนหรือหวังให้ผู้อื่นยกย่อง ส่วนคนที่ขาดการช่วยเหลือผู้อื่นจะเป็นคนใจแคบ ไม่เห็นใจผู้อื่น คิดแต่จะเบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อนเพื่อหาผลประโยชน์แก่ตนเพียงฝ่ายเดียว

การช่วยเหลือผู้อื่นสามารถกระทำได้ตั้งแต่บุคคลใกล้ชิดสนิทสนมไปจนถึงบุคคลที่อยู่ห่างไกลถึงสังคม บ้านเมือง และประเทศชาติ อีกทั้งการช่วยเหลือผู้อื่นยังสามารถเริ่มได้ในระดับที่เห็นได้ง่ายไปจนถึงระดับที่เห็นได้ยาก ดังนี้ คือ เริ่มจากการสละทรัพย์ สิ่งของ กำลังกาย แนะนำทาง วาจา ช่วยให้มีสติปัญญา ไปจนถึงช่วยเหลือทางใจ

จากการที่นักวิชาการหลายท่านได้แบ่งประเภทของพฤติกรรมการช่วยเหลือไว้แล้ว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะใช้หลักการแบ่งประเภทของพฤติกรรมการช่วยเหลือของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัย (ม.ป.ป.: 187-188 อ้างใน กองวิจัยทางการศึกษา, 2542: 12-13) เนื่องจากมีการอธิบายถึงการแสดงออกของพฤติกรรมไว้อย่างชัดเจน และ ยังได้แบ่งประเภทของพฤติกรรมการช่วยเหลือไว้ 4 ประเภท คือ 1) การช่วยเหลือทางกาย 2) การช่วยเหลือทางวาจา 3) การช่วยเหลือทางสติปัญญา และ 4) การช่วยเหลือทางใจ

แนวคิดเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของครอบครัว

จากการทบทวนเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าปัจจัยทางครอบครัว โดยเฉพาะการทำหน้าที่ของครอบครัวส่งผลต่อการพัฒนาบุคคล ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สนใจประเด็นของการทำหน้าที่ของครอบครัว และรวบรวมประเด็นที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ความหมายของการทำหน้าที่ของครอบครัว

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการทำหน้าที่ของครอบครัวต่างๆ กัน ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

สุพัตรา สุภาพ (2529: 62) ได้กล่าวถึงการทำหน้าที่ของครอบครัวไว้ ดังนี้

1. สร้างสรรค์สมาชิกใหม่ (Reproduction) เพื่อให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้ เพราะสังคมจะต้องมีสมาชิกใหม่แทนสมาชิกเดิมที่ตายไป และการมีสมาชิกใหม่ก็จะต้องมีให้สอดคล้องกับทรัพยากรภายในประเทศด้วย
2. บำบัดความต้องการทางเพศ (Sexual gratification) ซึ่งจะออกมาในรูปแบบของการสมรส เป็นการลดปัญหาทางเพศอย่างหนึ่ง และเป็นสิ่งที่จำเป็นของสังคมในการจัดระเบียบหรือเป็นการควบคุมความสัมพันธ์ของประชากรในสังคมให้อยู่ในขอบเขต
3. เลี้ยงดูผู้เยาว์ให้เติบโตขึ้นในสังคม (Maintenance of immature children or raising the young) โดยเลี้ยงดูตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งเติบโตใหญ่ ซึ่งครอบครัวมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจของเด็ก
4. ให้การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ครอบครัวเป็นแหล่งของการอบรมเบื้องต้นที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด เป็นสถาบันที่เตรียมตัวเด็กให้ออกไปเผชิญกับสิ่งแวดล้อมนอกบ้าน อบรมเด็กให้รู้จักกฎเกณฑ์ ค่านิยม แบบของความประพฤติ และยังสอนให้รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคม โดยวิธีการอบรมมีทั้งทางตรงและทางอ้อม และมีการอบรมอยู่ตลอดเวลา
5. กำหนดสถานภาพ (Social placement) สถานภาพที่ได้จากครอบครัวเป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด สถานภาพทำให้เรารู้ว่าเราเป็นใคร อยู่กับคนกลุ่มไหน โดยสถานภาพสามารถเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่
6. ให้ความรักและความอบอุ่น (Affection) ครอบครัวเป็นแหล่งที่ให้ความรักและความอบอุ่นอย่างบริสุทธิ์ใจ ให้ความมั่นคงทางใจ ค้ำครอง ให้กำลังใจ ปลุกปลอบใจ และทำให้สมาชิกมีพลังในการฟันฝ่าอุปสรรคให้ผ่านพ้นไปได้

Kingsley (1965: 11-12) ได้กล่าวถึงการทำหน้าที่ของครอบครัวในแง่ของสังคมวิทยา โดยอธิบายว่า หน้าที่ที่ครอบครัวในทุกสังคมต้องปฏิบัติคือ

1. การสร้างสมาชิกใหม่ของครอบครัว (Reproduction) อันเป็นการสืบพันธุ์มนุษยชาติให้มีการดำรงคงอยู่ในสังคม
2. การคุ้มครองเด็กที่เกิดมาให้เติบโตขึ้นในสังคม (Maintenance) นั่นคือ จะต้องให้การดูแลอุ้มชูเลี้ยงดูเด็กที่เกิดมาให้มีชีวิตรอดและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป
3. การกำหนดสถานภาพของบุตรที่เกิดมา (Placement)
4. การให้บุตรได้เรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมในสังคมนั้นได้ (Socialization) ซึ่งเป็นการให้การฝึกอบรมแก่สมาชิกใหม่ของครอบครัวที่จะเข้ามารับบทบาทในสังคมสืบต่อไป

Epstein *et al.* (1982 อ้างใน อุมพร ตรังคมบดี, 2537: 42) ได้ให้ความหมายของการทำหน้าที่ของครอบครัวไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่สมาชิกในครอบครัวควรกระทำเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการอยู่รอดของครอบครัว

จากความหมายของการทำหน้าที่ของครอบครัว ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การทำหน้าที่ของครอบครัว หมายถึง กิจกรรมที่สมาชิกในครอบครัวต้องกระทำซึ่งได้แก่ กำหนดสถานภาพ บำบัดความต้องการทางเพศ สร้างสมาชิกใหม่ อบรมเลี้ยงดูสมาชิกใหม่ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

แนวคิดเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของครอบครัว

มีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายแนวคิดของการทำหน้าที่ของครอบครัวไว้หลายแง่มุมที่แตกต่างกันออกไป เช่น McMaster Model ของ Epstein *et al.* (1982), Process Model ของ Steinhauer (1984), Circumplex Model ของ Olson *et al.* (1989) และ Beavers Systems Model ของ Beavers *et al.* (1985) แต่ในที่นี้ผู้วิจัยได้เลือกแนวคิดของ McMaster Model ของ Epstein *et al.* (1982) ในการนำมาเป็นรูปแบบของการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากมีการใช้หลายทฤษฎีมาอธิบายการทำหน้าที่ของครอบครัวได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังครอบคลุมประเด็นที่จะทำการศึกษาซึ่งเหมาะสมกับครอบครัวในสังคมไทย

การทำหน้าที่ของครอบครัวตามแนวคิดของ McMaster Model ของ Epstein *et al.* (1982)

การทำหน้าที่ของครอบครัวตามแนวคิดของ McMaster Model (1982 อ้างใน อุมพร ตรังคสมบัติ, 2544: 42-43) มองครอบครัวเป็นระบบเปิด (Open system) ซึ่งประกอบด้วยระบบย่อย อันได้แก่ สมาชิกแต่ละคน คู่สมรส และพี่น้อง นอกจากนี้ครอบครัวยังมีความสัมพันธ์กับระบบภายนอกอื่นๆ ด้วย เช่น ระบบครอบครัวขยาย ชุมชน โรงเรียน องค์กรทางศาสนา เป็นต้น และยังได้ใช้หลายทฤษฎีมาอธิบายการทำหน้าที่ของครอบครัว เช่น ทฤษฎีการสื่อสาร ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎี ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นต้น โดยทั้งหมดนี้จะอยู่ภายใต้กรอบใหญ่ของทฤษฎีระบบซึ่งอาจสรุปได้ ดังนี้

1. แต่ละหน่วยในระบบครอบครัวมีความเกี่ยวข้องกัน ดังนั้นพฤติกรรมของสมาชิกคนหนึ่งย่อมจะมีอิทธิพลต่อสมาชิกคนอื่นๆ
2. การทำความเข้าใจสมาชิกคนใดคนหนึ่งนั้น ไม่สามารถทำได้โดยวิเคราะห์บุคคลนั้นเพียงลำพัง จำเป็นต้องพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นกับครอบครัวทั้งระบบด้วย
3. รูปแบบของปฏิสัมพันธ์และการจัดองค์กรในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคน

องค์ประกอบของการทำหน้าที่ของครอบครัว

McMaster Model (1982 อ้างใน อุมพร ตรังคสมบัติ, 2544: 43-50) ยังได้แบ่งการทำหน้าที่ของครอบครัวออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้คือ การแก้ปัญหา การสื่อสาร บทบาท การตอบสนองทางอารมณ์ ความผูกพันทางอารมณ์ และการควบคุมพฤติกรรม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การแก้ปัญหา (Problem solving)

McMaster Model (1982 อ้างใน อุมพร ตรังคสมบัติ, 2544: 43-45) กล่าวว่า การแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถของครอบครัวในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม ทำให้ครอบครัวดำเนินไปได้ดี และปฏิบัติหน้าที่ด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการประเมินครอบครัวจะต้อง

วิเคราะห์ว่า ครอบครัวใช้วิธีการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด โดยทั่วไปการแก้ปัญหาคาดำเนินเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1.1 แยกแยะประเด็นปัญหาให้ชัดเจน
- 1.2 สื่อสารให้เข้าใจกันเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น
- 1.3 วางแผนการแก้ปัญหา
- 1.4 ตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสม
- 1.5 ดำเนินการแก้ปัญหาดตามวิธีที่เลือก
- 1.6 ติดตามให้การแก้ปัญหานั้นเป็นไปอย่างครบถ้วน
- 1.7 ประเมินความสำเร็จ

การแก้ปัญหาไม่จำเป็นต้องกระทำเป็นขั้นๆ ครบถ้วนตามที่กล่าวมา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหาค่อยๆ ในครอบครัวที่ปฏิบัติหน้าที่ได้ดึ้นนั้น วิธีการแก้ปัญหาโดยรวมจะเป็นไปอย่างเรียบร้อย ไม่วุ่นวาย แม้จะมีบางปัญหาที่แก้ไม่ได้ แต่ปัญหาจะไม่รุนแรงหรือเรื้อรังจนทำให้การทำหน้าที่ด้านอื่นๆ ของครอบครัวบกพร่องไปด้วย

2. การสื่อสาร (Communication)

McMaster Model (1982 อ้างใน อุมพร ตรังคสมบัติ, 2544: 45-46) กล่าวว่า การสื่อสารหมายถึง การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ การสื่อสารโดยใช้คำพูด และการสื่อสารโดยไม่ใช้คำพูด McMaster Model จะเน้นการสื่อสารแบบใช้คำพูดมากกว่าเนื่องจากสามารถวัดได้อย่างชัดเจน โดยมีเนื้อหาของการสื่อสารซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เนื้อหาที่เกี่ยวกับวัตถุหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน และเนื้อหาที่เกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งในการประเมินประสิทธิภาพของการสื่อสารจะต้องวิเคราะห์ใน 2 ด้าน ใหญ่ๆ คือ

2.1 เนื้อหา การสื่อสารที่ดีนั้น ข้อมูลที่แลกเปลี่ยนกันจะต้องชัดเจน ไม่คลุมเครือ หรือจับใจความอะไรไม่ได้

2.2 จุดหมายปลายทาง เนื้อหาที่สื่อจะต้องตรงไปสู่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นโดยตรง ไม่อ้อมค้อมผ่านผู้อื่น

เมื่อพิจารณาทั้ง 2 ด้านนี้ อาจแบ่งการสื่อสารในครอบครัวได้เป็น 4 แบบ คือ

- 1) เนื้อหาชัดเจนและตรงต่อบุคคลเป้าหมาย
- 2) เนื้อหาชัดเจนแต่ไม่ตรงต่อบุคคลเป้าหมาย
- 3) เนื้อหาไม่ชัดเจนแต่ตรงต่อบุคคลเป้าหมาย
- 4) เนื้อหาไม่ชัดเจนและไม่ตรงต่อบุคคลเป้าหมาย

ครอบครัวที่มีประสิทธิภาพจะสื่อสารได้ชัดเจนและตรงต่อบุคคลเป้าหมาย ถ้าการสื่อสารมีความคลุมเครือและอ้อมค้อมมากเกินไป ครอบครัวก็จะทำหน้าที่ได้ไม่ดีเท่าที่ควร ในครอบครัวปกติ ความสามารถในการสื่อสารแต่ละด้านจะแตกต่างกันไป ในบางครอบครัว การสื่อสารเกี่ยวกับปัญหาที่ขัดแย้งกันนั้นอาจไม่ชัดเจนและไม่ตรงต่อบุคคลเป้าหมาย แต่ก็จะเป็นอยู่ในช่วงสั้นๆ และไม่ทำให้เกิดปัญหาแต่อย่างใด

3. บทบาท (Role)

McMaster Model (1982 อ้างใน อูมาพร ตรังคสมบัติ, 2544: 46-47) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมที่สมาชิกประพฤติต่อกันซ้ำๆ เป็นประจำ บทบาทแบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือ บทบาททางด้านวัตถุและบทบาททางด้านอารมณ์ นอกจากนี้ยังแบ่งตามความจำเป็นได้ ดังนี้

3.1 บทบาทพื้นฐาน หมายถึง บทบาทที่จำเป็นต้องกระทำให้ครบถ้วนเพื่อให้ครอบครัวอยู่ได้อย่างปกติสุข นั่นคือ การจัดหาปัจจัยสี่ให้แก่สมาชิก การฟูมฟักเลี้ยงดูและให้การประคับประคอง สนับสนุนแก่สมาชิก การตอบสนองความต้องการทางเพศในระหว่างคู่สมรส การช่วยพัฒนาทักษะต่างๆ ให้กับสมาชิก การบริหารจัดการภายในครอบครัว เป็นต้น

3.2 บทบาทอื่นๆ หมายถึง บทบาทเฉพาะของแต่ละครอบครัว ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งบทบาทที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม ในส่วนของบทบาทที่ไม่เหมาะสมนั้นจะทำให้สมาชิกผู้นั้นมีชีวิตอยู่ด้วยความกดดันและรู้สึกถูกครอบครัวปฏิเสธ ส่วนครอบครัวเองก็ไม่สามารถแก้ไขความขัดแย้งที่มีระหว่างกันได้อย่างแท้จริง

4. การตอบสนองทางอารมณ์ (Affective responsiveness)

McMaster Model (1982 อ้างใน อุมพร ตรังคสมบัติ, 2544: 48) กล่าวว่า การตอบสนองทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถที่จะตอบสนองทางอารมณ์ต่อกันอย่างเหมาะสม ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ อารมณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวมีหลายแบบทั้งอารมณ์เชิงบวก เช่น อารมณ์รัก เป็นสุข และอารมณ์เชิงลบ เช่น กลัว โกรธ ครอบครัวที่ทำหน้าที่ปกปิดจะแสดงอารมณ์ได้หลายแบบ ในปริมาณและสถานการณ์ที่เหมาะสม แต่ครอบครัวที่มีปัญหามักมีความจำกัดในการแสดงอารมณ์ บางครอบครัวแสดงออกเฉพาะอารมณ์เชิงบวก แต่ไม่สามารถแสดงอารมณ์เชิงลบได้ สมาชิกที่เติบโตมาในครอบครัวแบบนี้จะแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างจำกัด และมีปัญหาบุคลิกภาพ หรือมีอาการป่วยทางกายอันเนื่องมาจากสาเหตุทางจิตใจได้

5. ความผูกพันทางอารมณ์ (Affective involvement)

McMaster Model (1982 อ้างใน อุมพร ตรังคสมบัติ, 2544: 48-49) กล่าวว่า ความผูกพันทางอารมณ์ หมายถึง ระดับความผูกพันห่วงใยที่สมาชิกมีต่อกัน รวมทั้งการแสดงออกซึ่งความสนใจและเห็นคุณค่าของกันและกัน ความผูกพันทางอารมณ์มีหลายระดับ คือ

5.1 ปราศจากความผูกพัน (Lack of involvement) สมาชิกในครอบครัวไม่สนใจใยดีกันเลย การเป็นครอบครัวมีความหมายเพียงการมาอยู่ร่วมชายคาเดียวกันเท่านั้น

5.2 ผูกพันแบบไม่มีความรู้สึก (Involvement devoid of feelings) สมาชิกมีความสนใจต่อกันเพียงเล็กน้อยโดยปราศจากความลึกซึ้งทางอารมณ์และความห่วงใยด้วยน้ำใจจริง ความสนใจในความเป็นอยู่ของอีกฝ่ายหนึ่งแทบไม่มีเลย หรือถ้ามีก็เป็นไปเพราะความอยากรู้ อยากเห็น อยากควบคุมอีกฝ่ายหนึ่ง หรือเป็นไปตามหน้าที่

5.3 ผูกพันเพื่อตนเอง (Narcissistic involvement) ความสนใจในอีกฝ่ายหนึ่งเป็นไปเพื่อตนเอง เพื่อเสริมคุณค่าให้ตนเอง ไม่ใช่ความสนใจที่มีต่ออีกฝ่ายหนึ่งอย่างจริงจัง

5.4 ผู้ผูกพันอย่างมีความเข้าใจ (Empathic involvement) ความสนใจผูกพันที่มีต่ออีกฝ่ายหนึ่งอย่างแท้จริง โดยมีพื้นฐานอยู่บนความเข้าใจในความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่ง ความผูกพันแบบนี้มีความเหมาะสมที่สุด เพราะจะสามารถตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ของอีกฝ่ายหนึ่งได้อย่างเหมาะสม

5.5 ผู้ผูกพันมากเกินไป (Over involvement) ความผูกพันเป็นไปอย่างปกป้องหรือจู้จี้จ้านมากเกินไป จนอีกฝ่ายหนึ่งไม่มีความเป็นส่วนตัว หรือไม่มีความเป็นตัวของตัวเองอย่างเพียงพอ

5.6 ผู้ผูกพันเหมือนเป็นบุคคลเดียวกัน (Symbiotic involvement) เป็นความผูกพันที่แน่นแฟ้นจนทั้งคู่เหมือนเป็นบุคคลเดียวกัน และขอบเขตส่วนตัวของแต่ละคนนั้นไม่ชัดเจนหรือแทบไม่มีเลย

ความผูกพันทางอารมณ์จะแตกต่างกันไปในวงจรชีวิตแต่ละระยะ เช่น ในระยะที่ลูกยังเล็ก ความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นระหว่างเด็กกับพ่อแม่เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับความเป็นอยู่รอดของลูก แต่เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น ลูกจะเริ่มสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลนอกครอบครัวมากขึ้น ความผูกพันกับพ่อแม่ก็จะลดความเข้มข้นลง เป็นต้น

6. การควบคุมพฤติกรรม (Behavior control)

McMaster Model (1982 อ้างใน อูมาพร ตรังคสมบัติ, 2544: 49-50) กล่าวว่า การควบคุมพฤติกรรม หมายถึง วิธีการที่ครอบครัวควบคุมหรือจัดการกับพฤติกรรมของสมาชิก การควบคุมเป็นสิ่งที่จำเป็น ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกประพฤติตนอยู่ในขอบเขตอันเหมาะสม ไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น พฤติกรรมที่ต้องมีการควบคุมแบ่งเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

6.1 พฤติกรรมที่ตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจและชีวภาพ เช่น การกิน การนอน ความต้องการทางเพศ และความก้าวร้าว เป็นต้น

6.2 พฤติกรรมทางสังคม เช่น การคบเพื่อนฝูง เป็นต้น

6.3 พฤติกรรมที่อาจเป็นอันตรายต่อร่างกายหรือทรัพย์สิน เช่น การเล่นผาดโผน การขับรถเร็วอย่างไม่ระมัดระวัง การพยายามทำร้ายตนเอง เป็นต้น

6.4 การรักษาระเบียบวินัยภายในครอบครัว

การควบคุมพฤติกรรมภายในครอบครัวแบ่งได้เป็น 4 แบบ คือ

1. การควบคุมพฤติกรรมแบบเข้มงวด (Rigid behavior control) ครอบครัวมีการกำหนดหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนเอาไว้แน่นอน มีกฎที่เข้มงวด และมีบทลงโทษเมื่อฝ่าฝืน ครอบครัวแบบนี้จะปฏิบัติภารกิจประจำวันได้ดี สมาชิกแต่ละคนรู้ว่าตนต้องทำอะไร แต่ผลเสียก็คือ การปรับตัวจะเป็นไปอย่างลำบาก เนื่องจากไม่มีโอกาสต่อรองหรือเปลี่ยนแปลงกฎให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การควบคุมแบบนี้จะนำไปสู่การช่วงชิงอำนาจภายในครอบครัวและการต่อต้านแบบดื้อเงียบ
2. การควบคุมพฤติกรรมแบบยืดหยุ่น (Flexible behavior control) ครอบครัวมีมาตรฐานและกฎเกณฑ์ที่ยืดหยุ่นพอประมาณ มีการพิจารณาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและปรับเปลี่ยนกฎไปตามความเหมาะสม การควบคุมแบบนี้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะเป็นไปด้วยความเข้าใจและการยอมรับในตัวตน โดยไม่มุ่งหมายเพื่อที่จะอบรมให้เกิดระเบียบวินัย ไม่ใช่เพื่อจะควบคุมไว้ได้อำนาจ ดังนั้นสมาชิกจะเกิดความรู้สึกอยากร่วมมือและปฏิบัติตามกฎที่ตั้งไว้
3. การควบคุมพฤติกรรมแบบอะไรก็ได้ (Laissez-faire behavior control) ครอบครัวไม่มีทิศทางแน่นอนว่าสมาชิกควรประพฤติอย่างไร ไม่มีกฎสำหรับเรื่องใดๆ ใครจะทำอะไรก็ได้ตามใจชอบ ไม่มีการชี้นำและการตัดสินใจหรือการแทรกแซงจากสมาชิกอื่น เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสม การมอบหมายบทบาทที่ไม่มีความชัดเจน สมาชิกมักขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน การสื่อสารมักมีปัญหาเพราะไม่มีใครฟังใคร ครอบครัวแบบนี้จะปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่ดี เด็ดๆ จะเติบโตขึ้นด้วยความรู้สึกไม่มั่นคง ควบคุมตนเองไม่ได้ และอาจมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเพื่อเรียกร้องความสนใจ

4. การควบคุมพฤติกรรมแบบยุ่งเหยิง (Chaotic behavior control) ครอบครัวมีการควบคุมพฤติกรรมแบบขึ้นๆ ลงๆ บางครั้งเข้มงวด บางครั้งยืดหยุ่น และบางครั้งใครจะทำอะไรก็ได้ตามความพอใจ ลักษณะครอบครัวแบบนี้ทำให้สมาชิกสับสนว่าควรจะทำอย่างไร การควบคุมแบบนี้เป็นแบบที่ไม่เหมาะสมที่สุด เพราะทำให้ครอบครัวไม่มีเสถียรภาพและไม่มีความเสมอต้นเสมอปลายในการปฏิบัติหน้าที่

การทำหน้าที่ของครอบครัวตามแนวคิดของ Beavers System Model ของ Beavers *et al.* (1985)

การทำหน้าที่ของครอบครัวตามแนวคิดของ Beavers System Model (1985 อ้างใน อุมพร ตรังคสมบัติ, 2544: 52-55) มองการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวใน 2 แง่ คือ Competence และ Style

Competence คือ ความสามารถของครอบครัวในการจัดระบบภายในให้ดำเนินไปได้อย่างเรียบร้อย คำนี้มีขอบเขตกว้าง แต่มีประสิทธิภาพไปจนถึงบกพร่องอย่างรุนแรง

การประเมิน Competence จะต้องมองดูครอบครัวในภาพรวม ไม่ใช่ที่จุดใดจุดหนึ่ง ในการประเมินจะต้องระลึกเสมอว่า ครอบครัวที่มีระดับ Competence ใกล้เคียงกัน อาจมีปฏิสัมพันธ์แตกต่างกันก็ได้ นอกจากนี้ครอบครัวยังปฏิบัติภารกิจแต่ละอย่างได้แตกต่างกัน บางอย่างอาจทำได้ดีมาก แต่บางอย่างทำไม่ได้ดีเท่าไร ครอบครัวที่สามารถจัดการกับภารกิจเล็กๆ ได้มักจะจัดการให้ภารกิจที่สำคัญลุล่วงไปได้ดี แต่ครอบครัวที่ไม่สามารถทำภารกิจเล็กให้สำเร็จ ก็มักจะทำภารกิจใหญ่ให้สำเร็จไม่ได้ (Beavers and Hampson, 1993) ครอบครัวที่มี Competence ดีจะมีลักษณะ ดังนี้

- มีความเป็นผู้นำที่เท่าเทียมกันระหว่างสามีภรรยา
- มีความร่วมมือกันอย่างดีระหว่างพ่อแม่ หรือผู้ใหญ่ภายในครอบครัว
- มีขอบเขตระหว่างรุ่นที่ชัดเจน
- สมาชิกมีความเป็นตัวของตัวเองอย่างเพียงพอ
- สมาชิกยอมรับความแตกต่างของแต่ละคน และแก้ไขความขัดแย้งอันเกิดจากความแตกต่างได้อย่างเหมาะสม

แตกต่างได้อย่างเหมาะสม

- สื่อสารอย่างเปิดเผย และไม่อ้อมค้อม
- แสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม
- มองโลกในแง่ดี และมองปัญหาที่เกิดขึ้นว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของครอบครัว

ในครอบครัวที่มี Competence ต่ำ พ่อแม่จะไม่ค่อยร่วมมือกัน บางครั้งพ่อหรือแม่จะเข้าพวกกับลูก ไม่มีความเป็นผู้นำที่ชัดเจน หรือมีแบบไร้ประสิทธิภาพ ไม่มีขอบเขตระหว่างระบบที่ชัดเจน สมาชิกไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ขาดความไว้วางใจกัน การสื่อสารไม่ดี ไม่สามารถยอมรับความแตกต่าง หรือแก้ไขความขัดแย้งระหว่างกันได้ดีพอ

Beavers Model แบ่งครอบครัวตามระดับ Competence ได้ 5 กลุ่ม คือ

1. ครอบครัวที่ทำหน้าที่ได้เหมาะสม (Optimal family)

เป็นครอบครัวที่มี Competence ดีดังที่กล่าวมาข้างต้น

2. ครอบครัวที่ทำหน้าที่ดีเพียงพอ (Adequate family)

ครอบครัวแบบนี้มีประสิทธิภาพปานกลาง มีขอบเขตระหว่างบุคคลที่ชัดเจน มีความรักใคร่กลมเกลียวกัน แต่จะใช้อำนาจควบคุมมากกว่าครอบครัวแบบแรก การแก้ปัญหาขัดแย้งมักใช้วิธีออกคำสั่งมากกว่าประนีประนอม มีการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างหญิงชายอย่างชัดเจน พ่อแม่ร่วมมือกันไม่ดีเท่าไรนัก มีความตึงเครียดสูง สุขภาพดี ความเป็นกันเอง และไว้วางใจกันมีน้อย แต่ลูกในครอบครัวแบบนี้ก็มีประสิทธิภาพใกล้เคียงกับแบบแรก

3. ครอบครัวที่ทำหน้าที่ได้ปานกลาง (Midrange family)

ครอบครัวแบบนี้พบบ่อยที่สุด สมาชิกไม่ค่อยใกล้ชิดผูกพันกัน และมักเก็บกดความรู้สึกไม่ค่อยแสดงออก หรือยอมรับในความรู้สึกทางลบที่มีต่อกัน มีปัญหาขอบเขตระหว่างบุคคลไม่ค่อยยอมรับความแตกต่างของกันและกัน มักแก้ปัญหาโดยออกคำสั่งมากกว่าประนีประนอม ลูกจะพัฒนาไปได้ไม่ดีนัก และเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ก็จะแยกออกจากครอบครัวได้ยาก และอาจเกิดปัญหาทางอารมณ์หรือพฤติกรรมได้

4. ครอบครัวที่ทำหน้าที่ไม่ค่อยดี (Borderline family)

ครอบครัวแบบนี้มีการควบคุมมากกว่าแบบที่ 3 การประทับประคองทางอารมณ์ต่อกันมีน้อย การกิจทางพัฒนาการก็เป็นอย่างไม่ครบถ้วน สมาชิกไม่ค่อยมีความเป็นตัวของตัวเอง ขอบเขตระหว่างบุคคลไม่ชัดเจน อารมณ์ในครอบครัวแปรเปลี่ยนได้มาก ตั้งแต่เศร้าจนถึงโกรธอย่างรุนแรงหรือก้าวร้าว ความสุขในครอบครัวมีค่อนข้างน้อย

5. ครอบครัวที่ทำหน้าที่บกพร่องอย่างมาก (Severely dysfunctional family)

ครอบครัวแบบนี้มีปัญหามากที่สุด เพราะไม่สามารถแก้ไขความขัดแย้งได้เลย ทั้งสมาชิกก็ยังจัดการกับความขัดแย้งภายในจิตใจของตนไม่ได้ การสื่อสารไม่มีประสิทธิภาพ มีปัญหาในขอบเขตระหว่างบุคคล และขาดความเป็นตัวของตัวเอง พ่อแม่ไม่สามารถร่วมมือกันปกครองลูกได้ ลูกจะมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง ไม่มีเอกลักษณ์ที่มั่นคง หรือเป้าหมายที่แน่นอนในชีวิต

Style หมายถึง ทิศทางของปฏิสัมพันธ์ที่ครอบครัวมีต่อกันเอง และมีต่อระบบภายนอก Style มีความหมายใกล้เคียงกับ Cohesion และ Emotional involvement style แบ่งเป็น 2 แบบ ดังนี้

1. แบบที่มีทิศทางเข้าหาครอบครัว (Centripetal-CP)

- แสวงหาความสุขจากภายในครอบครัว
- ไม่ค่อยไว้วางใจคนนอกครอบครัว
- สมาชิกแสดงความรู้สึกทางบวกเป็นส่วนใหญ่ และเก็บกดความรู้สึกทางลบ
- ลูกแยกออกไปจากครอบครัวได้ยาก เพราะมีความผูกพันมากเกินไป
- สมาชิกมักมีปัญหาทางอารมณ์ เช่น ซึมเศร้า วิตกกังวล

2. แบบที่มีทิศทางออกจากครอบครัว (Centrifugal-CF)

- แสวงหาความสุขจากนอกครอบครัว
- สนิทกับคนนอกมากกว่าคนในครอบครัว

- มักแสดงความรู้สึกทางลบ เช่น โกรธ ไม่พอใจ มากกว่าความรู้สึกทางบวก
- ผลักดันให้ลูกออกจากครอบครัวโดยที่ลูกยังไม่พร้อม
- สมาชิกมักมีปัญหาทางพฤติกรรม เช่น ชอบขัดคำสั่งหรือเกร

Style เป็นเครื่องชี้วัดถึงความสามารถในการปรับตัวด้วย ครอบครัวที่ปรับตัวได้ไม่ดี จะมี Style คงที่ไม่เปลี่ยนแปลง แต่ครอบครัวที่ปรับตัวดี จะมี Style ที่ยืดหยุ่นสอดคล้องกับวงจรชีวิต และความต้องการของสมาชิก เช่น เมื่อมีลูกวัยรุ่น Style จะเปลี่ยนจาก Centripetal ไปเป็น Centrifugal โดยลูกจะใช้ชีวิตนอกบ้านมากขึ้นแทนที่จะอยู่กับพ่อแม่ ส่วนพ่อแม่ก็จะหันไปมีกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย เพื่อไม่ให้เกิดความเหงาเมื่อลูกไม่อยู่ในครอบครัวที่ปรับตัวไม่ดี พ่อแม่จะเรียกร้องให้ลูกอยู่กับตนเอง หรืออาจมีอารมณ์เศร้าเมื่อลูกห่างไป (Beavers and Hampson, 1993)

การทำหน้าที่ของครอบครัวตามแนวคิดของ Circumplex Model of Marital and Family Systems ของ Olson *et al.* (1989)

การทำหน้าที่ของครอบครัวตามแนวคิดของ Circumplex Model of Marital and Family Systems (1989 อ้างใน อุมพร ตรังคสมบัติ, 2544: 51-52) ซึ่งมองครอบครัวใน 3 ด้าน คือ Cohesion Adaptability และ Communication

Cohesion คือ ความผูกพันทางอารมณ์ที่สมาชิกมีต่อกัน แบ่งเป็นระดับ ดังนี้

- ระดับต่ำมาก เรียกว่า Disengaged
- ระดับกลางค่อนข้างต่ำ เรียกว่า Separated
- ระดับกลางค่อนข้างสูง เรียกว่า Connected
- ระดับสูงมาก เรียกว่า Enmeshed

Cohesion ในระดับกลางทั้งแบบ Separated และ Connected เป็นสิ่งที่เหมาะสมที่สุด เพราะบุคคลสามารถเป็นอิสระ และเป็นตัวของตัวเองได้ ในขณะที่ยังผูกพันอยู่กับครอบครัว ความสมดุลในสองสิ่งนี้จะทำให้นุคคลพัฒนาไปได้อย่างดี ในครอบครัวที่มี Cohesion แบบ Disengaged สมาชิกมีความเป็นตัวของตัวเองมากเกินไปจนทำให้ต่างคนต่างอยู่ ความผูกพันและร่วมมือร่วมใจกันมีน้อย ทำให้ครอบครัวไม่มีความเป็นปึกแผ่น แต่ในครอบครัวที่มี Cohesion แบบ Enmeshed

สมาชิกจะมีความจงรักภักดีต่อครอบครัวมากเกินไป และเห็นพ้องต้องกันมากเกินไปจนไม่สามารถเป็นตัวของตัวเอง พัฒนาการทางจิตใจ อารมณ์ และสังคมของสมาชิกก็จะบกพร่องด้วยเช่นกัน

Adaptability หมายถึง ความสามารถของครอบครัวโดยเฉพาะระบบคู่สมรสในอันที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแห่งอำนาจ บทบาท รวมทั้งความสัมพันธ์ให้เหมาะสม เพื่อที่จะจัดการกับปัญหา และความเครียดที่เกิดขึ้น

Communication หมายถึง การสื่อสารภายในครอบครัว การสื่อสารเป็นมิติที่สำคัญ เพราะเป็นตัวช่วยสนับสนุนการทำงานที่ใน 2 ด้านแรกให้เป็นไปด้วยดี

เมื่อพิจารณาครอบครัวตาม Cohesion และ Adaptability แล้ว สามารถแบ่งครอบครัวได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

- ครอบครัวแบบสมดุล (Balanced family) คือ ครอบครัวที่มี Cohesion และ Adaptability อยู่ในช่วงกลาง
- ครอบครัวแบบสุดขั้ว (Extreme family) คือ ครอบครัวที่มีการทำหน้าที่ทั้ง 2 ด้าน อยู่ในช่วงสุดขั้ว โดยอาจจะเป็นแบบมากเกินไป หรือน้อยเกินไปก็ได้
- ครอบครัวระดับกลาง (Midrange family) คือ ครอบครัวที่มีการทำหน้าที่ด้านหนึ่ง อยู่ในช่วงกลาง และอีกด้านหนึ่งอยู่ในช่วงสุดขั้ว

ครอบครัวแบบสมดุลจะมีความแข็งแกร่งที่สุดในการต่อสู้กับความเครียด มีกลยุทธ์ที่จะจัดการกับความเครียดอย่างหลากหลาย และมีประสิทธิภาพ ดังนั้นความพึงพอใจในชีวิตครอบครัวแบบนี้จะสูงกว่าแบบอื่น

จากการทบทวนเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของครอบครัว ผู้วิจัยได้สนใจแนวคิดของ McMaster Model (1982 อ้างใน อุมพร ตรังคสมบัติ, 2544: 42-50) เนื่องจากมีการใช้หลายทฤษฎีมาอธิบายการทำงานที่ของครอบครัว และมีการแบ่งการทำงานที่ของครอบครัวออกเป็น 6 ด้านอย่างชัดเจน ดังนี้คือ การแก้ปัญหา การสื่อสาร บทบาท การตอบสนอง

ทางอารมณ์ ความผูกพันทางอารมณ์ และการควบคุมพฤติกรรม อีกทั้งยังมองครอบครัวเป็นระบบเปิดที่มีความสัมพันธ์กับระบบภายนอกอื่นๆ เช่น ครอบครัวขยาย ชุมชน โรงเรียน องค์กรทางศาสนา เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของบุคคลในสังคมไทยที่จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับระบบต่างๆ เพื่อพัฒนาและช่วยเหลือบุคคล ชุมชน และสังคม ดังนั้นผู้วิจัยจึงกล่าวว่าการทำหน้าที่ของครอบครัวน่าจะมีผลต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงได้นำองค์ประกอบของการทำหน้าที่ของครอบครัวตามแนวคิดของ McMaster Model (1982 อ้างใน อุมารพร ตรังคสมบัติ, 2544: 42-50) มาศึกษาวิจัยในครั้งนี้

แนวคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพ

ความหมายของบุคลิกภาพ

ความหมายของคำว่า “บุคลิกภาพ” ตามความเห็นของนักจิตวิทยาจะแตกต่างจากความเห็นของประชาชนทั่วไปและนักจิตวิทยาแต่ละคนต่างก็ให้ความหมายของคำว่า บุคลิกภาพแตกต่างกันออกไป ซึ่งขึ้นอยู่กับแนวความคิดของนักจิตวิทยาผู้นั้นว่าจะให้ความสำคัญกับเรื่องใด ด้วยเหตุนี้คำจำกัดความของคำว่า “บุคลิกภาพ” จึงยังหาข้อสรุปรวมกันที่แน่นอนตายตัวไม่ได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ประมวลคำจำกัดความตามที่นักจิตวิทยาได้ให้ความหมายบุคลิกภาพไว้ มีดังนี้คือ

ศรีธรรม ธนะภูมิ (2535: 14) ได้ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมของบุคคลหนึ่งที่แสดงออกซ้ำๆ เพื่อตอบสนองและปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม

สุชา จันทน์เอม (2541: 84) ได้กล่าวว่า คำว่า “บุคลิกภาพ” มาจากคำละตินว่า PERSONA หมายถึง หน้ากากที่ตัวละครใช้สวมเวลาแสดง เพื่อที่จะแสดงบทบาทตามที่ถูกกำหนดให้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว บุคลิกภาพ จะหมายถึง ลักษณะส่วนรวมของพฤติกรรมของบุคคลทั้งในด้านชีวิตส่วนตัว ในด้านกิจการงาน และในสังคมทั่วไป ซึ่งความหมายที่กล่าวมาข้างต้นนี้เป็นความหมายรวมๆ ไม่เจาะจงว่าเกี่ยวกับรูปร่าง หรือนิสัย หรือจิตใจ แต่จะเลือกลักษณะเด่นๆ ที่บุคคลมักกล่าวถึง เช่น รูปร่าง การแต่งกาย กิริยาท่าทาง ท่วงที สติปัญญา ความสามารถ เป็นต้น

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2544: 5) ได้ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะ ส่วนตัวของบุคคลในด้านต่างๆ ทั้งส่วนภายนอกและส่วนภายใน ซึ่งถูกหล่อหลอมและประสมประสานด้วยพันธุกรรม วัฒนธรรม การเรียนรู้ วิธีการปรับตัวของบุคคล และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา การเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังไม่สามารถแยกออกเป็นส่วนต่างๆ ได้ เนื่องจากทุกส่วนมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบซึ่งกันและกัน

วิภากร มาพบสุข (2546: 369) ได้กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ภาพรวมของบุคคล ซึ่งประกอบด้วย รูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ ลักษณะกิริยาท่าทางต่างๆ และลักษณะที่ปรากฏภายใน อันได้แก่ ทักษะคิด ความคิด ค่านิยม ความมีคุณธรรม ความสามารถ อารมณ์ แรงจูงใจ การรับรู้ และการเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งลักษณะที่ปรากฏทั้งภายนอกและภายในของบุคคลนี้จะมีลักษณะเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งทำให้บุคคลแต่ละคนแตกต่างจากคนอื่นๆ

Allport (1961) ได้ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพ หมายถึง กระบวนการสร้างหรือการจัด ส่วนประกอบของแต่ละคน ทั้งภายในและภายนอก (จิตใจและร่างกาย) ซึ่งบุคลิกภาพนี้จะทำหน้าที่เป็นเครื่องกำหนด ตัดสิน พิจารณา ลักษณะพฤติกรรมและความนึกคิดของบุคคลนั้น

Cattell (1970) ได้ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพ หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งพฤติกรรมทั้งหมดนั้นมีทั้งพฤติกรรมที่เปิดเผย และพฤติกรรมที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในตัวบุคคล

McConnell (1974) ได้ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะที่บุคคลคิดและแสดงพฤติกรรมออกมา เพื่อที่จะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ได้รับอิทธิพลจากสิ่งต่างๆ เช่น ค่านิยม แรงจูงใจ พันธุกรรม ทักษะคิด อารมณ์ ความสามารถ ภาพลักษณ์เกี่ยวกับตนเอง สถิติปัญญา และความกล้าแสดงออก

Pervin (1989) ได้ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะโดยรวมของแต่ละบุคคล ตั้งแต่สภาพร่างกาย พฤติกรรม ความคิด ทักษะคิด ความสนใจ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดการปรับตัวของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อม โดยที่การปรับตัวของแต่ละบุคคลจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป

Hergenhahn (1994) ได้ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะท่าทางที่โดดเด่นของแต่ละบุคคลที่แสดงออกมา รวมทั้งที่ซ่อนเร้นปิดบังไว้เนื่องจากเหตุผลบางประการ

Greenberg (2001) ได้ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลที่แสดงออกมา โดยจะแตกต่างกันออกไป ซึ่งขึ้นอยู่กับพฤติกรรม ความคิด และอารมณ์

จากความหมายของบุคลิกภาพ ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า บุคลิกภาพ หมายถึงลักษณะเฉพาะส่วนตัวของบุคคลในด้านต่างๆ ทั้งส่วนภายนอกและส่วนภายใน เพื่อตอบสนองและปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม

กลุ่มทฤษฎีบุคลิกภาพ

ทฤษฎีบุคลิกภาพมีความสำคัญ และมีแนวคิดที่แตกต่างกันไป โดยสามารถแบ่งเป็น 4 ทฤษฎี (วิภาพร มาพบสุข, 2546: 373-374) ที่สำคัญ ดังนี้

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (The psychoanalytic approach) เน้นความสำคัญของประสบการณ์ในวัยเด็ก และแรงจูงใจ โดยอยู่ในจิตไร้สำนึก ซึ่งมีบทบาทต่อการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนั้นทฤษฎีจิตวิเคราะห์จึงได้อธิบายบุคลิกภาพของบุคคลไปในแนวทางของการอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็กที่มีขึ้นพัฒนาการของบุคลิกภาพแต่ละขั้นที่แตกต่างกัน
2. ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning approach) เน้นให้เห็นว่าปัจจัยการเรียนรู้ต้องอาศัยหลักการเสริมแรง การสังเกตจากตัวแบบ และการใช้ปัญญาความคิดผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมตามที่ผู้สอนต้องการ ดังนั้นทฤษฎีการเรียนรู้จึงได้อธิบายบุคลิกภาพของบุคคลไปในแนวทางของการเสริมแรง การสังเกตจากตัวแบบ และการใช้ปัญญาความคิดเป็นสำคัญ
3. ทฤษฎีลักษณะนิสัย (The trait approach) เน้นให้เห็นว่าบุคลิกภาพของบุคคลประกอบด้วยลักษณะนิสัยด้านอื่นๆ ด้วย ดังนั้นทฤษฎีลักษณะนิสัยจึงได้ดูลักษณะนิสัยด้านอื่นๆ ประกอบการอธิบายบุคลิกภาพของบุคคลนั้นด้วย

4. ทฤษฎีมนุษยนิยม (The humanistic approach) เน้นให้เห็นว่ามนุษย์มีศักยภาพมากมาย ที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของบุคลิกภาพ เพราะมนุษย์ทุกคนปรารถนาที่จะรู้จักตนเอง และนำความสามารถของตนมาใช้ได้อย่างเต็มที่ให้ดีที่สุด

แนวความคิดบุคลิกภาพห้าด้าน

มีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายแนวคิดของบุคลิกภาพไว้หลายแง่มุมที่แตกต่างกันออกไป แต่ในที่นี้ผู้วิจัยได้เลือกแนวคิดบุคลิกภาพห้าด้านของ Costa and McCrae (1995) ในการนำมาเป็นรูปแบบของการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากจัดอยู่ในกลุ่มของทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะนิสัย ซึ่งมีการแบ่งบุคลิกภาพห้าด้านนี้ออกเป็นลักษณะเฉพาะ 6 กลุ่ม อย่างชัดเจน รวมลักษณะเฉพาะทั้งหมด 30 กลุ่ม อันได้แก่ (N1..N6), (E1..E6), (O1..O6), (A1..A6) และ (C1..C6) อีกทั้งยังได้รับการยอมรับและเชื่อถือ และยังครอบคลุมประเด็นที่จะทำการศึกษาซึ่งเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ลักษณะเฉพาะในด้านความหวั่นไหว (N)

Costa and McCrae (1995) ได้แบ่งลักษณะเฉพาะในด้านความหวั่นไหว (N) ดังนี้

N1: ความวิตกกังวล

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ กลัวในสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น มีแนวโน้มที่จะมีอาการทุกข์ใจ วิตกกังวล มีอาการทางประสาท ตกใจง่าย หงุดหงิด เครียด กระวนกระวาย เกิดความกลัวได้ง่าย มักกังวลโดยที่ไม่มีสาเหตุ กระสับกระส่าย

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ สุขุมเยือกเย็น ผ่อนคลาย ไม่หมกมุ่นอยู่กับความผิดพลาดที่เกิดขึ้นแล้ว

N2: โกรธง่าย

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ เกิดความโกรธได้ง่ายเมื่อต้องเผชิญกับภาวะคับข้องใจ
ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ เกิดความโกรธได้ยาก

N3: ซึมเศร้า

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ มีแนวโน้มที่จะมีอาการซึมเศร้า ความรู้สึกผิด โศกเศร้า
ไร้ความหวัง และโดดเดี่ยวอ้างว้าง คนที่มีลักษณะดังกล่าวจะมีความท้อใจได้ง่าย และมักจะเศร้า
โศกอยู่ตลอดเวลา

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ ยากที่จะเกิดอารมณ์ซึมเศร้า ความรู้สึกผิด โศกเศร้า
ไร้ความหวัง และโดดเดี่ยวอ้างว้าง แต่ก็ไม่จำเป็นจะต้องมีอาการเศร้าเรง

N4: ประหม่า

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ จี้อายและขวยเขิน ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญขององค์ประกอบ
ด้านความหวั่นไหว จะรู้สึกอึดอัดเมื่ออยู่ต่อหน้าคนอื่น มีความรู้สึกไวต่อการถูกหัวเราะเยาะ มักรู้สึก
ว่าตนเองด้อยกว่าผู้อื่น

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ ไม่อึดอัดกับสถานการณ์ทางสังคม

N5: การไม่สามารถควบคุมความอยาก

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ ไม่สามารถควบคุมความอยากของตนจากสิ่งกระตุ้น
ต่างๆ หรือสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความปรารถนา

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ มีความสามารถต้านทานต่อความกดดัน มีความอดทนต่อ
ความคับข้องใจ

N6: จิตใจไม่มั่นคง

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ ไม่สามารถจัดการกับความเครียดเมื่ออยู่ในภาวะคับขัน รู้สึกไร้ความหวัง หรือตกใจเสียขวัญเมื่อต้องเผชิญกับภาวะฉุกเฉิน และจะแสดงออกถึงลักษณะไร้ความสามารถในการจัดการกับสิ่งต่างๆ หรือปล่อยยให้สิ่งต่างๆ เป็นไปโดยไม่ควบคุม

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ สามารถควบคุมตนเองได้ในสถานการณ์ที่ยุ่งยาก

2. ลักษณะเฉพาะในการแสดงออก (E)

Costa and McCrae (1995) ได้แบ่งลักษณะเฉพาะในการแสดงออก (E) ดังนี้

E1: มิมิตรไมตรีจิต

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ มีลักษณะน่ารัก เป็นมิตร มีความจริงใจกับผู้อื่น และสามารถสร้างความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับบุคคลอื่นได้ง่าย

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ ชอบอยู่คนเดียว เป็นคนมีพิธีรีตองมาก เจ้าระเบียบ และมีแบบแผน

E2: ชอบพบปะสังสรรค์

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ ชอบอยู่ในวงสมาคม หรืออยู่ท่ามกลางคนหมู่มาก มีความสุขเมื่อได้สังสรรค์กับบุคคลอื่น

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ ชอบอยู่เพียงลำพัง หรือพยายามหลีกเลี่ยงสังคม

E3: การแสดงออกอย่างเหมาะสม

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ โดดเด่นท่ามกลางกลุ่มคน มีอำนาจสามารถโน้มน้าวผู้อื่นให้เห็นตามหรือคล้อยตาม มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น มักจะเป็นผู้นำของกลุ่ม

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ ชอบเป็นผู้อยู่เบื้องหลัง โดยปล่อยให้ผู้อื่นแสดงบทบาท

E4: กระฉับกระเฉง

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ ทำงานด้วยความว่องไว คล่องแคล่ว มีพลังในการทำสิ่งต่างๆ และต้องการมีเรื่องให้ทำอยู่ตลอดเวลา

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ ไม่รีบเร่ง มีจังหวะการทำงานที่เป็นไปอย่างเรื่อยๆ

E5: แสวงหาความตื่นเต้น

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ ประารถความตื่นเต้นและความเร้าใจ ชอบสภาพแวดล้อมที่มีสีสันสดใส เต็มไปด้วยเสียงอึกทึก

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ ไม่มีความต้องการแสวงหาสิ่งที่ทำให้เกิดความตื่นเต้น

E6: อารมณ์ดี

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ มีจิตใจเบิกบาน มีความสุข หัวเราะง่ายและบ่อย ร่าเริงมองโลกในแง่ดี

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ เฉยเมย ไม่ร่าเริง

3. ลักษณะเฉพาะในด้านความเปิดกว้าง (O)

Costa and McCrae (1995) ได้แบ่งลักษณะเฉพาะในด้านความเปิดกว้าง (O) ดังนี้

O1: มีจินตนาการ

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ มีใจเปิดกว้างต่อจินตนาการ มีจินตนาการที่ชัดเจน มีการดำเนินชีวิตที่เต็มไปด้วยจินตนาการ

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ มีการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ชอบใช้ความคิดกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว

O2: สุนทรียภาพ

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ เปิดกว้างต่อสุนทรียภาพ ตระหนักรู้ถึงคุณค่าของศิลปะและความสวยงาม มีอารมณ์คล้อยตามไปกับกวีนิพนธ์ ซาบซึ้งกับเสียงดนตรี และประทับใจในงานศิลปะ

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ ขาดความรู้สึกรู้สึกหรือไม่สนใจศิลปะและความงาม

O3: มีอารมณ์ความรู้สึก

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ เปิดกว้างต่ออารมณ์ความรู้สึก สามารถรับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกภายในของตนเอง เห็นความสำคัญของอารมณ์ว่าเป็นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่งของชีวิต มีประสบการณ์เกี่ยวกับอารมณ์ในลักษณะที่ลึกซึ้ง และมีรูปแบบของอารมณ์ต่างๆ ที่หลากหลาย

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ มีความรู้สึกทางอารมณ์น้อย และไม่เชื่อว่าอารมณ์เป็นสิ่งที่สำคัญ

O4: การปฏิบัติ

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ เต็มใจที่จะทดลองทำกิจกรรมที่แตกต่างไปจากสิ่งที่เคยทำหรือสถานการณ์ที่ไม่เคยไป ชอบแสวงหาวิธีที่แปลกใหม่กับสิ่งที่ทำมาจนเกิดความเคยชิน และมีงานอดิเรกหลายอย่างที่มีความแตกต่างกัน

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ เปลี่ยนแปลงได้ยาก และชอบยึดติดกับการกระทำที่เคยใช้
ได้ผล

O5: มีความคิดแปลกใหม่

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ มีใจเปิดกว้างพร้อมที่จะคิดสิ่งใหม่ๆ คำนึงถึงสิ่งใหม่ที่ไม่ยึดติดกับความคิดดั้งเดิม มีความพึงพอใจในความคิดที่แตกต่างไปจากหลักการ ชอบถ่าหาความสามารถทางสมองของตนเอง และพยายามเพิ่มพูนสติปัญญาตนเอง

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ มีความสามารถทางสติปัญญาจำกัด และถ้าเป็นผู้มีเขาว์ปัญญาสูงก็จะถูกปิดกั้นความสามารถโดยการยึดติดกับหลักเกณฑ์ต่างๆ

O6: ค่านิยม

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ เปิดกว้างต่อการคิดวิเคราะห์ค่านิยมต่างๆ มีความสงสัย และชอบตรวจสอบแนวความคิดทางสังคมหรือค่านิยมทางสังคมที่เลื่อมใส และไม่ยึดถือหลักเกณฑ์ของสังคม

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ ขอมรับความเชื่อที่สืบทอดต่อกันมาหรือสิ่งที่นับถือต่อกันมาจนเป็นประเพณี และมีลักษณะของนักอนุรักษนิยม

4. ลักษณะเฉพาะในการยอมรับผู้อื่น (A)

Costa and McCrae (1995) ได้แบ่งลักษณะเฉพาะในการยอมรับผู้อื่น (A) ดังนี้

A1: วางใจผู้อื่น

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ ไว้วางใจผู้อื่น เชื่อว่าผู้อื่นมีความซื่อตรง และประสงค์ดี
ต่อตน

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ ชอบดูหมิ่นผู้อื่น และมักตั้งข้อสงสัยว่า ผู้อื่นไม่ซื่อตรง
ประสงค์ร้ายหรือเป็นอันตรายต่อตน

A2: ตรงไปตรงมา

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ ตรงไปตรงมา ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม จริงใจ ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม
ให้ความสำคัญกับทักษะทางสังคมที่จะทำให้ผู้อื่นยอมรับ โดยการปฏิบัติกับผู้อื่นอย่างตรงไปตรงมา

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ ปฏิบัติกับผู้อื่นอย่างไม่บริสุทธิ์ใจ มีเล่ห์เหลี่ยม หลอกลวง
พยายามขยายความดีความทำให้ตนเองถูก หรือหลอกลวงตนเองเพื่อให้รู้สึกว่าคุณค่าตนเองถูกต้อง

A3: เห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่น

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ คำนึงถึงความสุข ความสบายของผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว
เห็นอกเห็นใจผู้อื่น และเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ มุ่งสนใจแต่ตัวเอง และไม่เต็มใจที่จะช่วยแก้ปัญหา
ของผู้อื่น

A4: ประนีประนอม

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคลสามารถที่จะผ่อนปรนหรือประนีประนอมกับผู้อื่นได้ สามารถแสดงความเข้าใจต่อผู้อื่นด้วยท่าทีที่ไม่รุนแรง ควบคุมความไม่พอใจของตนเอง สามารถยกโทษให้กับผู้อื่นได้ และไม่เจ้าคิดเจ้าแค้น

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ แข็งกร้าว ยึดมั่นในความคิดของตนเอง และไม่ผ่อนปรนให้กับผู้อื่น

A5: ถ่อมตัว สุภาพ

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ ถ่อมตัว แสดงความสุภาพกับผู้อื่นโดยไม่สูญเสียความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-Confident) หรือความนับถือในตนเอง (Self-Esteem)

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ เชื่อว่าตนเองเหนือกว่าผู้อื่น และมักถูกคนรอบข้างมองว่าเป็นพวกหยิ่งทะนงตัว

A6: อ่อนโยน

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ เห็นอกเห็นใจ ห่วงใยผู้อื่น และให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ ไม่มีความเมตตาหรือสงสารผู้อื่น ไม่สนใจกับการร้องขอความปรานี ตัดสินใจลงความเห็นในสิ่งต่างๆ โดยใช้หลักการทางตรรกะอย่างแข็งกร้าว และไม่นำความปรานีสงสารหรือหลักมนุษยธรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

5. ลักษณะเฉพาะในการมีสติ (C)

Costa and McCrae (1995) ได้แบ่งลักษณะเฉพาะในการมีสติ (C) ดังนี้

C1: ทักษะ ความสามารถ

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ มีความสามารถ มีเหตุผล ไหวพริบ มองการณ์ไกล มีประสิทธิภาพในการทำสิ่งต่างๆ และมีการเตรียมการสำหรับชีวิตของตน

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ ไม่มีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความสามารถของตน ไม่มีการเตรียมการ และมักทำสิ่งต่างๆ อย่างไม่ถูกต้องเหมาะสม

C2: ความมีระเบียบ

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ มีระเบียบ มีการจัดระบบที่ดีและเหมาะสม

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ ไม่มีความสามารถในการจัดระบบ ไม่มีระเบียบแบบแผน

C3: มีมโนธรรม

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ ยึดมั่นตามหลักจริยธรรม หรือมีศีลธรรมเป็นหลักของจิตใจ

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ซึ่งมีส่วนทำให้มีลักษณะไม่น่าเชื่อถือและไม่น่าไว้วางใจ

C4: มานะ พยายาม

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ มีความปรารถนาอย่างแรงกล้า มีความขยันหมั่นเพียร และลงมือทำอย่างจริงจัง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ เชื่องช้า เฉื่อยชา จี้เกียจ ไม่มีแรงขับเคลื่อนความต้องการ
ความสำเร็จ ไม่ทะเยอทะยาน และปราศจากจุดมุ่งหมาย

C5: มีวินัยในตนเอง

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ มีความสามารถเริ่มต้นงาน จูงใจตนเองให้ทำงาน
และดำเนินงานจนแล้วเสร็จ แม้จะต้องเผชิญกับความน่าเบื่อหน่ายและสิ่งรบกวนจิตใจต่างๆ

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ เป็นคนชอบผัดวันประกันพรุ่ง หมาดกำลังใจได้ง่าย และ
ไม่สามารถควบคุมตนเอง เพื่อทำในสิ่งที่ตนต้องการได้สำเร็จ

C6: ความรอบคอบ

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ มีการคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนลงมือทำ สุขุม
รอบคอบ และระมัดระวัง

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ ชอบทำสิ่งต่างๆ อย่างรีบเร่ง และมักจะพูดหรือลงมือทำ
โดยไม่คิดถึงผลที่จะตามมา

จากรายละเอียดบุคลิกภาพ 5 ด้าน ดังกล่าวของ Costa and McCrae (1995) สามารถสรุป
ได้ดังนี้

1. ด้านความห้วนไหว

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ วิตกกังวล เกิดความโกรธได้ง่าย ซึ่งเศร้า ซื่อาย
ไม่สามารถควบคุมความอยากหรือความปรารถนาของตนจากสิ่งกระตุ้นต่างๆ ได้ และตกใจ
เสียขวัญเมื่อต้องเผชิญกับภาวะฉุกเฉิน

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ ผ่อนคลาย เกิดความโกรธได้ยาก ไม่สะท้อนใจง่าย ไม่โอ้อวดกับสถานการณ์ทางสังคม มีความสามารถด้านทานความกดดัน และสามารถควบคุมตนเองได้ในสถานการณ์ฉุกเฉิน

2. ด้านการแสดงออก

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ มีลักษณะน่ารัก เป็นมิตร ชอบอยู่ในวงสมาคม โดดเด่นในท่ามกลางกลุ่มคน คล่องแคล่ว ปรารถนาความตื่นเต้น และหัวเราะได้ง่าย

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ มีพิธีรีตองมาก หลีกหนีจากสังคม ชอบเป็นผู้อยู่เบื้องหลัง ไม่เร่ร่อน เฉยเมย และไม่มีความต้องการแสวงหาความตื่นเต้น

3. ด้านความเปิดกว้าง

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ มีการดำเนินชีวิตที่เต็มไปด้วยจินตนาการ ตระหนักรู้ถึงคุณค่าของศิลปะและความสวยงาม เห็นความสำคัญของอารมณ์ว่าเป็นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่งของชีวิต เต็มใจที่จะทดลองทำกิจกรรมที่แตกต่างไปจากที่เคยทำ มีความพึงพอใจในการคิดที่แตกต่างไปจากหลักการ และชอบที่จะตรวจสอบความเชื่อมั่นของค่านิยมทางสังคมที่ตนเลื่อมใส

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ ดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ขาดความรู้สึกต่อศิลปะและความสวยงาม มีความรู้สึกทางอารมณ์น้อย ชอบยึดติดกับการกระทำที่เคยใช้ได้ผล ถูกปิดกั้นความสามารถโดยการยึดติดกับหลักเกณฑ์ต่างๆ และยอมรับสิ่งที่นับถือกันมาจนเป็นประเพณี

4. ด้านการยอมรับผู้อื่น

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ ไว้วางใจผู้อื่น ปฏิบัติกับผู้อื่นอย่างตรงไปตรงมา เต็มใจช่วยเหลือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ ถ่อมตัว สามารถที่จะผ่อนปรนประนีประนอมกับผู้อื่น เห็นอกเห็นใจ และห่วงใยผู้อื่น

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ มักตั้งข้อสงสัยว่าผู้อื่นไม่ซื่อตรง ปฏิบัติกับผู้อื่นอย่างไม่บริสุทธิ์ใจ มุ่งสนใจแต่ตนเอง หยิ่งทะนงตัว ไม่ผ่อนปรนกับผู้อื่น และไม่มีความรู้สึกเมตตาหรือสงสารผู้อื่น

5. ด้านการมีสติ

ลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงคือ มีการเตรียมการสำหรับชีวิต มีระเบียบ ยึดมั่นตามหลักจริยธรรม มีมโนธรรม มีความขยันหมั่นเพียร มีวินัยในตนเอง และคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนลงมือทำ

ลักษณะที่ได้รับคะแนนต่ำคือ มักทำสิ่งต่างๆ ไปอย่างไม่ถูกต้องเหมาะสม ไม่มีระเบียบแบบแผน ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ปราศจากจุดมุ่งหมาย ชอบทำสิ่งต่างๆ อย่างเร่งรีบ และไม่สามารถควบคุมตนเอง เพื่อที่จะทำในสิ่งที่ตนต้องการให้สำเร็จได้

แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) ต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

อนุรักษ์ บัณฑิตยชาติ (2542: 78) ได้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองว่า หมายถึงความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเอง โดยการประเมินคุณค่าของตนจากลักษณะทางกายภาพ จิตใจ ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม ความสามารถทางสติปัญญา และความสามารถในด้านต่างๆ นอกจากนี้การเห็นคุณค่าในตนเองยังเกิดจากการยอมรับของบุคคลรอบข้าง การรู้สึกว่ามีความรัก การได้รับการยกย่องหรือประสบความสำเร็จ บุคคลที่ประเมินตนเองในด้านดีจะเห็นคุณค่าของตนเอง แต่ถ้าบุคคลนั้นประเมินตนเองในด้านลบก็จะทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองไร้คุณค่า ไม่มีใครสนใจ ไม่ได้รับการยอมรับ ถูกเหยียดหยาม ทำอะไรไม่สำเร็จ ซึ่งจะส่งผลทำให้แต่ละบุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป

ราชบัณฑิตยสถาน (2550: 359) ได้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองว่า หมายถึง เจตคติของการยอมรับตนเอง ประเมินตนเองว่ามีคุณค่า และความนับถือตนเอง มีความภูมิใจ ในตนเอง โดยเฉพาะในเรื่องค่านิยม ลักษณะนิสัย และศักดิ์ศรีของตน

Maslow (1970) ได้กล่าวไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สีกว่าตนเองมีคุณค่า มีความเข้มแข็ง มีความเชี่ยวชาญ และมีความสามารถในการทำสิ่งต่างๆให้สำเร็จได้

Burns (1979) ได้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองว่า หมายถึง การประเมินคุณค่า และพิจารณาตนเอง ว่าตนมีความสำคัญอย่างไร โดยการเปรียบเทียบการรับรู้ตนเองตามอุดมคติ หรือความปรารถนาที่ตนอยากเป็นกับการรับรู้ตนเองตามความเป็นจริง

Coopersmith (1981) ได้กล่าวไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการพิจารณาและประเมินคุณค่าของตนเองโดยรวมตามความรู้สึกและทัศนคติที่ตนเองมีต่อตนเอง อีกทั้งยังเป็นการยอมรับและไม่ยอมรับตนเอง และแสดงถึงความเชื่อที่บุคคลมีต่อความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ และคุณค่าของตนเอง โดยในการประเมินตนเองนี้ได้พิจารณาถึงประสบการณ์ที่ผ่านมาในเรื่องของความสามารถ ความสำเร็จ ความล้มเหลว การยอมรับ การปฏิเสธตนเอง การพึ่งตนเอง และการตัดสินใจของบุคคลอื่นที่สำคัญกับตนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินตนเองด้วย

Brockner (1988) ได้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองว่า หมายถึง การที่บุคคล ประเมินคุณค่าของตนเอง และทำให้ตนทราบถึงระดับความชอบหรือไม่ชอบที่มีต่อตนเอง ซึ่งการเห็นคุณค่าในตนเองนี้จะเป็นตัวกำหนดบุคลิกภาพ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ของแต่ละบุคคล

จากความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลพิจารณาและประเมินคุณค่าของตนเองโดยรวม โดยประเมินถึงลักษณะทางกายภาพ ความรู้สึก ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม และความสามารถในด้านต่างๆ รวมไปถึง ความสำเร็จ ความล้มเหลว ความสำคัญ การยอมรับ การปฏิเสธตนเอง และการพึ่งตนเอง

ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง

Maslow (1970) ได้กล่าวไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความเข้มแข็ง มีความเชี่ยวชาญ และมีความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จได้ อีกทั้งยังรู้สึกว่าตนเองมีประโยชน์และมีความสำคัญต่อสังคม ถ้าบุคคลไม่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง บุคคลนั้นก็จะรู้สึกว่าตนเองอ่อนแอและไม่มีประโยชน์ ซึ่งจะนำไปสู่การท้อแท้ การหาสิ่งอื่นมาชดเชย หรือจะเป็นคนที่มีแนวโน้มที่จะใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล

Branden (1981) ได้กล่าวไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีผลอย่างมากต่อบุคลิกภาพ อารมณ์ และสังคม รวมทั้งยังมีผลต่อกระบวนการคิด ความปรารถนา การให้คุณค่าต่อสิ่งต่างๆ การตั้งเป้าหมาย การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และการรับรู้สิ่งต่างๆ ซึ่งจะส่งผลให้แต่ละบุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป

Franken (1998) ได้กล่าวไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคล ทุกคนย่อมมีคุณค่าในตนเอง และต้องการที่จะพัฒนาคุณค่าในตนเองในระดับที่สูงขึ้น เพื่อทำให้เกิดความมั่นคงทางใจ มีพฤติกรรมที่ดี มีคุณค่า ซึ่งจะนำไปสู่การดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อบุคคลและสังคม เนื่องจากบุคคลที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองในระดับสูงก็จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความเข้มแข็ง มีความเชี่ยวชาญ และมีความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จได้ อีกทั้งยังรู้สึกว่าตนเองมีประโยชน์และมีความสำคัญต่อสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างประโยชน์ให้กับสังคมและยังสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข แต่ถ้าบุคคลที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ จะทำให้บุคคลนั้นรู้สึกว่าตนเองอ่อนแอ ไร้ค่า และไม่มีประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การท้อแท้ สิ้นหวัง ขาดความมั่นใจในตนเอง อีกทั้งยังอาจก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพจิต และส่งผลกระทบต่อสังคมได้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

มีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองไว้หลายแนวคิด ผู้วิจัยจึงได้เลือกแนวคิดที่มีความสำคัญ ครอบคลุมประเด็นที่จะทำการศึกษา และเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย มีดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองของ Maslow

โดยอาศัยทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของ Maslow (1970) ในการอธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง เนื่องจากทฤษฎีนี้เชื่อว่าบุคคลมีความต้องการตามลำดับขั้น และเมื่อขั้นที่ตนเองต้องการได้รับการตอบสนองแล้วบุคคลก็จะมีความต้องการขั้นสูงกว่าต่อไป ซึ่งทฤษฎีนี้ Maslow ได้แบ่งความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ออกเป็น 5 ขั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านสรีระหรือทางด้านร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการขั้นแรกของสิ่งมีชีวิตที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ได้แก่ อาหาร น้ำดื่ม อากาศ ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค เป็นต้น
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety needs) เป็นความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางร่างกายและทรัพย์สิน
3. ความต้องการผูกพันทางสังคม (Belonging and love needs) เป็นความต้องการทางสังคม ต้องการมีเพื่อน ต้องการมีคนรัก และต้องการรักผู้อื่นด้วย
4. ความต้องการมีความรู้สึกรับรู้คุณค่าในตนเอง (Esteem needs) เป็นความต้องการของมนุษย์ที่อยากมีชื่อเสียง มีความสำคัญ มีคนยกย่อง เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และมีบทบาททางสังคม ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.1 ความเคารพตนเอง (Self respect) เป็นการแสดงออกมาในลักษณะต่าง ได้แก่ เห็นคุณค่าในตนเองว่าตนเข้มแข็ง มีความสามารถ ประสบความสำเร็จ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเป็นอิสระ และสามารถพึ่งตนเองได้

4.2 ความรู้สึกต่อคุณค่าที่ผู้อื่นมีต่อตน (Esteem from others) เป็นความปรารถนาที่จะเห็นว่าตนเองมีชื่อเสียง มีเกียรติ มีฐานะ มีตำแหน่ง มีความสำคัญ มีคนยกย่อง และเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น

5. ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (Self-actualization needs) เป็นความต้องการขั้นสูงสุด ที่บุคคลต้องการรับรู้ความสามารถและคุณค่าที่แท้จริงของตนเอง อีกทั้งยังสามารถทำประโยชน์ให้แก่บุคคล สังคม และประเทศชาติได้

Maslow (1970) ยังเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ และต้องการเป็นที่ยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่น ถ้าความต้องการในขั้นนี้ได้รับการตอบสนองบุคคลก็จะมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความสามารถ และมีประโยชน์ต่อสังคม แต่ถ้าความต้องการในขั้นนี้ไม่ได้รับการตอบสนองบุคคลก็จะไม่เห็นคุณค่าในตนเอง มีความรู้สึกว่าตนเองไร้ค่า และไม่มีประโยชน์ต่อสังคม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองของ Rosenberg

Rosenberg (1979) ได้ถือว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างอัตมโนทัศน์ (Self-concept) โดยแยกพิจารณาออกเป็น 2 มิติ ดังนี้

1. การตระหนักรู้ในตนเอง (Cognitive self) เป็นความรู้ความเข้าใจที่บุคคลมีต่อตนเอง ภายใต้อัตมโนทัศน์ที่บุคคลนั้นอาศัยหรือเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองและแตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล

2. การประเมินตนเอง (Evaluative self) เป็นการพิจารณาคุณค่าในตนเอง โดยจะนำไปเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น เพื่อให้บุคคลรู้ว่าเขามีคุณค่า หรือมีความภาคภูมิใจในตนเองในระดับใด

นอกจากนี้ Rosenberg (1981) ได้แยกพิจารณาการเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคล โดยแบ่งเป็น 2 บริบท ดังนี้

1. การเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวม (Global self esteem) เป็นการที่บุคคลพิจารณาตนเองโดยรวม โดยไม่แยกพิจารณาในด้านใดด้านหนึ่ง
2. การเห็นคุณค่าในตนเองเฉพาะด้าน (Specific self esteem) เป็นการที่บุคคลพิจารณาตนเองในด้านใดด้านหนึ่ง

นอกจากนี้ Rosenberg (1981) ได้สรุปว่า บุคคลจะมีพฤติกรรมต่อสถานการณ์ทางสังคมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยสมัครใจหรือไม่ มากน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับการประเมินตนเองว่าเป็นคนเช่นไร และพิจารณาว่าสิ่งนั้นมีความเหมาะสมหรือสอดคล้องกับลักษณะที่เขาเป็นมากน้อยเพียงใด ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าการประเมินคุณค่าในตนเองมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล

แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองของ Coopersmith

Coopersmith (1981) ได้กล่าวไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการพิจารณาและประเมินคุณค่าของตนเองโดยรวมตามความรู้สึกและทัศนคติที่ตนเองมีต่อตนเอง อีกทั้งยังเป็นการยอมรับและไม่ยอมรับตนเอง และแสดงถึงความเชื่อที่บุคคลมีต่อความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ และคุณค่าของตนเอง โดยเกณฑ์ที่ใช้ประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองมี 4 ประการ ดังนี้

1. การมีความสำคัญ (Significance) เป็นความสามารถของบุคคลที่ได้รับการยอมรับ ความสนใจ ความห่วงใย การดูแล การแสดงออกถึงความรักจากผู้อื่น การเป็นที่ชื่นชอบของบุคคลอื่น ได้รับการสนับสนุน และได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น
2. การมีอำนาจ (Power) เป็นความสามารถของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการควบคุมการกระทำของตนเองและผู้อื่น โดยอาจแสดงให้เห็นในลักษณะของการที่บุคคลได้รับความเคารพนับถือจากผู้อื่น โดยที่บุคคลนั้นสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองได้

3. การมีความสามารถ (Competence) เป็นความสามารถของบุคคลในการกระทำการต่างๆ และประสบความสำเร็จตามความมุ่งหวัง ซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับ วย กิจกรรม ความสามารถ ค่านิยม และความปรารถนาของบุคคลนั้น

4. การมีคุณความดี (Virtue) เป็นความสามารถของบุคคลที่ยึดมั่นในหลักของศีลธรรม จริยธรรมและศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมตลอดจนค่านิยม ของสังคมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่โดยบุคคลนั้นจะได้รับการยอมรับ และส่งผลต่อทัศนคติของตนเอง ในทางบวก

นอกจากนี้ Coopersmith (1981) ยังได้กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลมีการพัฒนา มาตั้งแต่เกิด และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมของบุคคลนั้น โดยบุคคล จะแสดงออกมาในลักษณะของคำพูดและพฤติกรรมทำให้สามารถเห็นและประเมินได้อย่างชัดเจน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

Coopersmith (1981) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองสามารถ แบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ปัจจัยภายในตัวบุคคล หมายถึง ลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งส่งผลให้บุคคล มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองในด้านต่างๆ ที่แตกต่างกัน ประกอบด้วย

1.1 ลักษณะทางกายภาพ (Physical appearance) เช่น ความสูง น้ำหนัก ลักษณะรูปร่าง หน้าตา ความแข็งแรง บุคลิกภาพ รวมทั้งเสื้อผ้าที่สวมใส่ หรือคุณสมบัติอื่นที่ปรากฏให้เห็นได้ เป็นสิ่งที่เอื้อต่อความสำเร็จในการทำกิจกรรมที่บุคคลนั้นให้ความสำคัญ มีส่วนช่วยส่งเสริม ให้บุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเอง ชื่นชมตนเอง

1.2 เพศ (Sex) สังคมและวัฒนธรรมส่วนใหญ่มักจะให้ความสำคัญกับเพศชายมากกว่า เพศหญิง จึงทำให้เพศชายมักได้รับมอบหมายตำแหน่งที่มีอำนาจในสังคม ซึ่งน่าจะเป็นส่วนที่ทำให้ เพศชายมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเพศหญิง

1.3 ความสามารถ สมรรถภาพ และผลงาน (Capacities, competences and performance)

บุคคลที่มีความสามารถ สมรรถภาพ ผลงาน และประสบความสำเร็จในการทำงานมักจะมีความรู้สึที่ดีต่อตนเอง รับรู้ตนเองในด้านดี และมีความพอใจในตนเอง ทำให้มีการประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองสูง

1.4 ภาวะอารมณ์ (Affective states) เป็นความรู้สึกที่สะท้อนให้เห็นถึงความพึงพอใจ ความรู้สึกเป็นสุข ความวิตกกังวล หรือความรู้สึกต่างๆ ที่อยู่ในตัวบุคคลทั้งที่แสดงออกและไม่แสดงออก แล้วส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคล

1.5 นิยมส่วนบุคคล (Self values) บุคคลจะประเมินตนเองจากสิ่งที่ตนให้คุณค่า และให้ความสำคัญ โดยสอดคล้องกับอุดมคติและค่านิยมของสังคม ถ้าค่านิยมส่วนตนมีความสอดคล้องกับค่านิยมของสังคม ก็จะทำให้บุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มมากขึ้น

1.6 ระดับความมุ่งหวัง (Aspirations) การเห็นคุณค่าของบุคคลส่วนหนึ่งเกิดจากการเปรียบเทียบความสามารถและผลการปฏิบัติงานของตนกับความสำเร็จที่ตั้งไว้ ถ้าความสามารถและผลการปฏิบัติงานตรงตามความสำเร็จที่มุ่งหวังก็จะส่งผลให้บุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มมากขึ้น

2. ปัจจัยภายนอกตัวบุคคล หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ซึ่งส่งผลให้บุคคลเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองที่แตกต่างกัน ประกอบด้วย

2.1 สัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับครอบครัว (Family relationship) ภูมิหลังหรือประสบการณ์ทางครอบครัวของบุคคลเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง ถ้าสัมพันธภาพในครอบครัวดีก็จะส่งผลให้บุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง

2.2 สถานภาพทางสังคมหรือระดับชั้นทางสังคม (Social status) เป็นองค์ประกอบภายนอกที่บ่งชี้ถึงระดับทางสังคมของบุคคล บุคคลที่มีสถานภาพหรือระดับทางสังคมสูง มักจะได้รับการปฏิบัติต่อผู้อื่นดีกว่า ส่งผลให้บุคคลนั้นเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูง

2.3 งาน (Job) บุคคลที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน จะมีความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถ และรู้สึกดีต่อตนเอง ส่งผลให้บุคคลมีความรู้สึกรู้เห็นคุณค่าในตนเองสูง

2.4 มิตรภาพและสังคม (Friendship and social) การมีคุณค่าของบุคคลส่วนหนึ่งเกิดจากการเปรียบเทียบกับตนเองตามที่เป็นอยู่กับคนอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกับตนทางด้านทักษะความสามารถ ความถนัด รวมไปถึงการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ความประทับใจ หรือได้รับความสนใจจากกลุ่มเพื่อนก็จะส่งผลให้บุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง

จากการทบทวนเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ผู้วิจัยได้สนใจแนวคิดของ Coopersmith (1981) ซึ่งแบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ คือ ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญ ด้านความรู้สึกว่าตนมีอำนาจ ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสามารถ และด้านความรู้สึกว่าตนมีคุณความดี ซึ่งมีความเหมาะสมกับลักษณะของประชากรที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากที่ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของพฤติกรรมการช่วยเหลือ ซึ่งบุคคลที่มีพฤติกรรมช่วยเหลือจะแสดงออกมาในลักษณะของความเสียสละและเอื้อเฟื้อ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการช่วยเหลือ โดยรวบรวมและสรุปได้ดังนี้

รุ่งรัตน์ ไกรทอง (2537: 76) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ซึ่งจากการเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติและการสอบแบบปกติ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เพ็ญภา กุลนภาดล (2547: 167) ได้ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวทั่วไปในเขตสาธารณสุขที่ 3 ที่มาใช้บริการที่โรงพยาบาลในจังหวัด ทั้ง 7 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี และสระแก้ว จำนวน 1,500 คน พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของ

สมาชิกในครอบครัว ด้านการให้ความช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.18 รองลงมาคือ การแสดงออกถึงความผูกพันระหว่างสมาชิก ด้านการสื่อสาร ด้านการกิจ ด้านการแก้ปัญหา ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และด้านการใช้เวลาว่าง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13, 3.03, 2.99, 2.99, 2.75 และ 2.74 ตามลำดับ

ปริญญ์ ฤกษ์อรุณ (2548: 21) ได้รวบรวมงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การช่วยเหลือที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางจริยธรรม ดังนี้ Eisenberg (2000) ได้กล่าวว่า ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลสะท้อนออกมาในรูปของการกระทำที่เกี่ยวข้องต่อความรับผิดชอบ ต่อสังคม การบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น และการช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งได้แก่ การดูแลใส่ใจผู้อื่น ความเมตตา กรุณา การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ความยุติธรรม ความเป็นมิตร ความใจกว้าง ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริต และความใจดี

ภัทวดี ปรีชาประพาพวงศ์ (2550: 79) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการเลี้ยงดูของ ครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง วิธีการเผชิญปัญหา และพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชาย ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 3 จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 220 คน ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 3 จังหวัดนครราชสีมา มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 20.51$) เมื่อพิจารณารายข้อคะแนนเฉลี่ยที่สูงที่สุด คือ ฉันรู้สึกว่าคุณค่าฉันมีประโยชน์ รองลงมา คือ ฉันมีความพึงพอใจในตนเอง

จุไรรัตน์ กำแพงพันธ์ (2551: 116-119) ได้ศึกษาเรื่อง การทำหน้าที่ของครอบครัวของ วัยรุ่นชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 2 จังหวัดราชบุรี และเปรียบเทียบการทำหน้าที่ของครอบครัว และทัศนคติต่อการกระทำผิดของวัยรุ่นชาย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 155 คน ผลการวิจัยพบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางลบกับทัศนคติต่อการกระทำผิดของวัยรุ่นชาย หมายถึง วัยรุ่นชายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้การทำหน้าที่ของครอบครัวทุกด้านอยู่ในระดับดีหรือสูง และมีทัศนคติต่อการกระทำผิดอยู่ในระดับต่ำ คือเห็นว่าการกระทำผิดเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ควรกระทำ

วรรณภา สาทิโรจน์ (2551: 167) ได้ศึกษาพฤติกรรมความช่วยเหลือของวัยรุ่นจิตอาสา โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนนทบุรี จำนวน 297 คน พบว่า วัยรุ่นจิตอาสา มีระดับพฤติกรรมความช่วยเหลือโดยรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาพฤติกรรมความช่วยเหลือในแต่ละด้าน พบว่า

พฤติกรรมความช่วยเหลือทางใจมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและอยู่ในระดับสูงมาก ส่วนพฤติกรรม
การช่วยเหลือทางสติปัญญามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แต่มีระดับการรับรู้อยู่ในระดับสูง

ศิริรัตน์ พรจำ (2551: 91) ได้ศึกษาการทำหน้าที่ของครอบครัวของนักเรียนวิทยาลัยเทคนิค
แห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 327 คน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีการทำหน้าที่ของครอบครัว
โดยรวม อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 93.83) และเมื่อพิจารณาการทำหน้าที่ของครอบครัว
ในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว ด้านความผูกพัน
ทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว ด้านการแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัว และด้าน
การควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.79) (ค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 17.05) (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.95) และ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.75) ตามลำดับ ส่วนด้านการสื่อสาร
ของสมาชิกในครอบครัว ด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 15.19) และ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.22) ตามลำดับ

อภิญญา อภิสิทธิ์วิช (2553: 150) ได้ศึกษาเรื่อง บุคลิกภาพ มิตรภาพ การเห็นคุณค่า
ในตนเอง และความสุขของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 603 คน ผลการวิจัยพบว่า นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.82$) เมื่อพิจารณา
รายด้าน พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองทุกด้าน ได้แก่ ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญ ($\bar{X} = 3.81$)
ด้านความรู้สึกว่าตนมีอำนาจ ($\bar{X} = 3.72$) ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสามารถ ($\bar{X} = 3.96$) และด้าน
ความรู้สึกว่าตนมีคุณค่า ($\bar{X} = 3.79$) อยู่ในระดับสูง

Turner (1948: 502-516) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กอายุ 9-16 ปี
จำนวน 116 คน โดยการวัดใช้แบบสอบถาม และให้บิดามารดา ครู และนักสังคมสงเคราะห์เป็น
ผู้ประเมินลักษณะพฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็ก ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมความช่วยเหลือ
สัมพันธ์กับความดีทั้งในแง่จริยธรรม ความมั่นคงทางอารมณ์ และการปรับตัวทางสังคม

Cattel and Harowitz (1952 อ้างใน วรรณภา สาโรจน์, 2551: 68) ได้ศึกษาความเอื้อเฟื้อ
ของนักศึกษามหาวิทยาลัย จำนวน 60 คน โดยใช้แบบสอบถามลักษณะทางบุคลิกภาพ พบว่า
บุคลิกภาพลักษณะแสดงตัวมีความสัมพันธ์สูงกับความเอื้อเฟื้อ

Bond (1969: 3454) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเอื้อเฟื้อกับบุคลิกภาพด้านต่างๆ ของเด็กชั้นประถม โดยวัดพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อจากการประเมินผลของครู และดูจากจำนวนขนมที่เด็กชั้นประถมบริจาคให้แก่เด็กยากจน ผลการศึกษาพบว่า เด็กชายมีความเอื้อเฟื้อสัมพันธ์ทางลบกับความรับผิดชอบทางสังคม และสติปัญญามีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเอื้อเฟื้อ นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กหญิงมีลักษณะของความเอื้อเฟื้อมากกว่าเด็กชาย

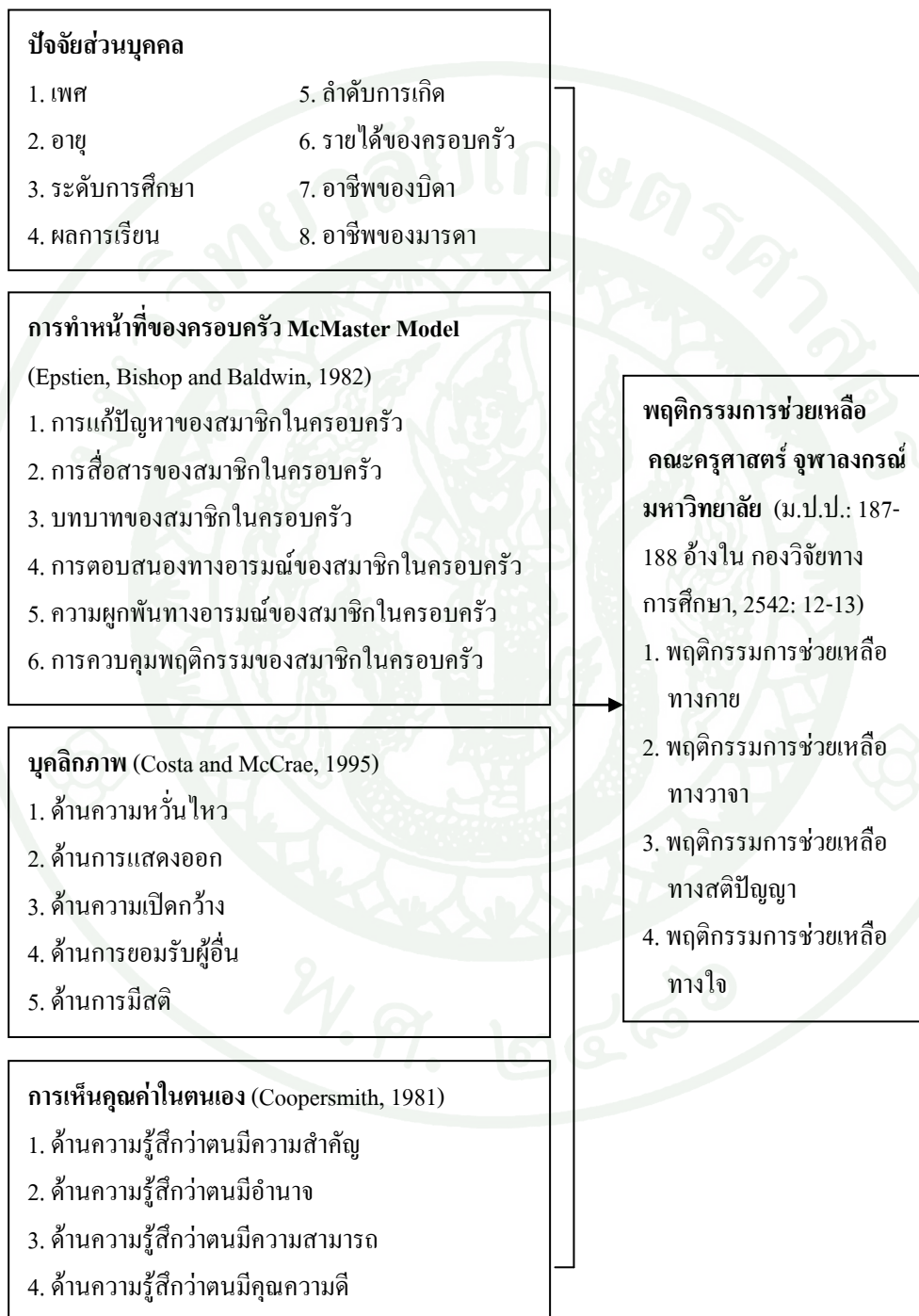
Metzler (2001) ได้ทำการศึกษาและการประเมินการจัดโปรแกรมของโรงเรียนที่มีการสนับสนุนในเรื่องของพฤติกรรมการช่วยเหลือสังคม โดยศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนในโรงเรียนขนาดกลางจำนวน 617 คน โดยได้ศึกษาจากข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนพร้อมกับใช้โปรแกรมที่สนับสนุนทางด้านพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพ โดยวิธีการเพิ่มแรงเสริมทางบวกให้กับนักเรียนเพื่อที่จะเพิ่มระดับพฤติกรรมทางสังคม และลดระดับของความก้าวร้าวด้านพฤติกรรมของนักเรียนลง โดยวิธีการเสริมแรงเป็นการให้รางวัล การกล่าวคำชมเชย กับนักเรียนที่ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดี ซึ่งผลปรากฏว่าการใช้แรงเสริมทางบวกทางด้านพฤติกรรมการช่วยเหลือสังคมทำให้พฤติกรรมก้าวร้าวในเด็กลดลง และพฤติกรรมการช่วยเหลือสังคมของเด็กมีเพิ่มมากขึ้น

Barry *et al.* (2006) ได้ศึกษาอิทธิพลของแรงจูงใจที่มีผลต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือสังคม ซึ่งแรงจูงใจเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถสร้างสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนให้เกิดขึ้นได้ โดยศึกษานักเรียนระดับ 9 และ 10 จำนวน 208 คน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการช่วยเหลือสังคมของแต่ละบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับ 2 ปัจจัย ดังนี้คือ ลักษณะทางด้านอารมณ์ของเพื่อน และจำนวนครั้งในการแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือสังคมต่อเพื่อนที่มีผลระดับปานกลาง บุคคลแต่ละคนจะพยายามที่ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีต่อสังคม เพื่อที่จะสามารถอยู่ร่วมกันกับเพื่อนได้อย่างมีความสุข โดยอารมณ์ที่ดีนั้นมีผลต่อแรงจูงใจในการช่วยเหลือ และสร้างสัมพันธภาพที่ดีของเพื่อนให้เกิดขึ้นได้ แต่ถ้าหากอารมณ์เสียจะเป็นตัวขัดขวางไม่ให้เกิดพฤติกรรมการช่วยเหลือขึ้น และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนก็จะลดน้อยลง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

สมมติฐานในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีสมมติฐานการวิจัย คือ

สมมติฐานที่ 1

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน ซึ่งแยกเป็นสมมติฐานย่อยคือ

สมมติฐานที่ 1.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีเพศแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีผลการเรียนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.5 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีลำดับการเกิดแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.6 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีรายได้ของครอบครัวแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.7 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอาชีพของบิดาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.8 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอาชีพของมารดาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2

การทำหน้าที่ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งแยกเป็นสมมติฐานย่อยคือ

สมมติฐานที่ 2.1 การแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมติฐานที่ 2.2 การสื่อสารของสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมติฐานที่ 2.3 บทบาทของสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมติฐานที่ 2.4 การตอบสนองทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมติฐานที่ 2.5 ความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมติฐานที่ 2.6 การควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมติฐานที่ 3

บุคลิกภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งแยกเป็นสมมติฐานย่อยคือ

สมมติฐานที่ 3.1 ความหวั่นไหวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมติฐานที่ 3.2 การแสดงออกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมติฐานที่ 3.3 ความเปิดกว้างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมติฐานที่ 3.4 การยอมรับผู้อื่นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมติฐานที่ 3.5 การมีสติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมติฐานที่ 4

การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งแยกเป็นสมมติฐานย่อยคือ

สมมติฐานที่ 4.1 ความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมติฐานที่ 4.2 ความรู้สึกว่าตนมีอำนาจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมติฐานที่ 4.3 ความรู้สึกว่าตนมีความสามารถมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม
การช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมติฐานที่ 4.4 ความรู้สึกว่าตนมีคุณความดีมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงการทำหน้าที่ของครอบครัว บุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรมความช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบางสะพานวิทยา โรงเรียนธงชัยวิทยา และโรงเรียนชัยเกษมวิทยา รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,323 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 10, 2554)

กลุ่มตัวอย่าง

1. การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 1,323 คน โดยใช้หลักการคำนวณของ Yamane ซึ่งมีสูตรในการคำนวณดังต่อไปนี้

$$n = \frac{N}{1 + N e^2}$$

โดย

n คือ ขนาดของประชากร

N คือ จำนวนรวมของประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษา

e คือ ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดให้ 0.05)

แทนค่า

$$n = \frac{1,323}{1 + [1,323(0.05^2)]} = 307.1387$$

ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้นจำนวน 307 คน

2. จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิโดยใช้สัดส่วน (Stratified Random Sampling) ตามจำนวนโรงเรียนในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้ง 3 โรงเรียน โดยสูตรการคำนวณมีดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละโรงเรียน}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

ซึ่งสามารถแสดงกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาได้ ตามตารางที่ 1

3. เมื่อได้กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มอย่างกระจายแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการจับสลากตามรายชื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้ได้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจำแนกตามโรงเรียน

รายชื่อโรงเรียน ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	จำนวนประชากร ซึ่งเป็นนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย (คน)	ร้อยละ	กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย (คน)
1. บางสะพานวิทยา	760	57.45	176
2. ชะอำวิทยา	253	19.12	59
3. ชัยเกษมวิทยา	310	23.43	72
รวม	1,323	100.00	307

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 (2554)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล และแบบสอบถามเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของครอบครัว บุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรมความช่วยเหลือ โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตัวเลือกตอบเป็นแบบตรวจรายการ (Check list) และเป็นแบบเติมข้อความ ข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลการเรียน ลำดับการเกิด รายได้ของครอบครัว อาชีพของบิดา และอาชีพของมารดา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของครอบครัว ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยประยุกต์แนวความคิดของ McMaster Model (Epstien, Bishop and Baldwin, 1982) ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ที่มี 4 ระดับ ซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงบวกทั้งหมด โดยครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

1. การแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัว
2. การสื่อสารของสมาชิกในครอบครัว
3. บทบาทของสมาชิกในครอบครัว
4. การตอบสนองทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว
5. ความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว
6. การควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว

คำถามมีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน คือ

ข้อคำถามเชิงบวก	คะแนน
ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด	ให้ 4 คะแนน
ตรงกับความเป็นจริงมาก	ให้ 3 คะแนน
ตรงกับความเป็นจริงน้อย	ให้ 2 คะแนน
ตรงกับความเป็นจริงน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแยกความถี่แล้ว นำมาจัดการกระจายข้อมูลเพื่อให้ได้ความกว้าง
อันตรภาคชั้นที่เหมาะสม ตามสูตรคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{การคำนวณช่วงกว้างระหว่างชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{4-1}{3} \\ &= 1\end{aligned}$$

ซึ่งสามารถแปลความหมายระดับคะแนนของการทำหน้าที่ของครอบครัวเป็นรายชื่อ
ได้ ดังนี้

ช่วงคะแนน	ความหมาย
1.00 – 2.00	มีการทำหน้าที่ของครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ
2.01 – 3.00	มีการทำหน้าที่ของครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง
3.01 – 4.00	มีการทำหน้าที่ของครอบครัวอยู่ในระดับสูง

ประเมินค่าเฉลี่ยรายด้าน ได้แก่ ด้านการแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัว ด้านการสื่อสาร
ของสมาชิกในครอบครัว ด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ของ
สมาชิกในครอบครัว ด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว และด้านการควบคุม
พฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งมีข้อคำถามด้านละ 4 ข้อ รวมทั้งสิ้น 24 ข้อ มีเกณฑ์
ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}\text{การคำนวณช่วงกว้างระหว่างชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{16-4}{3} \\ &= 4\end{aligned}$$

ช่วงคะแนน	ความหมาย
4.00 – 8.00	มีการทำหน้าที่ของครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ
8.01 – 12.00	มีการทำหน้าที่ของครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง
12.01 – 16.00	มีการทำหน้าที่ของครอบครัวอยู่ในระดับสูง

ประเมินค่าเฉลี่ยการทำหน้าที่ของครอบครัวโดยรวม ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 24 ข้อ มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}
 \text{การคำนวณช่วงกว้างระหว่างชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{96-24}{3} \\
 &= 24
 \end{aligned}$$

ช่วงคะแนน	ความหมาย
24.00 – 48.00	มีการทำหน้าที่ของครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ
48.01 – 72.00	มีการทำหน้าที่ของครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง
72.01 – 96.00	มีการทำหน้าที่ของครอบครัวอยู่ในระดับสูง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยประยุกต์แนวความคิดของ Costa & McCrae, 1995 ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ที่มี 4 ระดับ ซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงบวกทั้งหมด โดยครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความห้วนไหว
2. ด้านการแสดงออก
3. ด้านความเปิดกว้าง
4. ด้านการยอมรับผู้อื่น
5. ด้านการมีสติ

คำถามมีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน คือ

ข้อคำถามเชิงบวก	คะแนน
ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด	ให้ 4 คะแนน
ตรงกับความเป็นจริงมาก	ให้ 3 คะแนน
ตรงกับความเป็นจริงน้อย	ให้ 2 คะแนน
ตรงกับความเป็นจริงน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแยกความถี่แล้ว นำมาจัดการกระจายข้อมูลเพื่อให้ได้ความกว้างอันตรภาคชั้นที่เหมาะสม ตามสูตรคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{การคำนวณช่วงกว้างระหว่างชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{4-1}{3} \\
 &= 1
 \end{aligned}$$

ซึ่งสามารถแปลความหมายระดับคะแนนของบุคลิกภาพเป็นรายชื่อได้ ดังนี้

ช่วงคะแนน	ความหมาย
1.00 – 2.00	มีบุคลิกภาพในด้านนั้นอยู่ในระดับต่ำ
2.01 – 3.00	มีบุคลิกภาพในด้านนั้นอยู่ในระดับปานกลาง
3.01 – 4.00	มีบุคลิกภาพในด้านนั้นอยู่ในระดับสูง

ประเมินค่าเฉลี่ยรายด้าน ได้แก่ ด้านความหวั่นไหว ด้านการแสดงออก ด้านความเปิดกว้าง ด้านการยอมรับผู้อื่น และด้านการมีสติ ซึ่งมีข้อคำถามด้านละ 8 ข้อ รวมทั้งสิ้น 40 ข้อ มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}
 \text{การคำนวณช่วงกว้างระหว่างชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{32 - 8}{3} \\
 &= 8
 \end{aligned}$$

ช่วงคะแนน	ความหมาย
8.00 – 16.00	มีบุคลิกภาพในด้านนี้น้อยในระดับต่ำ
16.01 – 24.00	มีบุคลิกภาพในด้านนี้น้อยในระดับปานกลาง
24.01 – 32.00	มีบุคลิกภาพในด้านนี้น้อยในระดับสูง

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยประยุกต์แนวความคิดของ Coopersmith (1981) ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าที่มี 4 ระดับ ซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงบวกทั้งหมด โดยครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญ
2. ด้านความรู้สึกว่าตนมีอำนาจ
3. ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสามารถ
4. ด้านความรู้สึกว่าตนมีคุณความดี

คำถามมีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน คือ

ข้อคำถามเชิงบวก	คะแนน
ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด	ให้ 4 คะแนน
ตรงกับความเป็นจริงมาก	ให้ 3 คะแนน
ตรงกับความเป็นจริงน้อย	ให้ 2 คะแนน
ตรงกับความเป็นจริงน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแยกความถี่แล้ว นำมาจัดการกระจายข้อมูลเพื่อให้ได้ความกว้าง
อันตรภาคชั้นที่เหมาะสม ตามสูตรคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{การคำนวณช่วงกว้างระหว่างชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{4-1}{3} \\ &= 1\end{aligned}$$

ซึ่งสามารถแปลความหมายระดับคะแนนของการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นรายชื่อได้ ดังนี้

ช่วงคะแนน	ความหมาย
1.00 – 2.00	มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับต่ำ
2.01 – 3.00	มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง
3.01 – 4.00	มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับสูง

ประเมินค่าเฉลี่ยรายด้าน ได้แก่ ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญ ด้านความรู้สึกว่าตน
มีอำนาจ ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสามารถ และด้านความรู้สึกว่าตนมีคุณความดี ซึ่งมีข้อคำถาม
ด้านละ 6 ข้อ รวมทั้งสิ้น 24 ข้อ มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}\text{การคำนวณช่วงกว้างระหว่างชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{24-6}{3} \\ &= 6\end{aligned}$$

ช่วงคะแนน	ความหมาย
6.00 – 12.00	มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับต่ำ
12.01 – 18.00	มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง
18.01 – 24.00	มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับสูง

ประเมินค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวม ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 24 ข้อ มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}\text{การคำนวณช่วงกว้างระหว่างชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{96-24}{3} \\ &= 24\end{aligned}$$

ช่วงคะแนน	ความหมาย
24.00 – 48.00	มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับต่ำ
48.01 – 72.00	มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง
72.01 – 96.00	มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับสูง

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการช่วยเหลือ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยประยุกต์แนวความคิดของ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ม.ป.ป.: 187-188 อ้างใน กองวิจัยทางการศึกษา, 2542: 12-13) ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ที่มี 4 ระดับ ซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงบวกทั้งหมด โดยครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางกาย
2. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางวาจา
3. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางสติปัญญา
4. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางใจ

คำถามมีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน คือ

ข้อคำถามเชิงบวก	คะแนน
ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด	ให้ 4 คะแนน
ตรงกับความเป็นจริงมาก	ให้ 3 คะแนน
ตรงกับความเป็นจริงน้อย	ให้ 2 คะแนน
ตรงกับความเป็นจริงน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแยกความถี่แล้ว นำมาจัดการกระจายข้อมูลเพื่อให้ได้ความกว้าง
อันตรภาคชั้นที่เหมาะสม ตามสูตรคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{การคำนวณช่วงกว้างระหว่างชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{4 - 1}{3} \\ &= 1\end{aligned}$$

ซึ่งสามารถแปลความหมายระดับคะแนนของพฤติกรรมความช่วยเหลือเป็นรายชื่อ ได้ ดังนี้

ช่วงคะแนน	ความหมาย
1.00 – 2.00	มีพฤติกรรมความช่วยเหลืออยู่ในระดับต่ำ
2.01 – 3.00	มีพฤติกรรมความช่วยเหลืออยู่ในระดับปานกลาง
3.01 – 4.00	มีพฤติกรรมความช่วยเหลืออยู่ในระดับสูง

ประเมินค่าเฉลี่ยรายด้าน ได้แก่ พฤติกรรมการช่วยเหลือทางกาย พฤติกรรมการช่วยเหลือ
ทางวาจา พฤติกรรมการช่วยเหลือทางสติปัญญา และพฤติกรรมการช่วยเหลือทางใจ ซึ่งมีข้อคำถาม
ด้านละ 5 ข้อ รวมทั้งสิ้น 20 ข้อ มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}\text{การคำนวณช่วงกว้างระหว่างชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{20 - 5}{3} \\ &= 5\end{aligned}$$

ช่วงคะแนน	ความหมาย
5.00 – 10.00	มีพฤติกรรมความช่วยเหลืออยู่ในระดับต่ำ
10.01 – 15.00	มีพฤติกรรมความช่วยเหลืออยู่ในระดับปานกลาง
15.01 – 20.00	มีพฤติกรรมความช่วยเหลืออยู่ในระดับสูง

ประเมินค่าเฉลี่ยพฤติกรรมความช่วยเหลือโดยรวม ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 20 ข้อ มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}\text{การคำนวณช่วงกว้างระหว่างชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{80 - 20}{3} \\ &= 20\end{aligned}$$

ช่วงคะแนน	ความหมาย
20.00 – 40.00	มีพฤติกรรมความช่วยเหลืออยู่ในระดับต่ำ
40.01 – 60.00	มีพฤติกรรมความช่วยเหลืออยู่ในระดับปานกลาง
60.01 – 80.00	มีพฤติกรรมความช่วยเหลืออยู่ในระดับสูง

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยมีวิธีการและขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ การทำหน้าที่ยของครอบครัว ใช้แนวความคิดของ McMaster Model (Epstien, Bishop and Baldwin, 1982) บุคลิกภาพ ใช้แนวความคิดของ Costa and McCrae (1995) การเห็นคุณค่าในตนเอง ใช้แนวความคิดของ Coopersmith, 1981 และพฤติกรรมความช่วยเหลือ ใช้แนวความคิดและหลักการของ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ม.ป.ป.: 187-188 อ้างใน กองวิจัยทางการศึกษา, 2542: 12-13)

2. การหาความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนอต่อ คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาและนำมาแก้ไขปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการศึกษาวิจัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น โดยการนำมาคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การทดสอบหาความเชื่อมั่น

การทดสอบหาความเชื่อมั่น ปรากฏผลดังนี้

การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในเรื่อง	ค่าความเชื่อมั่น (Alpha)
การทำหน้าที่ของครอบครัวโดยรวม	.88
ด้านการแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัว	.65
ด้านการสื่อสารของสมาชิกในครอบครัว	.64
ด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว	.70
ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว	.69
ด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว	.75
ด้านการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว	.71
บุคลิกภาพ	
ด้านความห้วนไหว	.75
ด้านการแสดงออก	.87
ด้านความเปิดกว้าง	.78
ด้านการยอมรับผู้อื่น	.78
ด้านการมีสติ	.84

การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในเรื่อง	ค่าความเชื่อมั่น (Alpha)
การเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวม	.91
ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญ	.86
ด้านความรู้สึกว่าตนมีอำนาจ	.79
ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสามารถ	.82
ด้านความรู้สึกว่าตนมีคุณความดี	.75
พฤติกรรมความช่วยเหลือโดยรวม	.91
พฤติกรรมความช่วยเหลือทางกาย	.71
พฤติกรรมความช่วยเหลือทางวาจา	.81
พฤติกรรมความช่วยเหลือทางสติปัญญา	.86
พฤติกรรมความช่วยเหลือทางใจ	.80

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือเพื่อใช้ในการดำเนินการเก็บข้อมูลจากภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้ง 3 โรงเรียน
2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยการนำแบบสอบถามไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่าง และมีการอธิบายคำชี้แจง แนะนำวิธีการตอบแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างทุกคนก่อนตอบแบบสอบถามโดยมีมาตรฐานเดียวกัน
3. ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อและส่งคืนแก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทุกฉบับ หากตรวจพบข้อผิดพลาดหรือกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามไม่ครบ ผู้วิจัยจะให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามใหม่และรอรับแบบสอบถามพร้อมกับตรวจสอบอีกครั้ง

4. จากนั้นผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมแบบสอบถามและนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

5. นำแบบสอบถามที่ตรวจให้คะแนนแล้วมาบันทึกคะแนนโดยการลงรหัสและบันทึกข้อมูลลงคอมพิวเตอร์ เพื่อรอการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการนำเสนอวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทดสอบสมมติฐานในการวิจัยนี้ประกอบด้วย

1. ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้ในการอธิบายลักษณะของข้อมูลที่เป็นปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง
2. ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้หาค่าเฉลี่ยของข้อมูลต่างๆ
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้คู่กับค่าเฉลี่ยเพื่อแสดงลักษณะการกระจายของข้อมูล
4. t – test ใช้ทดสอบหาค่าความแตกต่างของตัวแปร 2 กลุ่ม
5. F – test (One-way ANOVA) ใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรตาม ซึ่งจำแนกตามตัวแปรอิสระตั้งแต่ 3 กลุ่มเป็นต้นไป และทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD (Least Significant Difference)

6. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

การกำหนดสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ คือ มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001, 0.01 และ 0.05

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา การทำหน้าที่ของครอบครัว บุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ทั้งชายและหญิง จำนวน 307 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัย และได้นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของครอบครัว

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกภาพ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการช่วยเหลือ

ตอนที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลการเรียน ลำดับการเกิด รายได้ของครอบครัว อาชีพของบิดา และอาชีพของมารดา มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

(n=307)

ปัจจัยส่วนบุคคล		จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	84	27.4
	หญิง	223	72.6
อายุ	15 ปี	80	26.1
	16 ปี	110	35.8
	17 ปี	67	21.8
	18 ปี	50	16.3
	$\bar{X} = 16.28$ ปี S.D.=1.03 ปี Min=15 ปี Max=18 ปี		
ระดับการศึกษา	ม.4	139	45.3
	ม.5	85	27.7
	ม.6	83	27.0
ผลการเรียน	1.20-2.13	38	12.4
	2.14-3.07	196	63.8
	3.08-4.00	73	23.8
	$\bar{X} = 2.74$ S.D.= 0.51 Min=1.20 Max=4.00		
ลำดับการเกิด	ลูกคนเดียว	47	15.3
	ลูกคนโต	97	31.6
	ลูกคนกลาง	50	16.3
	ลูกคนสุดท้อง	113	36.8

ตารางที่ 2 (ต่อ)

(n=307)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
รายได้ของครอบครัว		
น้อยกว่า 10000 บาท	91	29.6
10000-14999 บาท	88	28.7
15000-19999 บาท	43	14.0
มากกว่า 19999 บาท	85	27.7
$\bar{X} = 16265.15$ บาท S.D.= 14501.10 บาท Min=3000บาท Max=100000 บาท		
อาชีพของบิดา		
รับจ้างทั่วไป	115	37.4
เกษตรกร	89	29.0
พนักงานทั่วไป ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ	57	18.6
ค้าขาย เจ้าของกิจการ	76	15.0
อาชีพของมารดา		
รับจ้างทั่วไป	132	43.0
เกษตรกร	75	24.4
พนักงานทั่วไป ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ	27	8.8
ค้าขาย เจ้าของกิจการ	73	23.8

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล จากตารางที่ 2 สรุปได้ดังนี้

นักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 72.6 รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 27.4 ส่วนใหญ่ มีอายุ 16 ปี ร้อยละ 35.8 มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 45.3 ส่วนใหญ่มีผลการเรียนอยู่ในช่วง 2.14-3.07 ร้อยละ 63.8 ส่วนใหญ่ เป็นลูกคนสุดท้อง ร้อยละ 36.8 ส่วนใหญ่มีรายได้ของครอบครัวน้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 29.6 อาชีพของบิดาส่วนใหญ่ มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 37.4 รองลงมาก็คือ มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 29.0 อาชีพพนักงานทั่วไป ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 18.6 และมีอาชีพค้าขาย เจ้าของกิจการ ร้อยละ 15.0 ตามลำดับ อาชีพของมารดาส่วนใหญ่ มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 43.0 รองลงมาก็คือ มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 24.4 อาชีพค้าขาย เจ้าของกิจการ ร้อยละ 23.8 และมีอาชีพพนักงานทั่วไป ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 8.8 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการทำหน้าที่ของครอบครัวของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

							(n=307)
การทำหน้าที่ของครอบครัว	ระดับการทำหน้าที่ของครอบครัว					ระดับการทำหน้าที่ของครอบครัว	
	จริงน้อยที่สุด	จริงน้อย	จริงมาก	จริงมากที่สุด	$\bar{X}$ S.D.		
ด้านการแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัว							
1. สมาชิกในครอบครัวของฉันพูดคุยกันถึงวิธีการแก้ไขปัญหในครอบครัว	11 (3.6)	66 (21.5)	168 (54.7)	62 (20.2)	2.92	0.75	ปานกลาง
2. สมาชิกในครอบครัวของฉันช่วยกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในครอบครัวได้	5 (1.6)	27 (8.8)	164 (53.4)	111 (36.2)	3.24	0.68	สูง
3. สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ	0 (0.0)	30 (9.7)	181 (59.0)	96 (31.3)	3.21	0.60	สูง
4. สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถเผชิญกับปัญหาต่างๆร่วมกันได้	4 (1.3)	28 (9.1)	154 (50.2)	121 (39.4)	3.28	0.68	สูง
ด้านการแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัวโดยรวม					12.65	2.06	สูง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n=307)

การทำหน้าที่ของครอบครัว	ระดับการทำหน้าที่ของครอบครัว				$\bar{X}$	S.D.	ระดับการทำหน้าที่ของครอบครัว
	จริงน้อยที่สุด	จริงน้อย	จริงมาก	จริงมากที่สุด			
ด้านการสื่อสารของสมาชิกในครอบครัว							
5. สมาชิกในครอบครัวของกันมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน	9 (3.0)	68 (22.1)	151 (49.2)	79 (25.7)	2.98	0.77	ปานกลาง
6. สมาชิกในครอบครัวของกันสามารถพูดคุยกันได้อย่างตรงไปตรงมา	6 (2.0)	55 (17.9)	117 (38.1)	129 (42.0)	3.20	0.80	สูง
7. สมาชิกในครอบครัวของกันสามารถพูดสื่อสารกับอีกฝ่ายแทนที่จะพูดผ่านผู้อื่น	15 (4.9)	62 (20.2)	147 (47.9)	83 (27.0)	2.97	0.82	ปานกลาง
8. เมื่อมีเรื่องไม่สบายใจ สมาชิกในครอบครัวของกันสามารถบอกเหตุผลความไม่พอใจกับอีกฝ่ายได้อย่างกระจ่าง	12 (3.9)	69 (22.5)	143 (46.6)	83 (27.0)	2.97	0.81	ปานกลาง
ด้านการสื่อสารของสมาชิกในครอบครัวโดยรวม					12.12	2.42	สูง
ด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว							
9. สมาชิกในครอบครัวของกันปฏิบัติตามหน้าที่ของตนได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง	2 (0.6)	50 (16.3)	162 (52.8)	93 (30.3)	3.13	0.69	สูง
10. สมาชิกในครอบครัวของกันไม่ทำให้คนในครอบครัวเดือดร้อน	7 (2.3)	34 (11.1)	126 (41.0)	140 (45.6)	3.30	0.76	สูง
11. สมาชิกในครอบครัวของกันไม่ค่อยมีข้อขัดแย้งกัน	10 (3.2)	61 (19.9)	147 (47.9)	89 (29.0)	3.03	0.79	สูง
12. สมาชิกในครอบครัวของกันปฏิบัติตามหน้าที่ของตนได้อย่างเหมาะสม	1 (0.3)	28 (9.1)	158 (51.5)	120 (39.1)	3.29	0.64	สูง
ด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัวโดยรวม					12.75	2.26	สูง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n=307)

การทำหน้าที่ของครอบครัว	ระดับการทำหน้าที่ของครอบครัว				$\bar{X}$	S.D.	ระดับการทำหน้าที่ของครอบครัว
	จริงน้อยที่สุด	จริงน้อย	จริงมาก	จริงมากที่สุด			
ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว							
13. สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถแสดงออกทางอารมณ์ต่อสมาชิกคนอื่นๆ ได้อย่างเหมาะสม	6 (2.0)	44 (14.3)	198 (64.5)	59 (19.2)	3.01	0.64	สูง
14. สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถแสดงความรู้สึกทั้งดีและไม่ดีต่อกันอย่างเปิดเผย	5 (1.6)	58 (18.9)	158 (51.5)	86 (28.0)	3.06	0.73	สูง
15. สมาชิกในครอบครัวของฉันเข้าใจในอารมณ์ของสมาชิกแต่ละคน	8 (2.6)	32 (10.4)	151 (49.2)	116 (37.8)	3.22	0.43	สูง
16. สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถรับรู้ถึงอารมณ์ของสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัวได้	3 (1.0)	46 (15.0)	165 (53.7)	93 (30.3)	3.13	0.69	สูง
ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัวโดยรวม					12.42	2.02	สูง
ด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว							
17. สมาชิกในครอบครัวของฉันมีความผูกพันห่วงใยซึ่งกันและกัน	4 (1.3)	11 (3.6)	105 (34.2)	187 (60.9)	3.55	0.63	สูง
18. สมาชิกในครอบครัวของฉันไม่ยุ่งวุ่นวายกับคนในครอบครัวมากจนน่าอึดอัดใจ	6 (1.9)	45 (14.7)	172 (56.0)	84 (27.4)	3.09	0.70	สูง
19. สมาชิกในครอบครัวของฉันเห็นคุณค่าของทุกคนในครอบครัว	2 (0.7)	19 (6.2)	121 (39.4)	165 (53.7)	3.46	0.64	สูง
20. สมาชิกในครอบครัวของฉันดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน	3 (1.0)	20 (6.5)	117 (38.1)	167 (54.4)	3.46	0.66	สูง
ด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัวโดยรวม					13.56	1.96	สูง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n=307)

การทำหน้าที่ของครอบครัว	ระดับการทำหน้าที่ของครอบครัว					ระดับการทำหน้าที่ของครอบครัว	
	จริงน้อยที่สุด	จริงน้อย	จริงมาก	จริงมากที่สุด	$\bar{X}$ S.D.		
ด้านการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว							
21. ครอบครัวของฉันมีวิธีการควบคุมหรือจัดการกับสมาชิกในครอบครัวที่ไม่รับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเอง	5 (1.7)	59 (19.2)	160 (52.1)	83 (27.0)	3.05	0.73	สูง
22. ครอบครัวของฉันมีวิธีการควบคุมหรือจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น	3 (1.0)	38 (12.4)	160 (52.1)	106 (34.5)	3.20	0.69	สูง
23. สมาชิกในครอบครัวของฉันปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ครอบครัวกำหนด	3 (1.0)	50 (16.3)	184 (59.9)	70 (22.8)	3.05	0.66	สูง
24. ครอบครัวของฉันห้ามสมาชิกในครอบครัวทำร้ายร่างกายกัน	8 (2.7)	32 (10.4)	114 (37.1)	153 (49.8)	3.34	0.77	สูง
ด้านการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวโดยรวม					12.64	2.00	สูง
การทำหน้าที่ของครอบครัวโดยรวม					76.13	9.76	สูง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของครอบครัว จากตารางที่ 3 สรุปได้ดังนี้

การทำหน้าที่ของครอบครัวของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 76.13) และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่า

1. ด้านการแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัว พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง (3 ข้อ) คือ ข้อที่ 4 สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถเผชิญกับปัญหาต่างๆ ร่วมกันได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28) รองลงมาคือ ข้อที่ 2 สมาชิกในครอบครัวของฉันช่วยกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24) และข้อที่ 3 สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21) ตามลำดับ และการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการแก้ปัญหา

ของสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ในระดับปานกลาง (1 ข้อ) คือ ข้อที่ 1 สมาชิกในครอบครัวของฉันพูดคุยกันถึงวิธีการแก้ไขปัญหาในครอบครัว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92)

2. ด้านการสื่อสารของสมาชิกในครอบครัว พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการสื่อสารของสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (3 ข้อ) คือ ข้อที่ 5 สมาชิกในครอบครัวของฉันมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.98) รองลงมาคือข้อที่ 7 สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถพูดคุยสื่อสารกับอีกฝ่ายแทนที่จะพูดผ่านผู้อื่น และข้อที่ 8 เมื่อมีเรื่องไม่สบายใจ สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถบอกเหตุผลความไม่พอใจกับอีกฝ่ายได้อย่างกระชับซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97) ตามลำดับ และการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการสื่อสารของสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ในระดับสูง (1 ข้อ) คือ ข้อที่ 6 สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถพูดคุยกันได้อย่างตรงไปตรงมา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20)

3. ด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัวทั้งหมดอยู่ในระดับสูง (4 ข้อ) คือ ข้อที่ 10 สมาชิกในครอบครัวของฉันไม่ทำให้คนในครอบครัวเดือดร้อน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30) รองลงมาคือ ข้อที่ 12 สมาชิกในครอบครัวของฉันปฏิบัติตามหน้าที่ของตนได้อย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29) ข้อที่ 9 สมาชิกในครอบครัวของฉันปฏิบัติตามหน้าที่ของตนได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13) และข้อที่ 11 สมาชิกในครอบครัวของฉันไม่ค่อยมีข้อขัดแย้งกัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03) ตามลำดับ

4. ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการตอบสนองทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัวทั้งหมดอยู่ในระดับสูง (4 ข้อ) คือ ข้อที่ 15 สมาชิกในครอบครัวของฉันเข้าใจในอารมณ์ของสมาชิกแต่ละคน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22) รองลงมาคือ ข้อที่ 16 สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถรับรู้ถึงอารมณ์ของสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัวได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13) ข้อที่ 14 สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถแสดงความรู้สึกทั้งดีและไม่ดีต่อกันอย่างเปิดเผย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06) และข้อที่ 13 สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถแสดงออกทางอารมณ์ต่อสมาชิกคนอื่นๆ ได้อย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01) ตามลำดับ

5. ด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัวทั้งหมดอยู่ในระดับสูง (4 ข้อ) คือ ข้อที่ 17 สมาชิกในครอบครัวของฉันมีความผูกพันห่วงใยซึ่งกันและกัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55) รองลงมาคือ ข้อที่ 19 สมาชิกในครอบครัวของฉันเห็นคุณค่าของทุกคนในครอบครัว และข้อที่ 20 สมาชิกในครอบครัวของฉันดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกันซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46) และข้อที่ 18 สมาชิกในครอบครัวของฉันไม่ยุ่งวุ่นวายกับคนในครอบครัวมากนักจนน่าอึดอัดใจ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09) ตามลำดับ

6. ด้านการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวทั้งหมดอยู่ในระดับสูง (4 ข้อ) คือ ข้อที่ 24 ครอบครัวของฉันห้ามสมาชิกในครอบครัวทำร้ายร่างกายกัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34) รองลงมาคือ ข้อที่ 22 ครอบครัวของฉันมีวิธีการควบคุมหรือจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมสร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20) และข้อที่ 21 ครอบครัวของฉันมีวิธีการควบคุมหรือจัดการกับสมาชิกในครอบครัวที่ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และข้อที่ 23 สมาชิกในครอบครัวของฉันปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ครอบครัวกำหนดซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกภาพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใน
อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับบุคลิกภาพ
ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

(n=307)							
บุคลิกภาพ	ระดับบุคลิกภาพ					S.D.	ระดับ บุคลิกภาพ
	จริง	จริง	จริง	จริง	$\bar{X}$		
	น้อยที่สุด	น้อย	มาก	มากที่สุด			
ด้านความหวั่นไหว							
1. ฉันวิตกกังวลกับสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น	15 (4.8)	96 (31.3)	123 (40.1)	73 (23.8)	2.83	0.85	ปานกลาง
2. ฉันโกรธเพื่อน เมื่อไม่ทำตาม ในสิ่งที่ฉันต้องการ	56 (18.3)	164 (53.4)	59 (19.2)	28 (9.1)	2.19	0.84	ปานกลาง
3. ฉันรู้สึกผิดกับเรื่องที่ผมเคยทำไม่ดี	4 (1.4)	12 (3.9)	134 (43.6)	157 (51.1)	3.45	0.64	สูง
4. ฉันรู้สึกเงินหาย เมื่อต้องออกไปพูด หน้าชั้นเรียน	31 (10.1)	70 (22.8)	120 (39.1)	86 (28.0)	2.85	0.95	ปานกลาง
5. ฉันไม่สามารถควบคุมความต้องการ ในสิ่งต่างๆ ของตนเองได้	68 (22.2)	144 (46.9)	60 (19.5)	35 (11.4)	2.20	0.91	ปานกลาง
6. ฉันทำอะไรไม่ถูก เมื่ออยู่ใน สถานการณ์ฉุกเฉิน	26 (8.5)	140 (45.6)	99 (32.2)	42 (13.7)	2.51	0.83	ปานกลาง
7. ฉันรู้สึกท้อใจในการเรียน	53 (17.2)	131 (42.7)	85 (27.7)	38 (12.4)	2.35	0.91	ปานกลาง
8. ฉันรู้สึกประหม่าเมื่ออยู่ใน สถานการณ์ที่ไม่เคยชิน	21 (6.7)	81 (26.4)	150 (48.9)	55 (17.9)	2.78	0.82	ปานกลาง
ด้านความหวั่นไหวโดยรวม					21.16	3.96	ปานกลาง

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n=307)							
บุคลิกภาพ	ระดับบุคลิกภาพ				$\bar{X}$	S.D.	ระดับ บุคลิกภาพ
	จริง	จริง	จริง	จริง			
	น้อยที่สุด	น้อย	มาก	มากที่สุด			
ด้านการแสดงออก							
9. ฉันสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย	4 (1.2)	46 (15.0)	138 (45.0)	119 (38.8)	3.21	0.74	สูง
10. ฉันชอบเข้าร่วมงานเลี้ยงสังสรรค์	21 (6.8)	71 (23.1)	111 (36.2)	104 (33.9)	2.97	0.92	ปานกลาง
11. ฉันเป็นที่รู้จักในหมู่เพื่อน	2 (0.7)	40 (13.0)	151 (49.2)	114 (37.1)	3.23	0.69	สูง
12. ฉันเป็นคนทำอะไรคล่องแคล่ว ว่องไว	10 (3.2)	96 (31.3)	154 (50.2)	47 (15.3)	2.78	0.74	ปานกลาง
13. ฉันชอบทำสิ่งใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา	5 (1.6)	78 (25.4)	135 (44.0)	89 (29.0)	3.00	0.78	ปานกลาง
14. ฉันเป็นคนมีอารมณ์ขัน	2 (0.7)	30 (9.8)	122 (39.7)	153 (49.8)	3.39	0.69	สูง
15. ฉันชอบเข้าไปทำความรู้จักกับ เพื่อนใหม่ก่อน	20 (6.4)	123 (40.1)	103 (33.6)	61 (19.9)	2.67	0.87	ปานกลาง
16. ฉันเป็นคนร่าเริงแจ่มใส	4 (1.3)	23 (7.5)	127 (41.4)	153 (49.8)	3.40	0.69	สูง
ด้านการแสดงออกโดยรวม					24.64	3.88	สูง
ด้านความเปิดกว้าง							
17. ฉันชอบจินตนาการเกี่ยวกับ อนาคตของฉัน	2 (0.6)	31 (10.1)	115 (37.5)	159 (51.8)	3.40	0.70	สูง
18. ฉันคิดว่างานศิลปะเป็นสิ่งที่ ที่สวยงาม	6 (2.0)	32 (10.4)	133 (43.3)	136 (44.3)	3.30	0.73	สูง
19. ฉันคิดว่าอารมณ์เป็นสิ่งสำคัญ ของชีวิต	2 (0.7)	36 (11.7)	136 (44.3)	133 (43.3)	3.30	0.70	สูง
20. ฉันชอบทำกิจกรรมที่หลากหลาย	1 (0.3)	37 (12.1)	152 (49.5)	117 (38.1)	3.25	0.67	สูง

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n=307)

บุคลิกภาพ	ระดับบุคลิกภาพ				$\bar{X}$	S.D.	ระดับบุคลิกภาพ
	จริงน้อยสุด	จริงน้อย	จริงมาก	จริงมากสุด			
21. ฉันคิดว่าค่านิยมบางอย่างในปัจจุบัน ไม่เหมาะสมกับวัยรุ่นไทย	3 (1.0)	46 (15.0)	124 (40.4)	134 (43.6)	3.27	0.75	สูง
22. ฉันชอบทำสิ่งใหม่ๆ ที่ไม่เหมือนใคร	5 (1.6)	96 (31.3)	138 (45.0)	68 (22.1)	2.88	0.77	ปานกลาง
23. ฉันสามารถรับรู้ถึงอารมณ์ของตัวเองได้	1 (0.3)	17 (5.5)	147 (47.9)	142 (46.3)	3.40	0.61	สูง
24. ฉันยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนๆ	3 (1.0)	21 (6.8)	176 (57.3)	107 (34.9)	3.26	0.62	สูง
ด้านความเปิดกว้างโดยรวม					26.07	2.97	สูง
ด้านการยอมรับผู้อื่น							
25. ฉันปฏิบัติกับเพื่อนอย่างตรงไปตรงมา	2 (0.6)	21 (6.8)	181 (59.0)	103 (33.6)	3.25	0.61	สูง
26. ฉันชอบช่วยเหลือเพื่อน เมื่อเขาขอเรื่อง	2 (0.7)	30 (9.8)	157 (51.1)	118 (38.4)	3.27	0.66	สูง
27. ฉันรู้จักผ่อนปรนหรือประนี - ประนอม เมื่อเกิดความขัดแย้ง	5 (1.6)	61 (19.9)	186 (60.6)	55 (17.9)	2.95	0.67	ปานกลาง
28. ฉันเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน	8 (2.6)	57 (18.6)	179 (58.3)	63 (20.5)	2.97	0.70	ปานกลาง
29. ฉันรู้สึกเห็นใจ เมื่อเพื่อนเดือดร้อน	3 (1.0)	16 (5.2)	159 (51.8)	129 (42.0)	3.35	0.63	สูง
30. ฉันเล่าความจริงเกี่ยวกับตัวฉันให้เพื่อนฟัง	17 (5.5)	57 (18.6)	150 (48.9)	83 (27.0)	2.97	0.82	ปานกลาง
31. ฉันเป็นคนมีความจริงใจกับเพื่อน	3 (1.0)	12 (3.9)	147 (47.9)	145 (47.2)	3.41	0.62	สูง
32. ฉันเป็นห่วงเพื่อนเมื่อเขาไม่สบาย	0 (0.0)	28 (9.1)	154 (50.2)	125 (40.7)	3.32	0.63	สูง
ด้านการยอมรับผู้อื่นโดยรวม					25.50	3.29	สูง

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n=307)							
บุคลิกภาพ	ระดับบุคลิกภาพ				□ X̄	S.D.	ระดับ บุคลิกภาพ
	จริง น้อยที่สุด	จริง น้อย	จริง มาก	จริง มากที่สุด			
ด้านการมีสติ							
33. ฉันมีการวางแผนการทำงาน อย่างเป็นขั้นตอน	7 (2.3)	100 (32.6)	153 (49.8)	47 (15.3)	2.78	0.72	ปานกลาง
34. ฉันมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย	17 (5.6)	97 (31.6)	133 (43.3)	60 (19.5)	2.77	0.83	ปานกลาง
35. ฉันขยันอ่านหนังสือ	33 (10.8)	164 (53.4)	93 (27.0)	27 (8.8)	2.34	0.79	ปานกลาง
36. ฉันรู้จักแบ่งเวลาในชีวิตประจำวัน	20 (6.5)	118 (38.4)	127 (41.4)	42 (13.7)	2.62	0.80	ปานกลาง
37. ฉันคิดให้รอบคอบก่อนลงมือทำ	13 (4.2)	101 (32.9)	146 (47.6)	47 (15.3)	2.74	0.77	ปานกลาง
38. ฉันไม่หิบบของผู้อื่นก่อนได้รับ อนุญาต	7 (2.3)	35 (11.4)	97 (31.6)	168 (54.7)	3.39	0.78	สูง
39. ฉันอ่านหนังสือเพื่อเตรียมพร้อม ก่อนสอบ	11 (3.6)	83 (27.0)	150 (48.9)	63 (20.5)	2.86	0.78	ปานกลาง
40. ฉันเป็นคนมีเหตุผล	7 (2.3)	43 (14.0)	162 (52.8)	95 (30.9)	3.12	0.73	สูง
ด้านการมีสติโดยรวม					22.63	4.17	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกภาพ จากตารางที่ 4 สรุปได้ดังนี้

บุคลิกภาพของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่า

1. ด้านความห้วนไหว พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.16) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บุคลิกภาพด้านความห้วนไหวส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (7 ข้อ) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงตามลำดับ 3 ข้อแรก คือข้อที่ 4 ฉันรู้สึกเขินอาย เมื่อต้องออกไปพูดหน้าชั้นเรียน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.85) รองลงมาคือ ข้อที่ 1 ฉันวิตกกังวลกับสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83) และข้อที่ 8 ฉันรู้สึกประหม่าเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ไม่เคยชิน (ค่าเฉลี่ย

เท่ากับ 2.78) ตามลำดับ และบุคลิกภาพด้านความหัวน้าวที่อยู่ในระดับสูง (1 ข้อ) คือข้อที่ 3 ฉันรู้สึกผิดกับเรื่องที่ผมเคยทำไม่ดี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45)

2. ด้านการแสดงออก พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บุคลิกภาพด้านการแสดงออกที่อยู่ในระดับสูง (4 ข้อ) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงตามลำดับ 3 ข้อแรก คือข้อที่ 16 ฉันเป็นคนร่าเริงแจ่มใส (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40) รองลงมา คือ ข้อที่ 14 ฉันเป็นคนมีอารมณ์ขัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39) และข้อที่ 11 ฉันเป็นที่รู้จักในหมู่เพื่อน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23) ตามลำดับ และบุคลิกภาพด้านการแสดงออกที่อยู่ในระดับปานกลาง (4 ข้อ) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงตามลำดับ 3 ข้อแรก คือข้อที่ 13 ฉันชอบทำสิ่งใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00) รองลงมาคือ ข้อที่ 10 ฉันชอบเข้าร่วมงานเลี้ยงสังสรรค์ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97) และข้อที่ 12 ฉันเป็นคนทำอะไรคล่องแคล่วว่องไว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78) ตามลำดับ

3. ด้านความเปิดกว้าง พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.07) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บุคลิกภาพด้านความเปิดกว้างส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง (7 ข้อ) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงตามลำดับ 3 ข้อแรก คือข้อที่ 17 ฉันชอบจินตนาการเกี่ยวกับอนาคตของฉัน และ ข้อที่ 23 ฉันสามารถรับรู้ถึงอารมณ์ของตัวเองได้ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40) รองลงมาคือ ข้อที่ 18 ฉันคิดว่างานศิลปะเป็นสิ่งที่สวยงาม และข้อที่ 19 ฉันคิดว่าอารมณ์เป็นสิ่งที่สำคัญในชีวิตซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30) และข้อที่ 21 ฉันคิดว่าคำนิยามบางอย่างในปัจจุบันไม่เหมาะสมกับวัยรุ่นไทย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27) ตามลำดับ และบุคลิกภาพด้านความเปิดกว้างที่อยู่ในระดับปานกลาง (1 ข้อ) คือข้อที่ 22 ฉันชอบทำสิ่งใหม่ๆ ที่ไม่เหมือนใคร (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88)

4. ด้านการยอมรับผู้อื่น พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บุคลิกภาพด้านการยอมรับผู้อื่นส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง (5 ข้อ) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงตามลำดับ 3 ข้อแรก คือข้อที่ 31 ฉันเป็นคนมีความจริงใจกับเพื่อน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41) รองลงมาคือ ข้อที่ 29 ฉันรู้สึกเห็นใจ เมื่อเพื่อนเดือดร้อน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35) และข้อที่ 32 ฉันเป็นห่วงเพื่อนเมื่อเขาไม่สบาย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32) ตามลำดับ และบุคลิกภาพด้านการยอมรับผู้อื่นที่อยู่ในระดับปานกลาง (3 ข้อ) คือข้อที่ 28 ฉันเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน และข้อที่ 30 ฉันเล่าความจริงเกี่ยวกับตัวฉันให้เพื่อนฟังซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97) รองลงมาคือ ข้อที่ 27 ฉันรู้จักผ่อนปรนหรือประนีประนอม เมื่อเกิดความขัดแย้ง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95)

5. ด้านการมีสติ พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บุคลิกภาพด้านการมีสติส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (6 ข้อ) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงตามลำดับ 3 ข้อแรก คือข้อที่ 39 ฉันอ่านหนังสือเพื่อเตรียมพร้อมก่อนสอบ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86) รองลงมาคือ ข้อที่ 33 ฉันมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78) และข้อที่ 34 ฉันมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.77) ตามลำดับ และบุคลิกภาพด้านการมีสติที่อยู่ในระดับสูง (2 ข้อ) คือข้อที่ 38 ฉันไม่หิยาบของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39) รองลงมาคือ ข้อที่ 40 ฉันเป็นคนมีเหตุผล (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

(n=307)							
การเห็นคุณค่าในตนเอง	ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง					ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง	
	จริงน้อยที่สุด	จริงน้อย	จริงมาก	จริงมากที่สุด	$\bar{X}$		
ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญ							
1. ฉันเป็นคนที่เป็นที่เพื่อนๆ ให้การยอมรับ	0 (0.0)	34 (11.1)	204 (66.4)	69 (22.5)	3.11	0.57	สูง
2. พ่อแม่ห่วงใยและดูแลฉัน	4 (1.4)	17 (5.5)	91 (29.6)	195 (63.5)	3.55	0.66	สูง
3. ฉันเป็นที่รักของอาจารย์	6 (2.0)	65 (21.2)	184 (59.9)	52 (16.9)	2.92	0.67	ปานกลาง
4. บุคคลรอบข้างพร้อมที่จะช่วยเหลือฉัน	3 (1.0)	46 (15.0)	203 (66.1)	55 (17.9)	3.01	0.61	สูง
5. ฉันได้รับการเอาใจใส่จากคนรอบข้าง	4 (1.3)	51 (16.6)	178 (58.0)	74 (24.1)	3.05	0.68	สูง
6. ฉันเป็นที่ชื่นชมของเพื่อนๆ	2 (0.6)	72 (23.5)	178 (58.0)	55 (17.9)	2.93	0.66	ปานกลาง
ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญโดยรวม					18.58	2.66	สูง

ตารางที่ 5 (ต่อ)

							(n=307)
การเห็นคุณค่าในตนเอง	ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง					S.D.	ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง
	จริงน้อยที่สุด	จริงน้อย	จริงมาก	จริงมากที่สุด	$\bar{X}$		
ด้านความรู้สึกว่าตนมีอำนาจ							
7. ฉันสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม	6 (1.9)	42 (13.7)	187 (60.9)	72 (23.5)	3.06	0.67	สูง
8. เพื่อนๆ ทำตามความต้องการของฉัน	17 (5.4)	128 (41.7)	137 (44.6)	25 (8.1)	2.55	0.72	ปานกลาง
9. ฉันเคยได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนกลุ่ม	20 (6.5)	96 (31.3)	127 (41.4)	64 (20.8)	2.77	0.85	ปานกลาง
10. ฉันได้รับความเคารพนับถือจากรุ่นน้อง	2 (0.7)	52 (16.9)	162 (52.8)	91 (29.6)	3.11	0.69	สูง
11. การแสดงความคิดเห็นของฉันในที่ประชุมเป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆ	14 (4.6)	93 (30.3)	167 (54.4)	33 (10.7)	2.71	0.72	ปานกลาง
12. ฉันสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้	5 (1.6)	38 (12.4)	160 (52.1)	104 (33.9)	3.18	0.70	สูง
ด้านความรู้สึกว่าตนมีอำนาจโดยรวม					17.39	2.93	ปานกลาง
ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสามารถ							
13.ฉันสามารถทำการบ้านให้เสร็จได้ทันเวลา	12 (3.8)	81 (26.4)	142 (46.3)	72 (23.5)	2.89	0.80	ปานกลาง
14.ฉันสามารถดูแลตนเองในชีวิตประจำวันได้	2 (0.6)	14 (4.6)	153 (49.8)	138 (45.0)	3.39	0.61	สูง
15.ฉันใช้เวลาไม่นานในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ	7 (2.3)	70 (22.8)	166 (54.1)	64 (20.8)	2.93	0.73	ปานกลาง
16.ฉันสามารถทำงานกลุ่มได้เป็นอย่างดี	4 (1.3)	56 (18.2)	175 (57.0)	72 (23.5)	3.03	0.69	สูง
17.ฉันสามารถทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่นได้	2 (0.7)	28 (9.1)	175 (57.0)	102 (33.2)	3.23	0.63	สูง
18.ฉันสามารถแก้ไขปัญหาดังๆที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้	3 (0.9)	30 (9.8)	189 (61.6)	85 (27.7)	3.16	0.62	สูง
ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสามารถโดยรวม					18.63	2.69	สูง

ตารางที่ 5 (ต่อ)

							(n=307)
การเห็นคุณค่าในตนเอง	ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง					ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง	
	จริงน้อยที่สุด	จริงน้อย	จริงมาก	จริงมากที่สุด	$\bar{X}$ S.D.		
ด้านความรู้สึกว่าตนมีคุณความดี							
19. ฉันไม่เคยลอกงานเพื่อนส่งอาจารย์	96 (31.3)	137 (44.6)	60 (19.5)	14 (4.6)	1.97	0.83	ต่ำ
20. เพื่อนๆ ชมเชยว่าฉันเป็นคนมีน้ำใจ	8 (2.7)	75 (24.4)	161 (52.4)	63 (20.5)	2.91	0.74	ปานกลาง
21. ฉันเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่	2 (0.7)	12 (3.9)	144 (46.9)	149 (48.5)	3.43	0.63	สูง
22. ฉันทำในสิ่งที่ถูกต้องเสมอ	1 (0.3)	62 (20.2)	147 (47.9)	97 (31.6)	3.11	0.72	สูง
23. ฉันทำบุญเมื่อมีโอกาส	4 (1.3)	27 (8.8)	112 (36.5)	164 (53.4)	3.42	0.71	สูง
24. ฉันร่วมทำกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา	3 (1.0)	49 (16.0)	130 (42.3)	125 (40.7)	3.23	0.75	สูง
ด้านความรู้สึกว่าตนมีคุณความดีโดยรวม					18.07	2.84	สูง
การเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวม					72.67	9.18	สูง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองจากตารางที่ 5 สรุปได้ดังนี้

การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 72.67) และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่า

1. ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญ พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง (4 ข้อ) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงตามลำดับ 3 ข้อแรก คือ ข้อที่ 2 พ่อแม่ห่วงใยและดูแลฉัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55) รองลงมาคือ ข้อที่ 1 ฉันเป็นคนดีที่เพื่อนๆ ให้การยอมรับ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11) และข้อที่ 5 ฉันได้รับการเอาใจใส่จากคนรอบข้าง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05) ตามลำดับ และการเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญที่อยู่ในระดับ

ปานกลาง (2 ข้อ) คือ ข้อที่ 6 ฉันเป็นที่ชื่นชอบของเพื่อนๆ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93) รองลงมาคือ ข้อที่ 3 ฉันเป็นที่รักของอาจารย์ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92) ตามลำดับ

2. ด้านความรู้สึกว่าตนมีอำนาจ พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนมีอำนาจอยู่ในระดับสูง (3 ข้อ) คือข้อที่ 12 ฉันสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18) รองลงมาคือ ข้อที่ 10 ฉันได้รับความเคารพนับถือจากผู้อื่น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11) และ ข้อที่ 7 ฉันสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06) ตามลำดับ และการเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนมีอำนาจที่อยู่ในระดับปานกลาง (3 ข้อ) คือ ข้อที่ 9 ฉันเคยได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนกลุ่ม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.77) รองลงมาคือ ข้อที่ 11 การแสดงความคิดเห็นของฉันในที่ประชุมเป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.71) และข้อที่ 8 เพื่อนๆ ทำตามความต้องการของฉัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55) ตามลำดับ

3. ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสามารถ พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนมีความสามารถส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง (4 ข้อ) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงตามลำดับ 3 ข้อแรก คือข้อที่ 14 ฉันสามารถดูแลตนเองในชีวิตประจำวันได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39) รองลงมาคือ ข้อที่ 17 ฉันสามารถทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่นได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23) และข้อที่ 18 ฉันสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16) ตามลำดับ และการเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนมีความสามารถที่อยู่ในระดับปานกลาง (2 ข้อ) คือข้อที่ 15 ฉันใช้เวลาไม่นานในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93) รองลงมาคือ ข้อที่ 13 ฉันสามารถทำการบ้านให้เสร็จได้ทันเวลา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89) ตามลำดับ

4. ด้านความรู้สึกว่าตนมีคุณความดี พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.07) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนมีคุณความดีส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง (4 ข้อ) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงตามลำดับ 3 ข้อแรก คือข้อที่ ข้อที่ 21 ฉันเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43) รองลงมาคือ ข้อที่ 23 ฉันทำบุญเมื่อมีโอกาส (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42) และข้อที่ 24 ฉันร่วมทำกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23) ตามลำดับ และการเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนมีคุณความดีที่อยู่ในระดับปานกลาง (1 ข้อ) คือข้อที่ 20 เพื่อนๆ ชมเชยว่าฉันเป็นคนมีน้ำใจ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91) และการเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนมีคุณความดีที่อยู่ในระดับต่ำ (1 ข้อ) คือข้อที่ 19 ฉันไม่เคยลอกงานเพื่อนส่งอาจารย์ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.97)

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการช่วยเหลือ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

(n=307)						
พฤติกรรมการช่วยเหลือ	ระดับพฤติกรรมการช่วยเหลือ					ระดับ พฤติกรรม การช่วยเหลือ
	จริง น้อยที่สุด	จริง น้อย	จริง มาก	จริง มากที่สุด	$\bar{X}$ S.D.	
ด้านพฤติกรรมการช่วยเหลือทางกาย						
1. เมื่อเห็นคนทำของหล่น ฉันจะเข้าไปช่วยเก็บ	4 (1.4)	33 (10.7)	16 (55.0)	101 (32.9)	3.20 0.67	สูง
2. เมื่อเห็นคนชราหรือคนพิการกำลังข้ามถนน ฉันจะเข้าไปช่วยจูงข้ามถนน	8 (2.6)	87 (28.3)	131 (42.7)	81 (26.4)	2.93 0.81	ปานกลาง
3. ฉันสละที่นั่งบนรถประจำทางให้เด็ก หญิงตั้งครรภ์ และคนชรา	3 (1.0)	64 (20.8)	154 (50.2)	86 (28.0)	3.05 0.73	สูง
4. เมื่อเห็นผู้อื่นได้รับอุบัติเหตุ ฉันจะเข้าไปช่วยเหลือ	5 (1.7)	56 (18.2)	168 (54.7)	78 (25.4)	3.04 0.71	สูง
5. ฉันอาสาไปช่วยกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน	10 (3.2)	89 (29.0)	142 (46.3)	66 (21.5)	2.86 0.79	ปานกลาง
ด้านพฤติกรรมการช่วยเหลือทางกายโดยรวม					15.07 2.74	สูง

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n=307)							
พฤติกรรมกรช่วยเหลือ	ระดับพฤติกรรมกรช่วยเหลือ					ระดับ	พฤติกรรมกรช่วยเหลือ
	จริง น้อยที่สุด	จริง น้อย	จริง มาก	จริง มากที่สุด	$\bar{X}$		
ด้านพฤติกรรมกรช่วยเหลือทางวาจา							
6. ฉันแนะนำวิธีที่ถูกต้องเหมาะสม ให้กับเพื่อน เมื่อเขามีปัญหา	0 (0.0)	28 (9.2)	180 (58.6)	99 (32.2)	3.23	0.60	สูง
7. ฉันบอกทางให้กับคนที่ไม่รู้จักทาง	0 (0.0)	35 (11.4)	153 (49.8)	119 (38.8)	3.27	0.65	สูง
8. เมื่อเพื่อนมีเรื่องไม่เข้าใจกัน ฉันจะ พูดเกลี้ยกล่อมเพื่อให้เขาเข้าใจกัน	4 (1.3)	41 (13.4)	169 (55.0)	93 (30.3)	3.14	0.69	สูง
9. ฉันพูดตักเตือนเพื่อน เมื่อเห็นเขา ทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง	4 (1.3)	32 (10.4)	174 (56.7)	97 (31.6)	3.19	0.66	สูง
10.ฉันพูดปลอบใจเพื่อน เมื่อเขาไม่ สบายใจ	3 (0.9)	23 (7.5)	150 (48.9)	131 (42.7)	3.33	0.66	สูง
ด้านพฤติกรรมกรช่วยเหลือทางวาจาโดยรวม					16.17	2.44	สูง
ด้านพฤติกรรมกรช่วยเหลือทางสติปัญญา							
11. ฉันแสดงความคิดเห็นที่เป็น ประโยชน์ในการทำงานกลุ่ม	3 (1.0)	39 (12.7)	188 (61.2)	77 (25.1)	3.10	0.64	สูง
12. ฉันช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกต้อง ให้กับเพื่อนที่มีปัญหา	3 (1.0)	32 (10.4)	183 (59.6)	89 (29.0)	3.17	0.64	สูง
13. ฉันช่วยอธิบายบทเรียนแก่เพื่อน ที่ไม่เข้าใจ	13 (4.2)	90 (29.3)	150 (48.9)	54 (17.6)	2.80	0.77	ปานกลาง
14. ฉันชอบเล่าข่าวสารที่เป็น ประโยชน์ให้เพื่อนๆ ฟัง	8 (2.7)	79 (25.7)	157 (51.1)	63 (20.5)	2.90	0.75	ปานกลาง
15. ฉันนำความรู้ที่ได้จากอาจารย์ สอนไปบอกเล่าให้เพื่อนบ้านฟัง	34 (11.0)	100 (32.6)	135 (44.0)	38 (12.4)	2.58	0.85	ปานกลาง
ด้านพฤติกรรมกรช่วยเหลือทางสติปัญญาโดยรวม					14.54	2.63	ปานกลาง

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n=307)

พฤติกรรมความช่วยเหลือ	ระดับพฤติกรรมความช่วยเหลือ					ระดับ พฤติกรรม ความช่วยเหลือ	
	จริง น้อยที่สุด	จริง น้อย	จริง มาก	จริง มากที่สุด	$\bar{X}$ S.D.		
ด้านพฤติกรรมความช่วยเหลือทางใจ							
16. ฉันรู้สึกเห็นใจ เมื่อเห็นคนที่ เจ็บป่วย	3 (0.9)	18 (5.9)	154 (50.2)	132 (43.0)	3.35 0.64	สูง	
17. ฉันรู้สึกสงสารเด็กที่นั่งขอทาน ตามสะพานลอย	4 (1.3)	20 (6.5)	115 (37.5)	168 (54.7)	3.46 0.68	สูง	
18. ฉันอยากจะช่วยเหลือ เมื่อเห็น คนชราที่ถูกทอดทิ้ง	4 (1.3)	27 (8.8)	120 (39.1)	1156 (50.8)	3.39 0.70	สูง	
19. ฉันให้อภัยกับคนที่เคยทำไม่ดี กับฉัน	12 (3.9)	53 (17.3)	145 (47.2)	97 (31.6)	3.07 0.80	สูง	
20. ฉันไม่พูดซ้ำเติมบุคคลที่เคยทำ ผิดพลาด	7 (2.3)	44 (14.3)	140 (45.6)	116 (37.8)	3.19 0.76	สูง	
ด้านพฤติกรรมความช่วยเหลือทางใจโดยรวม					16.46 2.47	สูง	
พฤติกรรมความช่วยเหลือโดยรวม					62.24 8.41	สูง	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมความช่วยเหลือ จากตารางที่ 6 สรุปได้ดังนี้

พฤติกรรมความช่วยเหลือของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 62.24) และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่า

1. พฤติกรรมความช่วยเหลือทางกาย พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.07) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมความช่วยเหลือทางกายส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง (3 ข้อ) คือข้อที่ 1 เมื่อเห็นคนทำของหล่น ฉันจะเข้าไปช่วยเก็บ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20) รองลงมาคือ ข้อที่ 3 ฉันสละที่นั่งบนรถประจำทางให้เด็ก หญิงตั้งครรภ์ และคนชรา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05) และข้อที่ 4 เมื่อเห็นผู้อื่นได้รับอุบัติเหตุ ฉันจะเข้าไปช่วยเหลือ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04) ตามลำดับ และพฤติกรรมความช่วยเหลือทางกายที่อยู่ในระดับปานกลาง (2 ข้อ) คือข้อที่ 2 เมื่อเห็นคนชราหรือคนพิการกำลังข้ามถนน ฉันจะเข้าไปช่วยจูงข้ามถนน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93) รองลงมาคือ ข้อที่ 5 ฉันอาสาไปช่วยกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนถนน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86) ตามลำดับ

2. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางวาจา พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมการช่วยเหลือทางวาจาทั้งหมดอยู่ในระดับสูง (5 ข้อ) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงตามลำดับ 3 ข้อแรก คือข้อที่ 10 ฉันพูดปลอบใจเพื่อนเมื่อเขาไม่สบายใจ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33) รองลงมาคือ ข้อที่ 7 ฉันบอกทางให้กับคนที่ไม่รู้จักทาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27) และข้อที่ 6 ฉันแนะนำวิธีที่ถูกต้องเหมาะสมให้กับเพื่อน เมื่อเขามีปัญหา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23) ตามลำดับ

3. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางสติปัญญา พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมการช่วยเหลือทางสติปัญญาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (3 ข้อ) คือข้อที่ 14 ฉันชอบเล่าข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้เพื่อนๆ ฟัง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90) รองลงมาคือ ข้อที่ 13 ฉันช่วยอธิบายบทเรียนแก่เพื่อนที่ไม่เข้าใจ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80) และข้อที่ 15 ฉันนำความรู้ที่ได้จากอาจารย์สอนไปบอกเล่าให้เพื่อนบ้านฟัง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.58) ตามลำดับ และพฤติกรรมการช่วยเหลือทางสติปัญญาที่อยู่ในระดับสูง (2 ข้อ) คือข้อที่ 12 ฉันช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกต้องให้กับเพื่อนที่มีปัญหา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17) รองลงมาคือ ข้อที่ 11 ฉันแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการทำงานกลุ่ม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10) ตามลำดับ

4. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางใจ พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมการช่วยเหลือทางใจทั้งหมดอยู่ในระดับสูง (5 ข้อ) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงตามลำดับ 3 ข้อแรก คือข้อที่ 17 ฉันรู้สึกสงสารเด็กที่นั่งขอทานตามสะพานลอย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46) รองลงมาคือ ข้อที่ 18 ฉันอยากจะช่วยเหลือ เมื่อเห็นคนชราที่ถูกทอดทิ้ง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39) และข้อที่ 16 ฉันรู้สึกเห็นใจ เมื่อเห็นคนที่เจ็บป่วย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35) ตามลำดับ

ตอนที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน ซึ่งแยกเป็นสมมติฐานย่อยคือ

สมมติฐานที่ 1.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีเพศแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามเพศ

(n=307)

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value	สรุปผลการทดสอบ
ชาย	84	61.43	9.23	-1.04	.302	ไม่แตกต่าง
หญิง	223	62.54	8.08			
รวม	307					

จากตารางที่ 7 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีเพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมการช่วยเหลือโดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05) โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นเพศหญิงมีพฤติกรรมการช่วยเหลือโดยรวมเฉลี่ย (ค่าเฉลี่ย 62.54) มากกว่าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นเพศชาย (ค่าเฉลี่ย 61.43)

สมมติฐานที่ 1.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 8 จำนวนค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย จำแนกตามอายุ

(n=307)

พฤติกรรมกรช่วยเหลือ	n	$\bar{x}$	S.D.
1. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางกาย			
15 ปี	80	15.00	2.24
16 ปี	110	15.21	3.08
17 ปี	67	14.90	2.69
18 ปี	50	15.14	2.78
2. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางวาจา			
15 ปี	80	16.40	2.35
16 ปี	110	16.03	2.53
17 ปี	67	16.19	2.28
18 ปี	50	16.06	2.61
3. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางสติปัญญา			
15 ปี	80	15.11	2.48
16 ปี	110	14.46	2.75
17 ปี	67	14.31	2.32
18 ปี	50	14.10	2.94
4. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางใจ			
15 ปี	80	16.81	2.19
16 ปี	110	16.54	2.50
17 ปี	67	16.33	2.46
18 ปี	50	15.88	2.75
โดยรวม			
15 ปี	55	63.33	7.29
16 ปี	75	62.24	9.11
17 ปี	77	61.73	7.53
18 ปี	158	61.18	9.57

การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมความช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำแนกตามอายุ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมความช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามอายุ

(n=307)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value	สรุปผล การทดสอบ
ระหว่างกลุ่ม	3	167.69	55.90	.79	.501	ไม่แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	303	21469.95	70.86			
รวม	306	21637.64				

จากตารางที่ 9 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมการช่วยเหลือโดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

สมมติฐานที่ 1.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 10 จำนวนค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามระดับการศึกษา

(n=307)

พฤติกรรมการช่วยเหลือ	n	$\bar{x}$	S.D.
1. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางกาย			
ม. 4	139	15.09	2.46
ม. 5	85	15.18	3.17
ม. 6	83	14.94	2.72
2. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางวาจา			
ม. 4	139	16.23	2.42
ม. 5	85	16.28	2.41
ม. 6	83	15.94	2.52

ตารางที่ 10 (ต่อ)

(n=307)

พฤติกรรมการช่วยเหลือ	n	$\bar{X}$	S.D.
3. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางสติปัญญา			
ม. 4	139	14.91	2.48
ม. 5	85	14.47	2.93
ม. 6	83	13.99	2.49
4. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางใจ			
ม. 4	139	16.68	2.23
ม. 5	85	16.48	2.74
ม. 6	83	16.05	2.52
โดยรวม			
ม. 4	139	62.92	7.64
ม. 5	85	62.41	9.57
ม. 6	83	60.92	8.32

การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำแนกตามระดับการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามระดับการศึกษา

(n=307)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value	สรุปผล การทดสอบ
ระหว่างกลุ่ม	2	212.51	106.26	1.51	.223	ไม่แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	304	21425.13	70.86			
รวม	306	21637.64				

จากตารางที่ 11 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือโดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

สมมติฐานที่ 1.4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีผลการเรียนแตกต่างกัน
มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 12 จำนวนค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย จำแนกตามผลการเรียน

(n=307)

พฤติกรรมการช่วยเหลือ	n	$\bar{x}$	S.D.
1. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางกาย			
1.20 - 2.13	38	15.11	2.71
2.14 - 3.07	196	15.20	2.81
3.08 - 4.00	73	14.71	2.56
2. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางวาจา			
1.20 - 2.13	38	15.53	2.58
2.14 - 3.07	196	16.38	2.49
3.08 - 4.00	73	15.93	2.16
3. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางสติปัญญา			
1.20 - 2.13	38	14.32	2.70
2.14 - 3.07	196	14.56	2.73
3.08 - 4.00	73	14.62	2.35
4. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางใจ			
1.20 - 2.13	38	16.89	2.09
2.14 - 3.07	196	16.57	2.57
3.08 - 4.00	73	15.93	2.29
โดยรวม			
1.20 - 2.13	38	61.84	8.53
2.14 - 3.07	196	62.70	8.78
3.08 - 4.00	73	61.19	7.24

การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมความช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำแนกตามผลการเรียน มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมความช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามผลการเรียน

(n=307)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value	สรุปผล การทดสอบ
ระหว่างกลุ่ม	2	128.44	64.22	.91	.405	ไม่แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	304	21509.20	70.75			
รวม	306	21637.64				

จากตารางที่ 13 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีผลการเรียนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมความช่วยเหลือโดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

สมมติฐานที่ 1.5 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีลำดับการเกิดแตกต่างกัน มีพฤติกรรมความช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 14 จำนวนค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามลำดับการเกิด

(n=307)

พฤติกรรมความช่วยเหลือ	n	$\bar{x}$	S.D.
1. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางกาย			
ลูกคนเดียว	47	14.47	2.73
ลูกคนโต	97	15.37	2.54
ลูกคนกลาง	50	15.46	3.08
ลูกคนสุดท้อง	113	14.90	2.72

ตารางที่ 14 (ต่อ)

(n=307)

พฤติกรรมความช่วยเหลือ	n	$\bar{X}$	S.D.
2. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางวาจา			
ถูกคนเดียว	47	15.79	2.66
ถูกคนโต	97	16.34	2.41
ถูกคนกลาง	50	16.34	2.41
ถูกคนสุดท้อง	113	16.10	2.39
3. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางสติปัญญา			
ถูกคนเดียว	47	14.30	3.04
ถูกคนโต	97	14.89	2.39
ถูกคนกลาง	50	14.32	2.82
ถูกคนสุดท้อง	113	14.44	2.58
4. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางใจ			
ถูกคนเดียว	47	16.74	2.68
ถูกคนโต	97	16.33	2.54
ถูกคนกลาง	50	16.54	2.73
ถูกคนสุดท้อง	113	16.41	2.19
โดยรวม			
ถูกคนเดียว	47	61.30	9.49
ถูกคนโต	97	62.93	8.07
ถูกคนกลาง	50	62.66	8.99
ถูกคนสุดท้อง	113	61.85	8.00

การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลายจำแนกตามลำดับการเกิด มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 15 การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมความช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย จำแนกตามลำดับการเกิด

(n=307)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value	สรุปผล การทดสอบ
ระหว่างกลุ่ม	3	113.65	37.89	.53	.660	ไม่แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	303	21523.99	71.04			
รวม	306	21637.64				

จากตารางที่ 15 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีลำดับการเกิดแตกต่างกัน
มีพฤติกรรมความช่วยเหลือโดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

สมมติฐานที่ 1.6 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีรายได้ของครอบครัวแตกต่างกัน
มีพฤติกรรมความช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 16 จำนวนค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย จำแนกตามรายได้ของครอบครัว

(n=307)

พฤติกรรมความช่วยเหลือ	n	$\bar{x}$	S.D.
1. พฤติกรรมความช่วยเหลือทางกาย			
น้อยกว่า 10000 บาท	91	14.73	2.81
10000 – 14999 บาท	88	15.03	2.54
15000 – 19999 บาท	43	15.42	2.71
มากกว่า 19999 บาท	85	15.32	2.88
2. พฤติกรรมความช่วยเหลือทางวาจา			
น้อยกว่า 10000 บาท	91	15.64	2.50
10000 – 14999 บาท	88	16.24	2.37
15000 – 19999 บาท	43	16.47	2.40
มากกว่า 19999 บาท	85	16.51	2.40

ตารางที่ 16 (ต่อ)

(n=307)

พฤติกรรมการช่วยเหลือ	n	$\bar{X}$	S.D.
3. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางสติปัญญา			
น้อยกว่า 10000 บาท	91	13.91	2.59
10000 – 14999 บาท	88	14.33	2.66
15000 – 19999 บาท	43	14.91	2.80
มากกว่า 19999 บาท	85	15.25	2.40
4. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางใจ			
น้อยกว่า 10000 บาท	91	16.34	2.52
10000 – 14999 บาท	88	16.36	2.65
15000 – 19999 บาท	43	16.84	2.19
มากกว่า 19999 บาท	85	16.48	2.35
โดยรวม			
น้อยกว่า 10000 บาท	91	60.62	8.52
10000 – 14999 บาท	88	61.97	8.11
15000 – 19999 บาท	43	63.63	8.55
มากกว่า 19999 บาท	85	63.55	8.34

การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย จำแนกตามรายได้ของครอบครัว มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 17 การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย จำแนกตามรายได้ของครอบครัว

(n=307)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value	สรุปผล
						การทดสอบ
ระหว่างกลุ่ม	3	476.15	158.72	2.27	.080	ไม่แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	303	21161.49	69.84			
รวม	306	21637.64				

จากตารางที่ 17 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีรายได้ของครอบครัวแตกต่างกันมีพฤติกรรมการช่วยเหลือโดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

สมมติฐานที่ 1.7 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอาชีพของบิดาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 18 จำนวนค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามอาชีพของบิดา

(n=307)

พฤติกรรมการช่วยเหลือ	n	$\bar{x}$	S.D.
1. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางกาย			
รับจ้างทั่วไป	115	14.71	2.68
เกษตรกร	89	15.21	2.68
พนักงานทั่วไป ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ	57	15.46	2.94
ค้าขาย เจ้าของกิจการ	46	15.24	2.72
2. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางวาจา			
รับจ้างทั่วไป	115	15.92	2.38
เกษตรกร	89	16.51	2.62
พนักงานทั่วไป ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ	57	15.98	2.11
ค้าขาย เจ้าของกิจการ	46	16.35	2.58
3. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางสติปัญญา			
รับจ้างทั่วไป	115	14.03	2.68
เกษตรกร	89	15.04	2.54
พนักงานทั่วไป ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ	57	14.49	2.34
ค้าขาย เจ้าของกิจการ	46	14.89	2.88
4. พฤติกรรมการช่วยเหลือทางใจ			
รับจ้างทั่วไป	115	16.15	2.57
เกษตรกร	89	16.82	2.41
พนักงานทั่วไป ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจค้าขาย	57	16.37	2.26
เจ้าของกิจการ	46	16.61	2.53

ตารางที่ 18 (ต่อ)

(n=307)

พฤติกรรมการช่วยเหลือ	n	$\bar{X}$	S.D.
โดยรวม			
รับจ้างทั่วไป	115	60.82	8.53
เกษตรกร	89	63.58	8.38
พนักงานทั่วไป ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ	57	62.32	7.75
ค้าขาย เจ้าของกิจการ	46	63.09	8.66

การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามอาชีพของบิดา มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 19 การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามอาชีพของบิดา

(n=307)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value	สรุปผล การทดสอบ
ระหว่างกลุ่ม	3	426.89	142.30	2.03	.109	ไม่แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	304	21210.75	70.00			
รวม	306	21637.64				

จากตารางที่ 19 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอาชีพของบิดาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือโดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

สมมติฐานที่ 1.8 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอาชีพของมารดาแตกต่างกัน
มีพฤติกรรมความช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 20 จำนวนค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย จำแนกตามอาชีพของมารดา

(n=307)

พฤติกรรมความช่วยเหลือ	n	$\bar{x}$	S.D.
1. พฤติกรรมความช่วยเหลือทางกาย			
รับจ้างทั่วไป	132	14.82	2.69
เกษตรกร	75	15.13	2.46
พนักงานทั่วไป ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ	27	15.11	3.69
ค้าขาย เจ้าของกิจการ	73	15.47	2.69
2. พฤติกรรมความช่วยเหลือทางวาจา			
รับจ้างทั่วไป	132	16.19	2.44
เกษตรกร	75	16.29	2.37
พนักงานทั่วไป ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ	27	16.19	2.73
ค้าขาย เจ้าของกิจการ	73	15.99	2.44
3. พฤติกรรมความช่วยเหลือทางสติปัญญา			
รับจ้างทั่วไป	132	14.02	2.73
เกษตรกร	75	14.85	2.66
พนักงานทั่วไป ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ	27	15.22	2.55
ค้าขาย เจ้าของกิจการ	73	14.90	2.33
4. พฤติกรรมความช่วยเหลือทางใจ			
รับจ้างทั่วไป	132	16.35	2.50
เกษตรกร	75	16.65	2.54
พนักงานทั่วไป ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ	27	16.44	2.91
ค้าขาย เจ้าของกิจการ	73	16.45	2.17
โดยรวม			
รับจ้างทั่วไป	132	61.38	8.54
เกษตรกร	75	62.93	8.03
พนักงานทั่วไป ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ	27	62.96	9.47
ค้าขาย เจ้าของกิจการ	73	62.81	8.17

การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามอาชีพของมารดา มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 21 การวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามอาชีพของมารดา

(n=307)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value	สรุปผล การทดสอบ
ระหว่างกลุ่ม	3	171.63	57.21	.81	.490	ไม่แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	303	21466.01	70.85			
รวม	306	21637.64				

จากตารางที่ 21 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอาชีพของมารดาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือโดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

สมมติฐานที่ 2 การทำหน้าที่ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตารางที่ 22 ความสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่ของครอบครัวกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

(n=307)

การทำหน้าที่ของครอบครัว/พฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียน	r	P
การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัว	.213	.000
การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการสื่อสารของสมาชิกในครอบครัว	.281	.000
การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว	.106	.063
การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการตอบสนองทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว	.322	.000
การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว	.188	.001
การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว	.324	.000
การทำหน้าที่ของครอบครัวโดยรวม	.312	.000

จากตารางที่ 22 พบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ พฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001) แสดงว่า ถ้าการทำหน้าที่ของครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับสูง พฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะอยู่ในระดับสูง และถ้าหากการทำหน้าที่ของครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับต่ำ พฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะอยู่ในระดับต่ำ ส่วนการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัว การสื่อสารของสมาชิกในครอบครัว การตอบสนองทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว ความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว และการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001) แสดงว่า ถ้าการทำหน้าที่ของครอบครัว ทั้ง 5 ด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับสูง พฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะอยู่ในระดับสูง และถ้าหากการทำหน้าที่ของครอบครัว ทั้ง 5 ด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับต่ำ พฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะอยู่ในระดับต่ำ มีการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัวด้านเดียวที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมติฐานที่ 3 บุคลิกภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตารางที่ 23 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

(n=307)

บุคลิกภาพ/พฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียน	r	P
บุคลิกภาพด้านความห้วนไหว	.092	.106
บุคลิกภาพด้านการแสดงออก	.462	.000
บุคลิกภาพด้านความเปิดกว้าง	.528	.000
บุคลิกภาพด้านการยอมรับผู้อื่น	.613	.000
บุคลิกภาพด้านการมีสติ	.578	.000

จากตารางที่ 23 พบว่า บุคลิกภาพด้านการแสดงออก ด้านความเปิดกว้าง ด้านการยอมรับผู้อื่น และด้านการมีสติสัมปชัญญะทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001) แสดงว่า ถ้าบุคลิกภาพในด้านนั้น (ทั้ง 4 ด้าน) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับสูง พฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะอยู่ในระดับสูง และถ้าหากบุคลิกภาพในด้านนั้น (ทั้ง 4 ด้าน) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับต่ำ พฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะอยู่ในระดับต่ำ ส่วนบุคลิกภาพด้านความห้วนไหวด้านเดียวที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมติฐานที่ 4 การเห็นคุณค่าในตนเองความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตารางที่ 24 ความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

(n=307)

การเห็นคุณค่าในตนเอง/พฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียน	r	P
การเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญ	.584	.000
การเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนมีอำนาจ	.579	.000
การเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนมีความสามารถ	.639	.000
การเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนมีคุณความดี	.629	.000
การเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวม	.736	.000

จากตารางที่ 24 พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001) แสดงว่า ถ้าการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับสูง พฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะอยู่ในระดับสูง และถ้าหากการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับต่ำ พฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะอยู่ในระดับต่ำ

ข้อวิจารณ์

งานวิจัยครั้งนี้ศึกษา การทำหน้าที่ของครอบครัว บุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรมช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถวิจารณ์โดยแบ่งเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

การทำหน้าที่ของครอบครัว

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่มีการทำหน้าที่ของครอบครัว โดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 76.13) และเมื่อแยกพิจารณาการทำหน้าที่ของครอบครัว เป็นรายด้าน พบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวทุกด้านอยู่ในระดับสูง คือ ด้านความผูกพันทาง อารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว ด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว ด้านการแก้ปัญหาของสมาชิก ในครอบครัว ด้านการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ ของสมาชิกในครอบครัว และด้านการสื่อสารของสมาชิกในครอบครัว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.56) (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.75) (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.65) (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.64) (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.42) และ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.12) ตามลำดับ อาจเนื่องมาจาก สมาชิกในครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายมีการทำหน้าที่ของครอบครัวเป็นอย่างดีมาก กล่าวคือ สมาชิกในครอบครัวมีความผูกพัน ห่วงใยซึ่งกันและกัน เห็นคุณค่าของทุกคนในครอบครัว และดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี อีกทั้งไม่ยุ่งวุ่นวายกับคนในครอบครัวมากนักน่าอัศจรรย์ สมาชิกในครอบครัวไม่ทำให้คนในครอบครัว เดือดร้อน ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนได้อย่างเหมาะสม สามารถปฏิบัติตามหน้าที่ของตนได้อย่าง ไม่ขาดตกบกพร่อง สมาชิกในครอบครัวไม่ค่อยมีข้อขัดแย้งกัน สามารถเผชิญกับปัญหาต่างๆ ร่วมกัน และช่วยกันแก้ไขปัญหานั้นๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวได้เป็นอย่างดี สมาชิกในครอบครัว สามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพูดคุยกันได้อย่างตรงไปตรงมา ครอบครัวห้ามสมาชิกในครอบครัวทำร้ายร่างกายกัน มีวิธีการควบคุมหรือจัดการกับพฤติกรรม ที่ไม่เหมาะสม สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น รวมทั้งไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ครอบครัวกำหนด เข้าใจในอารมณ์ของสมาชิกแต่ละคน สามารถรับรู้ถึงอารมณ์ของสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัวได้ สามารถแสดงความรู้สึกทั้งดีและไม่ดี ต่อกันอย่างเปิดเผย และสามารถแสดงออกทางอารมณ์ต่อสมาชิกคนอื่นๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ Epstein *et al.* (1982 อ้างใน อุมพร ตรีงคสมบัติ, 2537: 42) ที่กล่าวว่า การทำ หน้าที่ของครอบครัวเป็นกิจกรรมที่สมาชิกในครอบครัวควรกระทำเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการ

อยู่รอดของครอบครัว และMcMaster Model (1982 อ้างใน อุมพร ตรังคมบัติ, 2544: 43-45) ยังกล่าวว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวที่ดีและเหมาะสมจะทำให้ครอบครัวดำเนินไปได้ดี สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติหน้าที่ด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการสื่อสารที่ชัดเจนและตรงต่อบุคคลเป้าหมาย แสดงอารมณ์ได้หลายแบบในปริมาณและสถานการณ์ที่เหมาะสม มีความสนใจผูกพันต่ออีกฝ่ายหนึ่งอย่างแท้จริง โดยมีพื้นฐานอยู่บนความเข้าใจในความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่ง สมาชิกประพฤติดนอยู่ในขอบเขตอันเหมาะสม ไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น และครอบครัวสามารถอยู่ได้อย่างปกติสุข ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวมีพฤติกรรมที่ดี ไม่มีปัญหาบุคลิกภาพ หรือมีอาการป่วยทางกายอันเนื่องมาจากสาเหตุทางใจ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริรัตน์ พรจำ (2551: 91) ที่ได้ศึกษาการทำหน้าที่ของครอบครัวของนักเรียนวิทยาลัยเทคนิคแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 327 คน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีการทำหน้าที่ของครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 93.83)

บุคลิกภาพ

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพด้านความเปิดกว้าง ด้านการยอมรับผู้อื่น ด้านการแสดงออก ด้านการมีสติ และด้านความห้วนไหว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.07) (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.50) (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.64) (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.63) และ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.16) ตามลำดับ โดยบุคลิกภาพในแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ด้านความห้วนไหว พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยรวมมีบุคลิกภาพด้านความห้วนไหวอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.16) อาจเนื่องมาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายกลัวในสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น มีแนวโน้มที่จะมีอาการทุกข์ใจ วิตกกังวล ตกใจง่าย หงุดหงิด เครียด เกิดความกลัวได้ง่าย โกรธง่าย มีอาการซึมเศร้า รู้สึกผิด โศกเศร้า ท้อใจง่าย ขี้อาย รู้สึกอึดอัดเมื่ออยู่ต่อหน้าคนอื่น ไม่สามารถควบคุมความอยากของตนจากสิ่งกระตุ้นต่างๆ ไม่สามารถจัดการกับความเครียดเมื่ออยู่ในภาวะคับขัน และตกใจเสียขวัญเมื่อต้องเผชิญกับภาวะฉุกเฉินในระดับปานกลาง

2. ด้านการแสดงออก พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยรวมมีบุคลิกภาพด้านการแสดงออกอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.64) อาจเนื่องมาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีลักษณะน่าคบ เป็นมิตร มีความจริงใจกับผู้อื่น เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย ชอบอยู่ในวงสมาคม

โดดเด่นท่ามกลางกลุ่มคน มีอำนาจสามารถโน้มน้าวผู้อื่นให้คล้อยตาม ทำงานคล่องแคล่วว่องไว มีพลังในการทำสิ่งต่างๆ ประารถความตื่นเต้นและความร่าเริง มีจิตใจเบิกบาน มีความสุข หัวเราะง่าย ร่าเริง และมองโลกในแง่ดีในระดับสูง

3. ด้านความเปิดกว้าง พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยรวมมีบุคลิกภาพด้านความเปิดกว้างอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.07) อาจเนื่องมาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีใจเปิดกว้างต่อจินตนาการ เปิดกว้างต่อสุนทรียภาพ ตระหนักรู้คุณค่าของศิลปะและความสวยงาม เปิดกว้างต่ออารมณ์ความรู้สึก สามารถรับรู้ถึงอารมณ์ภายในตนเอง เห็นความสำคัญของอารมณ์ว่าเป็นสิ่งสำคัญของชีวิต เต็มใจที่จะทดลองทำกิจกรรมที่แตกต่างไปจากที่เคยทำ มีใจเปิดกว้างพร้อมที่จะคิดสิ่งใหม่ๆ และเปิดกว้างต่อการคิดวิเคราะห์หาคำนิยมต่างๆ ในระดับสูง

4. ด้านการยอมรับผู้อื่น พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยรวมมีบุคลิกภาพด้านการยอมรับผู้อื่นอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.50) อาจเนื่องมาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความไว้วางใจผู้อื่น ปฏิบัติกับผู้อื่นอย่างตรงไปตรงมา มีความจริงใจ คำนึงถึงความสุขความสบายของผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว เต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ สามารถผ่อนปรนหรือประนีประนอมกับผู้อื่นได้ ถ่อมตัว แสดงความสุภาพกับผู้อื่น และเห็นอกเห็นใจห่วงใยผู้อื่นในระดับสูง

5. ด้านการมีสติ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยรวมมีบุคลิกภาพด้านการมีสติอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.63) อาจเนื่องมาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสามารถ มีเหตุผล ไหวพริบ มองการณ์ไกล มีประสิทธิภาพในการทำสิ่งต่างๆ มีระเบียบ ยึดมั่นตามหลักจริยธรรม หรือมีศีลธรรมเป็นหลักของจิตใจ มีความขยันหมั่นเพียร มีความสามารถ เริ่มต้นงาน จูงใจตนเองให้ทำงาน และดำเนินงานจนแล้วเสร็จ มีความคิดไตร่ตรองรอบคอบ ก่อนลงมือทำ และมีความระมัดระวังในระดับปานกลาง

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีบุคลิกภาพที่หลากหลาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ลักษณะเฉพาะส่วนตัวของบุคคลในด้านต่างๆ ทั้งส่วนภายนอกและส่วนภายใน ซึ่งถูกหล่อหลอมและประสมประสานด้วยพันธุกรรม วัฒนธรรม การเรียนรู้ วิธีการปรับตัวของบุคคล และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา การเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อม (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2544: 5) โดยที่บุคคลจะคิดและแสดงพฤติกรรมออกมา เพื่อที่จะสามารถ

ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ (McConnell, 1974) อีกทั้งบุคลิกภาพยังเป็นลักษณะเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ จึงทำให้บุคคลแต่ละคนแตกต่างจากคนอื่น ๆ (วิภาพร มาพบสุข, 2546: 369)

การเห็นคุณค่าในตนเอง

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่มีการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 72.67) และเมื่อแยกพิจารณาการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสามารถ ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญ และ ด้านความรู้สึกว่าตนมีคุณค่าอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.63) (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.58) และ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.07) ตามลำดับ ส่วนด้านความรู้สึกว่าตนมีอำนาจอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.39) อาจเนื่องมาจาก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถดูแลตนเอง ในชีวิตประจำวันได้ สามารถทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่น และสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี พ่อแม่ห่วงใยและดูแลเขา เป็นคนที่เพื่อนๆ ให้การยอมรับ ได้รับการเอาใจใส่จากคนรอบข้าง บุคคลรอบข้างพร้อมที่จะช่วยเหลือ เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ทำบุญเมื่อมี โอกาส ร่วมทำกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา และทำในสิ่งที่ถูกต้องเสมอ นอกจากนี้ยังเคยได้รับ เลือกลให้เป็นตัวแทนกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น ในที่ประชุมเป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆ และเพื่อนๆ ทำตามความต้องการของเขาในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ Maslow (1970) ได้กล่าวไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความ เข้มแข็ง มีความเชี่ยวชาญ และมีความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จได้ อีกทั้งยังรู้สึกที่ตนเอง มีประโยชน์และมีความสำคัญต่อสังคม ดังแสดงให้เห็นจากข้อคำถามที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายตอบ เช่น ฉันได้รับความเคารพนับถือจากผู้อื่น ฉันสามารถทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่นได้ ฉันสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ และฉันร่วมทำกิจกรรมในวันสำคัญ ทางศาสนา เป็นต้น นอกจากนี้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นวัยรุ่น จึงชอบการเรียนรู้และ พบเจอสิ่งใหม่ หรือประสบการณ์ใหม่ๆ ทำให้ประเมินตนเองในเรื่องของการเห็นคุณค่าในตนเอง ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับ Coopersmith (1981) ที่กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการพิจารณา และประเมินคุณค่าของตนเองโดยรวมตามความรู้สึกและทัศนคติที่ตนเองมีต่อตนเอง โดยในการ ประเมินตนเองนี้ได้พิจารณาถึงประสบการณ์ที่ผ่านมาในเรื่องของความสามารถ ความสำเร็จ ความล้มเหลว การยอมรับ การปฏิเสธตนเอง การพึ่งตนเอง และการตัดสินใจของบุคคลอื่นที่สำคัญ กับตนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินตนเองด้วย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญา อภิสิทธิ์ วนิช (2553: 150) ได้ศึกษาเรื่อง บุคลิกภาพ มิตรภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสุขของ

นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 603 คน ผลการวิจัยพบว่า นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.82$)

พฤติกรรมการช่วยเหลือ

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการช่วยเหลือโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 62.24) และเมื่อแยกพิจารณาพฤติกรรมการช่วยเหลือเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมการช่วยเหลือทางใจ พฤติกรรมการช่วยเหลือทางวาจา และพฤติกรรมช่วยเหลือทางกาย อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.46) (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.17) และ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.07) ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมการช่วยเหลือทางสติปัญญา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.54) ด้านเดียวที่อยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจาก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความรู้สึกสงสารเด็กที่นั่งขอทานตามสะพานลอย อยากจะช่วยเหลือเมื่อเห็นคนชราที่ถูกทอดทิ้ง รู้สึกเห็นใจเมื่อเห็นคนที่เจ็บป่วย ไม่พูดซ้ำเติมบุคคลที่เคยทำผิดพลาด ให้อภัยกับคนที่เคยทำไม่ดีกับเขา พูดปลอบใจเพื่อนเมื่อเพื่อนไม่สบาย บอกทางให้กับคนที่ไม่รู้จักทาง แนะนำวิธีที่ถูกต้องเหมาะสมให้กับเพื่อนเมื่อเขามีปัญหา พูดตักเตือนเพื่อน เมื่อเห็นเขาทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เมื่อเพื่อนมีเรื่องไม่เข้าใจกัน จะพูดเกลี้ยกล่อมเพื่อให้เขาเข้าใจกัน เมื่อเห็นคนทำของหล่นจะเข้าไปช่วยเก็บ สละที่นั่งบนรถประจำทางให้เด็ก หญิงตั้งครรภ์ และคนชรา เมื่อเห็นผู้อื่นได้รับอุบัติเหตุจะเข้าไปช่วยเหลือ ชอบเล่าข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้เพื่อนๆ ฟัง ช่วยอธิบายบทเรียนแก่เพื่อนที่ไม่เข้าใจ และนำความรู้ที่ได้จากอาจารย์สอนไปบอกเล่าให้เพื่อนบ้านฟังในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ Rosenhan *et al.* (1981: 131-132) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการช่วยเหลือ เป็นความรู้สึกอย่างหนึ่งของบุคคลต่อความต้องการที่จะเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นในสังคม เมื่อบุคคลพบกับสถานการณ์ที่ทำให้รู้สึกดังกล่าวก็จะแสดงพฤติกรรมในทางที่ดีโดยออกมาในลักษณะของการเสียสละสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกำลังแรงกาย สิ่งของ เวลา หรือแม้กระทั่งความสุขส่วนตัว เพื่อช่วยเหลือและทำประโยชน์ให้กับบุคคลอื่นๆ ในสังคม เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นพ้นจากความยากลำบากและยังเป็นการตอบสนองความต้องการของเขาเหล่านั้นด้วย กล่าวคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้แสดงออกถึงการช่วยเหลือบุคคลในลักษณะที่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์ต่างๆ เช่น ช่วยถือของ สละที่นั่งบนรถประจำทาง ช่วยเหลือให้คำแนะนำ พูดจาปลอบโยน ช่วยแสดงความคิดเห็น ช่วยเพิ่มพูนความรู้ สงสารบุคคลที่มีความทุกข์ และให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งเริ่มจากการช่วยเหลือคนใกล้ตัว ได้แก่ พ่อแม่ เพื่อน ครูอาจารย์ เพื่อนบ้าน ตลอดจนการช่วยเหลือบุคคล

อื่นๆ ในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ กรรมาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ (2521: 7) ที่กล่าวว่า การช่วยเหลือผู้อื่นสามารถกระทำได้ตั้งแต่บุคคลใกล้ชิดสนิทสนมไปจนถึงบุคคลที่อยู่ห่าง รวมถึงสังคม บ้านเมือง และประเทศชาติ อีกทั้งการช่วยเหลือผู้อื่นยังสามารถเริ่มได้ในระดับที่เห็นได้ง่ายไปจนถึงระดับที่เห็นได้ยาก ดังนี้ คือ เริ่มจากการสละทรัพย์ สิ่งของ กำลังกาย แนะนำทางวาจา ช่วยให้มีสติปัญญา ไปจนถึงช่วยเหลือทางใจ นอกจากนี้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายยังเป็นวัยรุ่นซึ่งมักให้ความสำคัญและใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน จึงทำให้แสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือออกมาในลักษณะของการช่วยเหลือเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ ดังแสดงให้เห็นจากข้อคำถามที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตอบ เช่น ฉันแนะนำวิธีที่ถูกต้องเหมาะสมให้กับเพื่อน เมื่อเขามีปัญหา เมื่อเพื่อนมีเรื่องไม่เข้าใจกัน ฉันจะพูดเกลี้ยกล่อมเพื่อให้เขาเข้าใจกัน ฉันพูดตักเตือนเพื่อน เมื่อเห็นเขาทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ฉันพูดปลอบใจเพื่อน เมื่อเขาไม่สบายใจ ฉันช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกต้องให้กับเพื่อนที่มีปัญหา ฉันช่วยอธิบายบทเรียนแก่เพื่อนที่ไม่เข้าใจ ฉันชอบเล่าข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้เพื่อนๆ ฟัง เป็นต้น จึงทำให้มีพฤติกรรมการช่วยเหลือในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณภา สาทิโรจน์ (2551: 167) ได้ศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือของวัยรุ่นจิตอาสาโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนนทบุรี จำนวน 297 คน พบว่า วัยรุ่นจิตอาสา มีระดับพฤติกรรมการช่วยเหลือโดยรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาพฤติกรรมการช่วยเหลือในแต่ละด้าน พบว่า พฤติกรรมการช่วยเหลือทางใจมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและอยู่ในระดับสูงมาก ส่วนพฤติกรรมการช่วยเหลือทางสติปัญญามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แต่มีระดับการรับรู้อยู่ในระดับสูง

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน ซึ่งแยกเป็นสมมติฐานย่อยคือ

สมมติฐานที่ 1.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีเพศแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีเพศแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือไม่แตกต่างกัน การศึกษาครั้งนี้พบว่า เพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไม่มีผลต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือ อาจเนื่องมาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งเพศชายและเพศหญิงมีพฤติกรรมการช่วยเหลือเหมือนกัน แต่มีการแสดงออกของพฤติกรรมการช่วยเหลือ

ที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2546: 296) ที่กล่าวว่า ผู้ชายกับผู้หญิง มีความแตกต่างกันในการแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น เช่น ผู้ชายมักแสดงพฤติกรรม การช่วยเหลือในแบบของความกล้าหาญ/วีรบุรุษ ส่วนผู้หญิงจะแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือ ในแบบอาสาสมัครที่ต้องใช้เวลานานในการกระทำ

สมมติฐานที่ 1.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรม การช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรม การช่วยเหลือไม่แตกต่างกัน การศึกษาครั้งนี้พบว่า อายุของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือ อาจเนื่องมาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีอายุอยู่ ในช่วง 15-18 ปี ซึ่งเป็นวัยที่กำลังศึกษาเล่าเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียน และอยู่ที่บ้าน กิจกรรมส่วนใหญ่คือการเรียน และทำงานบ้าน ดังนั้นเนื่องจากสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ ไม่เอื้อต่อการช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมนอกเหนือจากที่โรงเรียน และที่บ้าน จึงทำให้มีโอกาที่จะ ได้ไปช่วยเหลือผู้อื่นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Sigelman (1977: 278) กล่าวว่า พฤติกรรม การช่วยเหลือ คือ พฤติกรรมที่ทำให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลอื่นในสังคมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้จะแสดงออกมาได้ในหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

สมมติฐานที่ 1.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือไม่แตกต่างกัน การศึกษาครั้งนี้พบว่า ระดับการศึกษาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไม่มีผลต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือ อาจเนื่องมาจากนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายมีระดับการศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นช่วงที่กำลังศึกษาเล่าเรียน ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียน ดังนั้นกิจกรรมส่วนใหญ่คือการเรียน หรือการทำกิจกรรมของ โรงเรียน ซึ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในแต่ละระดับชั้นมีโอกาที่จะทำกิจกรรมต่างๆ หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน เช่น อาสาไปช่วยกิจกรรมต่างๆ ของ โรงเรียน การแสดงความคิดเห็น รายงานข่าว หรือเล่าประสบการณ์ให้ผู้อื่นฟัง จึงทำให้มีโอกา

ที่จะได้เข้าร่วมหรือทำกิจกรรมดังกล่าวไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Sigelman (1977: 278) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการช่วยเหลือ คือ พฤติกรรมที่ทำให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลอื่นในสังคม มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้จะแสดงออกมาได้ในหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น นอกจากนี้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ยังเป็นวัยรุ่นซึ่งมักให้ความสำคัญและใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน จึงทำให้แสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือออกมาในลักษณะของการช่วยเหลือเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ ดังแสดงให้เห็นจากข้อคำถาม ที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตอบ เช่น ฉันแนะนำวิธีที่ถูกต้องเหมาะสมให้กับเพื่อน เมื่อเขามีปัญหา เมื่อเพื่อนมีเรื่องไม่เข้าใจกัน ฉันจะพูดเกลี้ยกล่อมเพื่อให้เขาเข้าใจกัน ฉันพูดตักเตือนเพื่อน เมื่อเห็นเขาทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ฉันพูดปลอบใจเพื่อน เมื่อเขาไม่สบายใจ ฉันช่วยคิดหาแนวทาง ที่ถูกต้องให้กับเพื่อนที่มีปัญหา ฉันช่วยอธิบายบทเรียนแก่เพื่อนที่ไม่เข้าใจ ฉันชอบเล่าข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์ให้เพื่อนๆ ฟัง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2521: 7) ที่กล่าวว่า การช่วยเหลือผู้อื่นสามารถกระทำได้ตั้งแต่บุคคลใกล้ชิดสนิทสนมไปจนถึง บุคคลที่อยู่ห่าง รวมถึงสังคม บ้านเมือง และประเทศชาติ อีกทั้งการช่วยเหลือผู้อื่นยังสามารถเริ่มได้ ในระดับที่เห็นได้ง่ายไปจนถึงระดับที่เห็นได้ยาก ดังนี้ คือ เริ่มจากการสละทรัพย์ สิ่งของ กำลังกาย แนะนำทางวาจา ช่วยให้มีสติปัญญา ไปจนถึงช่วยเหลือทางใจ

สมมติฐานที่ 1.4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีผลการเรียนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีผลการเรียนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือไม่แตกต่างกัน การศึกษาครั้งนี้พบว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไม่มีผลต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือ อาจเนื่องมาจากพฤติกรรมการช่วยเหลือ เป็นพฤติกรรมที่ทุกคนสามารถทำได้ในลักษณะที่แตกต่างกันไป โดยไม่จำเป็นต้องเป็นคนเก่ง เท่านั้นที่จะมีพฤติกรรมการช่วยเหลือได้ เนื่องจากพฤติกรรมการช่วยเหลือเป็นคุณธรรมของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2521: 7) ที่กล่าวว่า การช่วยเหลือผู้อื่นเป็นคุณธรรมที่ผู้ใดประพฤติปฏิบัติได้ย่อมแสดงว่าผู้นั้นมีลักษณะน้ำใจดี และมีคุณธรรม ในการผูกพันไมตรีของหมู่คณะไว้

สมมติฐานที่ 1.5 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีลำดับการเกิดแตกต่างกัน
มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีลำดับการเกิดแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือไม่แตกต่างกัน การศึกษาครั้งนี้พบว่า ลำดับการเกิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไม่มีผลต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือ อาจเนื่องมาจากพฤติกรรมการช่วยเหลือเป็นพฤติกรรมเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งขึ้นอยู่กับความสนใจของแต่ละบุคคล จึงสอดคล้องกับธีระพร อูวรรณโณ (2529: 7/2) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการช่วยเหลือ เป็นพฤติกรรมที่ผู้กระทำเพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้อื่น ซึ่งเป็นการกระทำด้วยความสมัครใจ

สมมติฐานที่ 1.6 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีรายได้ของครอบครัวแตกต่างกัน
มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีรายได้ของครอบครัวแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือไม่แตกต่างกัน การศึกษาครั้งนี้พบว่า รายได้ของครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไม่มีผลต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือ อาจเนื่องมาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมการช่วยเหลือได้หลายลักษณะ โดยพฤติกรรมการช่วยเหลือบางครั้งไม่จำเป็นต้องใช้เงิน ดังแสดงให้เห็นจากข้อคำถามที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตอบ เช่น เมื่อเห็นคนทำของหล่น ฉันจะเข้าไปช่วยเก็บ ฉันอาสาไปช่วยกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ฉันบอกทางให้กับคนที่ไม่รู้จักทาง ฉันพูดปลอบใจเพื่อน เมื่อเขาไม่สบายใจ ฉันช่วยอธิบายบทเรียนแก่เพื่อนที่ไม่เข้าใจ และฉันรู้สึกสงสารเด็กที่นั่งขอทานตามสะพานลอย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Rosenhan *et al.* (1981: 131-132) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการช่วยเหลือเป็นความรู้สึกอย่างหนึ่งของบุคคลต่อความต้องการที่จะเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นในสังคม เมื่อบุคคลพบกับสถานการณ์ที่ทำให้รู้สึกดังกล่าวก็จะแสดงพฤติกรรมในทางที่ดีโดยออกมาในลักษณะของการเสียสละสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกำลังแรงกาย สิ่งของ เวลา หรือแม้กระทั่งความสุขส่วนตน เพื่อช่วยเหลือและทำประโยชน์ให้กับบุคคลอื่นๆ ในสังคม เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นพ้นจากความยากลำบากและยังเป็นการตอบสนองความต้องการของเขาเหล่านั้นด้วย

สมมติฐานที่ 1.7 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอาชีพของบิดาแตกต่างกัน
มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอาชีพของบิดาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือไม่แตกต่างกัน การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่า อาชีพของบิดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไม่มีผลต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือ อาจเนื่องมาจากบิดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทุกอาชีพเป็นแบบอย่างในเรื่องของพฤติกรรมการช่วยเหลือ จึงส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ถึงพฤติกรรมการช่วยเหลือ ซึ่งสอดคล้องกับ วิภาพร มาพบสุข (2546: 373-374) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ต้องอาศัยหลักการเสริมแรง การสังเกตจากตัวแบบ และการใช้ปัญญาความคิดผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมตามที่ผู้สอนต้องการ

สมมติฐานที่ 1.8 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอาชีพของมารดาแตกต่างกัน
มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอาชีพของมารดาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือไม่แตกต่างกัน การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่า อาชีพของมารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไม่มีผลต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือ อาจเนื่องมาจากมารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทุกอาชีพเป็นแบบอย่างในเรื่องของพฤติกรรมการช่วยเหลือ จึงส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ถึงพฤติกรรมการช่วยเหลือ ซึ่งสอดคล้องกับ วิภาพร มาพบสุข (2546: 373-374) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ต้องอาศัยหลักการเสริมแรง การสังเกตจากตัวแบบ และการใช้ปัญญาความคิดผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมตามที่ผู้สอนต้องการ และนอกจากการเป็นแบบอย่างแล้วมารดายังเป็นผู้ที่ดูแล และใกล้ชิดกับบุตร ดังนั้นมารดาจึงอบรมสั่งสอนให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีพฤติกรรมการช่วยเหลือ ซึ่งสอดคล้องกับ สุพัตรา สุภาพ (2529: 62) ที่กล่าวว่า ครอบครัวเป็นแหล่งของการอบรมเบื้องต้นที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด เป็นสถาบันที่เตรียมตัวเด็กให้ออกไปเผชิญกับสิ่งแวดล้อมนอกบ้าน อบรมเด็กให้รู้จักกฎเกณฑ์ ค่านิยม แบบของความประพฤติ และยังสอนให้รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคม โดยวิธีการอบรมมีทั้งทางตรงและทางอ้อม และมีการอบรมอยู่ตลอดเวลา

สมมติฐานที่ 2 การทำหน้าที่ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากผลการวิจัย พบว่า พบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001) แสดงว่า ถ้าการทำหน้าที่ของครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับสูง พฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะอยู่ในระดับสูง และถ้าหากการทำหน้าที่ของครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับต่ำ พฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะอยู่ในระดับต่ำ ส่วนการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัว การสื่อสารของสมาชิกในครอบครัว การตอบสนองทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว ความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว และการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001) แสดงว่า ถ้าการทำหน้าที่ของครอบครัว ทั้ง 5 ด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับสูง พฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะอยู่ในระดับสูง และถ้าหากการทำหน้าที่ของครอบครัว ทั้ง 5 ด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับต่ำ พฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะอยู่ในระดับต่ำ มีการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัวด้านเดียวที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจเนื่องมาจาก เมื่อครอบครัวมีการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัว การสื่อสารของสมาชิกในครอบครัว การตอบสนองทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว ความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว และการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับสูงก็จะทำให้ครอบครัวสงบ เรียบร้อย สมาชิกในครอบครัวสามารถสื่อสารกันได้อย่างชัดเจนและตรงต่อบุคคลเป้าหมาย สามารถที่จะตอบสนองทางอารมณ์ต่อกันอย่างเหมาะสม ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ และสถานการณ์ที่เหมาะสม มีความผูกพันห่วงใยต่อกัน รวมทั้งการแสดงออกซึ่งความสนใจและเห็นคุณค่าของกันและกันอย่างเหมาะสม และสมาชิกประพฤตินอยู่ในขอบเขตอันเหมาะสม ไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น จึงทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีบุคลิกภาพที่ดี มีทัศนคติทางบวก และมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ดังเช่น พฤติกรรมการช่วยเหลือ ซึ่งสอดคล้องกับ อูมาพร ตรังคสมบัติ (2544:1) ที่กล่าวว่า ครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐานของสังคม บุคคลไม่สามารถพัฒนาไปได้ดีหากปราศจากครอบครัวที่ดี และ อูมาพร ตรังคสมบัติ (2544:48) ยังกล่าวว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวที่มีประสิทธิภาพสมาชิก

ในครอบครัวจะไม่มีปัญหาบุคลิกภาพ หรือมีอาการป่วยทางกายอันเนื่องมาจากสาเหตุทางจิตใจ นอกจากนี้ สุพัตรา สุภาพ (2529: 62) ยังกล่าวว่า ครอบครัวมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจของเด็ก และครอบครัวเป็นแหล่งของการอบรมบ่มเลี้ยงที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด เป็นสถาบันที่เตรียมตัวเด็กให้ออกไปเผชิญกับสิ่งแวดล้อมนอกบ้าน อบรมเด็กให้รู้จักกฎเกณฑ์ ค่านิยม แบบของความประพฤติ และยังสอนให้รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคม โดยวิธีการอบรมมีทั้งทางตรงและทางอ้อม และมีการอบรมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จูไรรัตน์ กำแพงพันธ์ (2551: 116-119) ได้ศึกษาเรื่อง การทำหน้าที่ของครอบครัวของวัยรุ่นชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 2 จังหวัดราชบุรี และเปรียบเทียบการทำหน้าที่ของครอบครัว และทัศนคติต่อการกระทำผิดของวัยรุ่นชาย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 155 คน ผลการวิจัยพบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางลบกับทัศนคติต่อการกระทำผิดของวัยรุ่นชาย หมายถึง วัยรุ่นชายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้การทำหน้าที่ของครอบครัวทุกด้านอยู่ในระดับดีหรือสูง และมีทัศนคติต่อการกระทำผิดอยู่ในระดับต่ำ คือเห็นว่าการกระทำผิดเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ควรกระทำ

สมมติฐานที่ 3 บุคลิกภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากผลการวิจัย พบว่า บุคลิกภาพด้านการแสดงออก ด้านความเปิดเผย ด้านการยอมรับผู้อื่น และด้านการมีสติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001) แสดงว่า ถ้าบุคลิกภาพในด้านนั้น (ทั้ง 4 ด้าน) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับสูง พฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะอยู่ในระดับสูง และถ้าหากบุคลิกภาพในด้านนั้น (ทั้ง 4 ด้าน) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับต่ำ พฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะอยู่ในระดับต่ำ ส่วนบุคลิกภาพด้านความห้วนไหวด้านเดียวที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจเนื่องมาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพทางด้านบวก ซึ่งได้แก่ บุคลิกภาพด้านการแสดงออก ด้านความเปิดเผย ด้านการยอมรับผู้อื่น และด้านการมีสติ ดังนั้นจึงทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีบุคลิกภาพที่ดี มีความจริงใจกับผู้อื่น มีอารมณ์ความรู้สึก เห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น เต็มใจช่วยเหลือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ เห็นอก เห็นใจ ห่วงใยผู้อื่น ยึดมั่นตามหลักจริยธรรม และมีศีลธรรมประจำใจ และสามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม

จึงส่งผลให้เกิดพฤติกรรมความช่วยเหลือ ซึ่งสอดคล้องกับ McConnell (1974) ที่กล่าวว่า บุคลิกภาพเป็นลักษณะที่บุคคลคิดและแสดงพฤติกรรมออกมา เพื่อที่จะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ได้รับอิทธิพลจากสิ่งต่างๆ เช่น ค่านิยม แรงจูงใจ พันธุกรรม ทัศนคติ อารมณ์ ความสามารถ ภาพลักษณ์เกี่ยวกับตนเอง สถิติปัญญา และความกล้าแสดงออก และ ยังสอดคล้องกับ Cattell and Harowits (1952 อ้างใน วรรณภา สารโจน, 2551: 68) ที่ศึกษาความเอื้อเฟื้อของนักศึกษามหาวิทยาลัย จำนวน 60 คน โดยใช้แบบสอบถามลักษณะทางบุคลิกภาพพบว่า บุคลิกภาพลักษณะแสดงตัวมีความสัมพันธ์สูงกับความเอื้อเฟื้อ ส่วนบุคลิกภาพทางด้านลบคือ บุคลิกภาพด้านความห้วนไหว ทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายรู้สึกกลัวในสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น มีแนวโน้มที่จะมีอาการทุกข์ใจ วิตกกังวล ตกใจง่าย หงุดหงิด เครียด เกิดความกลัวได้ง่าย โกรธง่าย มีอาการซึมเศร้า รู้สึกผิด โศกเศร้า ท้อใจง่าย ขี้อาย รู้สึกอึดอัดเมื่ออยู่ต่อหน้าคนอื่น ไม่สามารถควบคุมความอยากของตนจากสิ่งกระตุ้นต่างๆ ไม่สามารถจัดการกับความเครียดเมื่ออยู่ในภาวะคับขัน และตกใจเสียขวัญเมื่อต้องเผชิญกับภาวะฉุกเฉิน จากลักษณะดังกล่าวจึงส่งผลให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีบุคลิกภาพด้านความห้วนไหวไม่สามารถควบคุมหรือแสดงอารมณ์และพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นจึงทำให้ไม่อาจเกิดพฤติกรรมความช่วยเหลือได้

สมมติฐานที่ 4 การเห็นคุณค่าในตนเองความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากผลการวิจัย พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญ ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสามารถ ด้านความรู้สึกว่าตนมีอำนาจ และด้านความรู้สึกว่าตนมีคุณค่าดี มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมความช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001) แสดงว่า ถ้าการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับสูง พฤติกรรมความช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะอยู่ในระดับสูง และถ้าหากการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับต่ำ พฤติกรรมความช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะอยู่ในระดับต่ำ อาจเนื่องมาจาก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการพิจารณาและประเมินตนเองถึงเห็นคุณค่าในตนเองไปในทางบวก คิดว่าตนเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับ ความสนใจ ความหวังใจ การดูแล การแสดงออกถึงความรักจากผู้อื่น การเป็นที่ชื่นชอบของบุคคลอื่น ได้รับการสนับสนุน และได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น มีอิทธิพลต่อการควบคุมการกระทำของ

ตนเองและผู้อื่น โดยอาจแสดงให้เห็นในลักษณะของการที่บุคคลได้รับความเคารพนับถือจากผู้อื่น โดยที่บุคคลนั้นสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองได้ การกระทำสิ่งต่างๆ และประสบความสำเร็จตามความมุ่งหวัง ยึดมั่นในหลักของศีลธรรมจริยธรรมและศาสนา ตลอดจน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และค่านิยมของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ จึงส่งผลให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีพฤติกรรมการช่วยเหลือ ซึ่งสอดคล้องกับ Maslow (1970) ที่กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความเข้มแข็ง มีความเชี่ยวชาญ และมีความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จได้ อีกทั้งยังรู้สึกว่าตนเองมีประโยชน์และมีความสำคัญต่อสังคม และยังสอดคล้องกับ Franken (1998) ที่กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคล ทุกคนย่อมมีคุณค่าในตนเอง และต้องการที่จะพัฒนาคุณค่าในตนเองในระดับที่สูงขึ้น เพื่อทำให้เกิดความมั่นคงทางใจ มีพฤติกรรมที่ดีมีคุณค่า ซึ่งจะนำไปสู่การดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

ตารางที่ 25 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ตั้งไว้	เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน		
1.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีเพศแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน		/
1.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน		/
1.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน		/
1.4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีผลการเรียนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน		/

ตารางที่ 25 (ต่อ)

สมมติฐานที่ตั้งไว้	เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
1.5 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีลำดับการเกิดแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน		/
1.6 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีรายได้ของครอบครัวแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน		/
1.7 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอาชีพของบิดาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน		/
1.8 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอาชีพของมารดาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน		/
2. การทำหน้าที่ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	/	
2.1 การแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย		
2.2 การสื่อสารของสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	/	
2.3 บทบาทของสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย		/

ตารางที่ 25 (ต่อ)

สมมติฐานที่ตั้งไว้	เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
2.4 การตอบสนองทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	/	
2.5 ความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	/	
2.6 การควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	/	
3. บุคลิกภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย		
3.1 ความห้วนไห้วมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย		/
3.2 การแสดงออกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	/	
3.3 ความเปิดกว้างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	/	
3.4 การยอมรับผู้อื่นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	/	

ตารางที่ 25 (ต่อ)

สมมติฐานที่ตั้งไว้	เป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้	ไม่เป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้
3.5 การมีสติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	/	
4. การเห็นคุณค่าในตนเองความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	/	
4.1 ความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญมีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมช่วยเหลือของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	/	
4.2 ความรู้สึกว่าตนมีอำนาจมีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมช่วยเหลือของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	/	
4.3 ความรู้สึกว่าตนมีความสามารถมีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมช่วยเหลือของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	/	
4.4 ความรู้สึกว่าตนมีคุณค่ามีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมช่วยเหลือของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	/	

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การทำหน้าที่ของครอบครัว บุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรมความช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาการทำหน้าที่ของครอบครัว บุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรมความช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมความช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่ของครอบครัวกับพฤติกรรมความช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับพฤติกรรมความช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองกับพฤติกรรมความช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบางสะพานวิทยา โรงเรียนธงชัยวิทยา และโรงเรียนชัยเกษมวิทยา จำนวน 307 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตัวเลือกตอบเป็นแบบตรวจรายการ (Check list) และเป็นแบบเติมข้อความ ข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลการเรียน ลำดับการเกิด รายได้ของครอบครัว อาชีพของบิดา และอาชีพของมารดา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของครอบครัว ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยประยุกต์แนวความคิดของ McMaster Model (Epstien, Bishop and Baldwin, 1982) ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ที่มี 4 ระดับ ซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงบวกทั้งหมด มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 โดยแยกเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 แบบสอบถามด้านการแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัว จำนวน 4 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.65

2.2 แบบสอบถามด้านการสื่อสารของสมาชิกในครอบครัว จำนวน 4 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.64

2.3 แบบสอบถามด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว จำนวน 4 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.70

2.4 แบบสอบถามด้านการตอบสนองทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว จำนวน 4 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.69

2.5 แบบสอบถามด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว จำนวน 4 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75

2.6 แบบสอบถามด้านการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว จำนวน 4 ข้อ
มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยประยุกต์แนวความคิด
ของ Costa and McCrae, 1995 ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ที่มี 4 ระดับ
ซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงบวกทั้งหมด โดยแยกเป็นรายด้าน ดังนี้

- 3.1 แบบสอบถามด้านความหุนหันไหว จำนวน 8 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75
- 3.2 แบบสอบถามด้านการแสดงออก จำนวน 8 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87
- 3.3 แบบสอบถามด้านความเปิดกว้าง จำนวน 8 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78
- 3.4 แบบสอบถามด้านการยอมรับผู้อื่น จำนวน 8 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78
- 3.5 แบบสอบถามด้านการมีสติ จำนวน 8 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยประยุกต์
แนวความคิดของ Coopersmith (1981) ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า
ที่มี 4 ระดับ ซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงบวกทั้งหมด มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 โดยแยกเป็นรายด้าน
ดังนี้

- 4.1 ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญ จำนวน 6 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86
- 4.2 ด้านความรู้สึกว่าตนมีอำนาจ จำนวน 6 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79
- 4.3 ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสามารถ จำนวน 6 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82
- 4.4 ด้านความรู้สึกว่าตนมีคุณความดี จำนวน 6 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการช่วยเหลือ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยประยุกต์
แนวความคิดของ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ม.ป.ป.: 187-188 อ้างใน กองวิจัย
ทางการศึกษา, 2542: 12-13) ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ที่มี 4 ระดับ
ซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงบวกทั้งหมด มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 โดยแยกเป็นรายด้าน ดังนี้

- 5.1 พฤติกรรมการช่วยเหลือทางกาย จำนวน 5 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71
- 5.2 พฤติกรรมการช่วยเหลือทางวาจา จำนวน 5 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81

5.3 พฤติกรรมการช่วยเหลือทางสติปัญญา จำนวน 5 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

5.4 พฤติกรรมการช่วยเหลือทางใจ จำนวน 5 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 72.6 รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 27.4 ส่วนใหญ่ มีอายุ 16 ปี ร้อยละ 35.8 มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 45.3 ส่วนใหญ่มีผลการเรียนอยู่ในช่วง 2.14-3.07 ร้อยละ 63.8 ส่วนใหญ่ เป็นลูกคนสุดท้อง ร้อยละ 36.8 ส่วนใหญ่มีรายได้ของครอบครัวน้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 29.6 อาชีพของบิดาส่วนใหญ่ มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 37.4 รองลงมาก็คือ มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 29.0 อาชีพพนักงานทั่วไป ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 18.6 และมีอาชีพค้าขาย เจ้าของกิจการ ร้อยละ 15.0 ตามลำดับ อาชีพของมารดาส่วนใหญ่ มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 43.0 รองลงมาก็คือ มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 24.4 อาชีพค้าขาย เจ้าของกิจการ ร้อยละ 23.8 และมีอาชีพพนักงานทั่วไป ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 8.8 ตามลำดับ

2. การทำหน้าที่ของครอบครัว พบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 76.13) หมายความว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการรับรู้เกี่ยวกับการทำหน้าที่ของครอบครัวอยู่ในระดับสูง

3. บุคลิกภาพ พบว่า บุคลิกภาพของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้านความเปิดกว้าง ด้านการยอมรับผู้อื่น และด้านการแสดงออกอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.07) (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.50) และ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.64) ตามลำดับ ส่วนบุคลิกภาพด้านการมีสติ และด้านความห่วงใย อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.63) และ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.16) ตามลำดับ หมายความว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีลักษณะส่วนตัวเกี่ยวกับบุคลิกภาพด้านความเปิดกว้าง ด้านการยอมรับผู้อื่น และด้านการแสดงออกอยู่ในระดับสูง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีลักษณะส่วนตัวเกี่ยวกับบุคลิกภาพด้านการมีสติ และด้านความห่วงใยอยู่ในระดับปานกลาง

4. การเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีการเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 72.67) หมายความว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการพิจารณาและการประเมินคุณค่าของตนเองเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับสูง

5. พฤติกรรมการช่วยเหลือ พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการช่วยเหลือโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 62.24) หมายความว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการกระทำเกี่ยวกับพฤติกรรมการช่วยเหลืออยู่ในระดับสูง

ผลการทดสอบสมมติฐาน

1. เปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือกับปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลการเรียน ลำดับการเกิด รายได้ของครอบครัว อาชีพของบิดา และอาชีพของมารดาที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือไม่แตกต่างกัน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่ของครอบครัว พบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัว โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 (ตารางที่ 22)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ พบว่า บุคลิกภาพด้านการแสดงออก ด้านความเปิดกว้าง ด้านการยอมรับผู้อื่น และด้านอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนบุคลิกภาพด้านความห้วนไหวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ตารางที่ 23)

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 (ตารางที่ 24)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การทำหน้าที่ของครอบครัว บุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบางสะพาน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ เปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มี ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน ความสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่ของครอบครัว บุคลิกภาพ และ การเห็นคุณค่าในตนเองกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัย ขอเสนอแนะผลการวิจัย ดังนี้

1. การทำหน้าที่ของครอบครัว

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่มีการทำหน้าที่ของ ครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อแยกพิจารณาการทำหน้าที่ของครอบครัวเป็นรายด้าน พบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวทุกด้านอยู่ในระดับสูง คือ ด้านความผูกพันทางอารมณ์ของ สมาชิกในครอบครัว ด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว ด้านการแก้ปัญหาของสมาชิกใน ครอบครัว ด้านการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ ของสมาชิกในครอบครัว และด้านการสื่อสารของสมาชิกในครอบครัว และพบว่า การทำหน้าที่ของ ครอบครัวโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001) และการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านบทบาทของ สมาชิกในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย ดังนั้น จึงควรให้ความรู้กับเยาวชนเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของครอบครัว โดยการเพิ่ม เข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร นอกจากนี้ควรมีการจัดอบรมพ่อแม่ มือใหม่ให้มีความรู้ความเข้าใจในการทำหน้าที่ของครอบครัวเพิ่มมากขึ้น และเตรียมความพร้อม สำหรับการมีครอบครัว อีกทั้งหน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนควรจัด กิจกรรมให้ความรู้ ความเข้าใจ ส่งเสริม และพัฒนาการทำหน้าที่ของครอบครัวให้เหมาะสม มีกิจกรรมสานสัมพันธ์ วันพบผู้ปกครอง และเพิ่มความสามารถของการทำหน้าที่ของครอบครัว ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. บุคลิกภาพ

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพด้าน
 ความเปิดกว้าง ด้านการยอมรับผู้อื่น และด้านการแสดงออกอยู่ในระดับสูง ส่วนบุคลิกภาพด้าน
 การมีสติ และด้านความหวั่นไหวอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่า บุคลิกภาพด้านการแสดงออก
 ด้านความเปิดกว้าง ด้านการยอมรับผู้อื่น และด้านการมีสติ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรม
 การช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001) และ
 บุคลิกภาพด้านความหวั่นไหวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้น จึงควรสนับสนุนให้เยาวชน หรือบุคคลอื่นๆ พัฒนาและปรับปรุง
 บุคลิกภาพทุกด้านให้เหมาะสม โดยเฉพาะบุคลิกภาพด้านการมีสติควรพัฒนาให้เพิ่มมากขึ้น
 ส่วนบุคลิกภาพด้านความหวั่นไหวควรปรับปรุงแก้ไขให้อยู่ในระดับต่ำลง โดยสถาบันต่างๆ เช่น
 ครอบครัว โรงเรียน และหน่วยงานต่างๆ ควรจัดกิจกรรม อบรม ให้ความรู้ ความเข้าใจ และเรียนรู้
 เกี่ยวกับลักษณะบุคลิกภาพของตนเอง รวมไปถึงการสนับสนุนส่งเสริมให้พัฒนาบุคลิกภาพของ
 ตนเองให้เหมาะสม และดีมากยิ่งขึ้น

3. การเห็นคุณค่าในตนเอง

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่มีการเห็นคุณค่าในตนเอง
 โดยรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อแยกพิจารณาการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้สึก
 ว่าตนมีความสามารถ ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญ และด้านความรู้สึกว่าตนมีคุณค่าอยู่ใน
 ระดับสูง ส่วนด้านความรู้สึกว่าตนมีอำนาจอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง
 โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
 ตอนปลาย (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001) ดังนั้น จึงควรสนับสนุนส่งเสริมให้เยาวชน รวมทั้ง
 บุคคลอื่นๆ ได้พิจารณาและประเมินตนเองถึงการเห็นคุณค่าในตนเองไปในทางบวก รู้สึกเชื่อมั่น
 ในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความเข้มแข็ง มีความเชี่ยวชาญ และมีความสามารถในการทำสิ่ง
 ต่างๆ ให้สำเร็จได้ อีกทั้งยังรู้สึกที่ตนเองมีประโยชน์และมีความสำคัญต่อสังคม โดยสถาบันต่างๆ
 เช่น ครอบครัว โรงเรียน และหน่วยงานต่างๆ ควรจัดกิจกรรม อบรม สนับสนุน ส่งเสริมและ
 พัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลทุกเพศทุกวัยเพิ่มมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยอิสระและปัจจัยส่วนบุคคลอื่นๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพิ่มขึ้น เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคม ลักษณะชุมชนที่อาศัย การอบรมเลี้ยงดู การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนหรือของชุมชน เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพิ่มขึ้น
3. ควรมีการวิจัยเชิงทดลองเพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม เพื่อสนับสนุน ส่งเสริมให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีพฤติกรรมการช่วยเหลือเพิ่มมากขึ้น
4. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือในกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เช่น นิสิต ครู หัวหน้าครอบครัว ผู้นำชุมชน เป็นต้น

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. 2521. ศีลธรรมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร:
กรมการศาสนา.

กองวิจัยทางการศึกษา. 2542. การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย
ในด้านการช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละ มุ่งมั่นพัฒนา. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

เครือข่ายจิตอาสา. 2550. แผนที่ทำดี ค้นพบความดีในใจคุณ. (ฉบับปรับปรุง 2007).
กรุงเทพมหานคร.

จุไรรัตน์ กำแพงพันธ์. 2551. การทำหน้าที่ของครอบครัวของวัยรุ่นชายในศูนย์ฝึก
และอบรมเด็กและเยาวชน เขต 2 จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธีระพร อุวรรณโน. 2529. จิตวิทยาสังคม. โครงการตำราและเอกสารวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประยูรศรี มณีสร. 2532. จิตวิทยาวัยรุ่น. ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

ปริญญญา ฤกษ์อรุณ. 2548. ลักษณะทางจริยธรรมของวัยรุ่นตอนปลายที่มีพฤติกรรมอาสา
ช่วยเหลือผู้อื่น. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพ็ญภา กุลนาคดล. 2547. การศึกษาและการพัฒนา การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว
ของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยา
ให้คำปรึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภักดี ปรีชาประพาฬวงศ์. 2550. ความสัมพันธ์ระหว่างการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง วิธีการเผชิญปัญหา และพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 3 จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2550. พจนานุกรมศัพท์จิตวิทยา อักษร M-Z ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.

รุ่งรัตน์ ไกรทอง. 2537. ผลของการใช้บทบาทหน้าที่สมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาให้คำปรึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วรรณภา สาโรจน์. 2551. อิทธิพลของการทำหน้าที่ของครอบครัว ความฉลาดทางอารมณ์ และการสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือของวัยรุ่นจิตอาสา: กรณีศึกษาโรงพยาบาลชุมชนจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. 2517. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูรูปแบบให้ความรักและแบบควบคุมความเอื้อเฟื้อและวินัยทางสังคม. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

วิภาพร มาพบสุข. 2546. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

ศิริรัตน์ พรจำ. 2551. การทำหน้าที่ของครอบครัว อัตมโนทัศน์ และทัศนคติต่อพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนวิทยาลัยเทคนิคแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศรีธรรม ธนะภูมิ. 2535. พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ. กรุงเทพมหานคร: ชวนพิมพ์.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2544. **ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ (รู้เรา-รู้เขา)**. พิมพ์ครั้งที่ 9.
กรุงเทพมหานคร: หอมขาหวาน.

สิทธิโชค วรานุสันติกุล. 2546. **จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการประยุกต์**. กรุงเทพมหานคร:
ซีเอ็ดยูเคชั่น.

สุชา จันทน์เอม. 2524. **จิตวิทยาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช
จำกัด.

_____. 2529. **จิตวิทยาวัยรุ่น**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

_____. 2541. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

สุพัตรา สุภาพ. 2536. **สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี**.
กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ศูนย์ส่งเสริมการให้และการอาสาช่วยเหลือสังคม. 2550. **วาระแห่งชาติ การให้และการอาสา
ช่วยเหลือสังคม**. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ
สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10. 2554. **ข้อมูลโรงเรียน (Online)**.
www.sesa10.go.th, 25 กันยายน 2554.

อนรรักษ์ บัณฑิตยชาติ. 2542. “ความตระหนักในคุณค่าของตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย.” **วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย** 7: 77-83.

อภิญา อภิสิทธิ์วิช. 2553. **บุคลิกภาพ มิตรภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสุขของนิสิต
ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อุมพร ตรังคสมบัติ. 2544. **จิตบำบัดและการให้การปรึกษารอบครัว**. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว.

Allport, G. W. 1961. **Pattern and Growth in Personality**. New York: Holt Rinehart
and Winston, Inc.

Barry, C. *et al.* 2006. **Friend Influence on Prosocial Behavior: The Role of Motivational
Factors and Friendship Characteristics** (Online). www.education.com, Jan 5, 2007.

Bierhoff, H. W. and R. Klien. 1990. Procial Behavior. In M. Hewstone. **Introduction to
Social psychology**. (1): 243-262.

Bond, M. 1969. **Correlate of Aultruism in Elementary School Children**. Dissertation
Abstract.

Branden, N. 1981. **The Psychology of Self Esteem**. New York: Bantams Books, Inc.

Brockner, J. 1988. **Self Esteem at Work**. Massachusetts: Lexington Book.

Burns, R. B. 1979. **The Self Concept**. New York: Longman Group Limited.

Cattell, R. B. 1970. **Handbook for the sixteen Personality Factor Questionnaire**.
Illinois: Institution for Personality and Ability Tension.

Coopersmith, S. 1981. **The Antecedent of Self-Esteem**. California: Consulting Psychologists
Prees, Inc.

Costa , P. T. Jr and R. R. McCrae. 1995. **Personality Inventory Manual: Psychological
Assessment Resources**. Florida: Odessa.

Epstein, N.B., D.S. Bishop. and L.M. Baldwin. 1982. **McMaster Model of the Family Functioning**. A view of the normal family. In. F. Walsh ed. Normal Family Processes, 1st ed. New York: Guilford.

Franken, R E. 1998. **Human Motivation**. California: Brooks/Cole Publishing Company.

Greenberg, J. 1960 a. **Situational Determinants of Altruistic Behavior**. Dissertation Abstracts. 29: December 1960 a.

_____. 2001. **Managing Behavior in Organization**. 3rd ed. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.

Hergenhahn, B. R. 1994. **An Introduction Theories of Personality**. 4th ed. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.

Hewstone, M., W. Strobe., J. Codol and G. M. Stephenson. 1994. **Introduction to social psychology**. MA: Blackwell.

Kingsley, D. 1965. **Human Society**. 7th ed. New York. The Mac million Company.

Maslow,A. H. 1970. **Motivation and personality**. New York: Harper & Row Publishers.

McConnell, J. V. 1974. **Understanding Human Behavior**. New York: Holt, Richard and Winston, Inc.

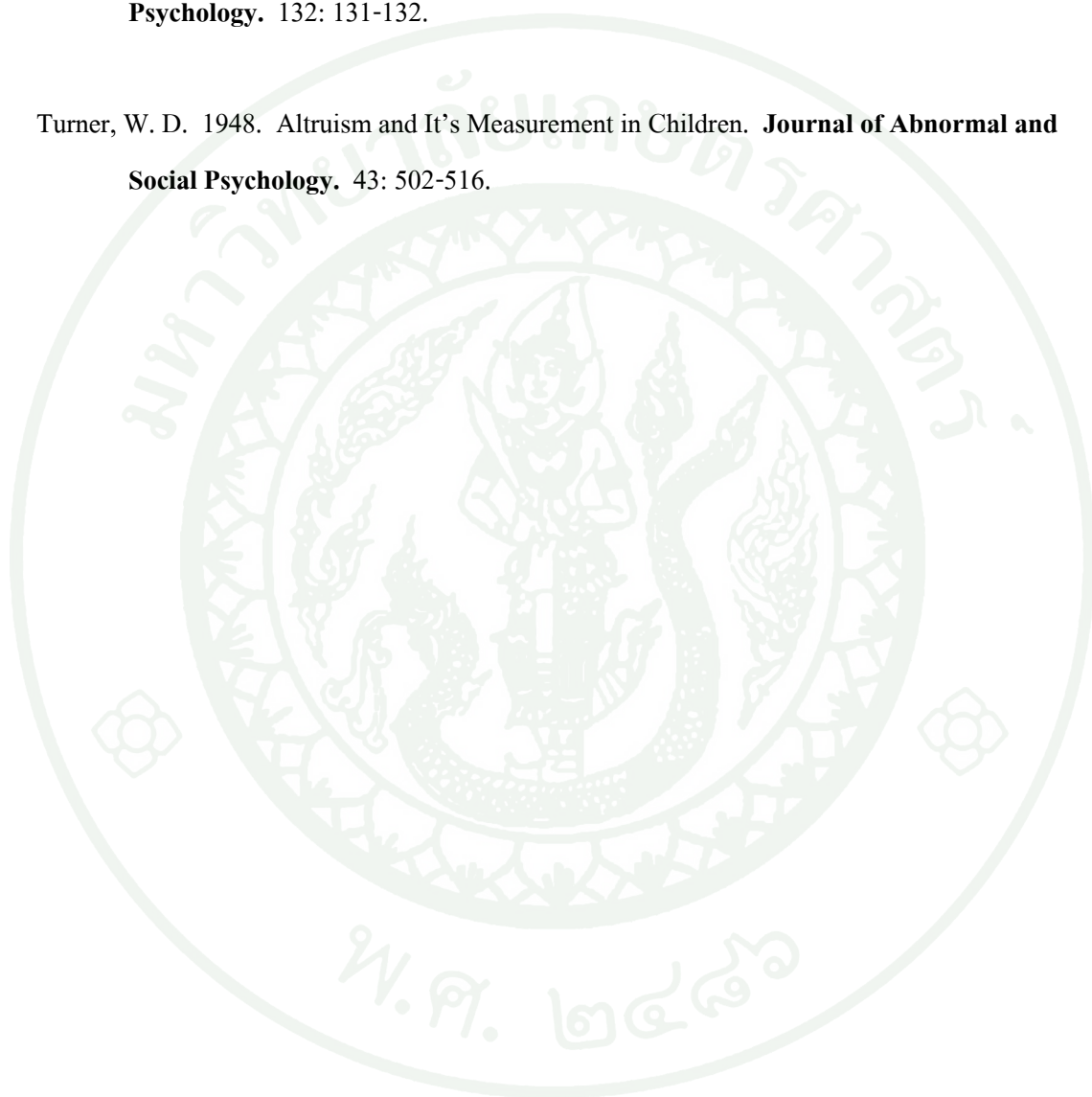
Metzler, W. 2001. **Evaluation of a Comprehensive Behavior Management Program To Improve School-Wide Positive Behavior Support** (Online). www.education.com, Jan 5, 2007.

Pervin, L. A. 1989. **Personality: Theory and Research**. 5th ed. New York: John Wiley & Sons, Inc.

Rosenberg, M. 1979. **Conceiving the Self**. New York: Basic Book.

Rosenhan, D. L., P. Salovey and K. Hargis. 1981. The joy of helping: Focus of attention mediates the impact of positive affect on altruism. **Journal of Personality and Social Psychology**. 132: 131-132.

Turner, W. D. 1948. Altruism and Its Measurement in Children. **Journal of Abnormal and Social Psychology**. 43: 502-516.

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิริยาภรณ์ อุดมระติ
สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. พันตรีหญิง ดร.พนมพร พุ่มจันทร์
สาขาจิตวิทยาคลินิก ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. อาจารย์ ดร.เฉลิมขวัญ สิงห์วี
สาขาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสอบถาม

การทำหน้าที่ของครอบครัว บุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรม
การช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอบางสะพาน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยชุดนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดการทำหน้าที่ของครอบครัว บุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรมช่วยเหลือ แบ่งเป็น 5 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบวัดการทำหน้าที่ของครอบครัว จำนวน 24 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบวัดบุคลิกภาพ จำนวน 40 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง จำนวน 24 ข้อ

ตอนที่ 5 แบบวัดพฤติกรรมช่วยเหลือ จำนวน 20 ข้อ

2. กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ เพื่อประโยชน์ในการนำข้อมูลชุดนี้ไปใช้ทางด้านการวิจัย และจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อตัวนักเรียน และคำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ

ผู้วิจัย

นางสาวณัฐดาว คชพลายุกต์

นิสิตปริญญาโท สาขาจิตวิทยาชุมชน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงใน () เพียง 1 คำตอบ ใน 1 ข้อ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้ให้ตรงกับความเป็นจริงของท่าน และกรุณาตอบให้ครบทุกข้อคำถาม

1. เพศ () 1.ชาย () 2.หญิง
2. อายุ.....ปี.....เดือน
3. ระดับการศึกษาปัจจุบัน.....
4. ผลการเรียนปัจจุบัน ได้เกรดเฉลี่ย.....
5. ท่านมีพี่น้องทั้งหมด.....คน
6. ท่านเป็นลูกคนที่.....
7. รายได้เฉลี่ยของครอบครัว.....บาท/เดือน
8. อาชีพของบิดา

() 1. ไม่ได้ประกอบอาชีพ	() 2. รับจ้างทั่วไป
() 3. พนักงานทั่วไป	() 4. เกษตรกร
() 5. ค้าขาย	() 6. เจ้าของกิจการ
() 7. ข้าราชการ	() 8. รัฐวิสาหกิจ
() 9. อื่น ๆ (ระบุ).....	
9. อาชีพของมารดา

() 1. ไม่ได้ประกอบอาชีพ	() 2. รับจ้างทั่วไป
() 3. พนักงานทั่วไป	() 4. เกษตรกร
() 5. ค้าขาย	() 6. เจ้าของกิจการ
() 7. ข้าราชการ	() 8. รัฐวิสาหกิจ
() 9. อื่น ๆ (ระบุ).....	

ตอนที่ 2 การทำหน้าที่ของครอบครัว

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงใน () เพียง 1 คำตอบ ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ลำดับ	ข้อความ	การทำหน้าที่ของครอบครัว			
		จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1	สมาชิกในครอบครัวของฉันพูดคุยกันถึงวิธีการแก้ไขปัญหาในครอบครัว				
2	สมาชิกในครอบครัวของฉันช่วยกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวได้				
3	สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ				
4	สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถเผชิญกับปัญหาต่างๆ ร่วมกันได้				
5	สมาชิกในครอบครัวของฉันมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน				
6	สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถพูดคุยกันได้อย่างตรงไปตรงมา				
7	สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถพูดคุยสื่อสารกับอีกฝ่ายแทนที่จะพูดผ่านผู้อื่น				
8	เมื่อมีเรื่องไม่สบายใจ สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถบอกเหตุผลความไม่พอใจกับอีกฝ่ายได้อย่างกระจ่าง				
9	สมาชิกในครอบครัวของฉันปฏิบัติตามหน้าที่ของตนได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง				
10	สมาชิกในครอบครัวของฉัน <u>ไม่</u> ทำให้คนในครอบครัวเดือดร้อน				
11	สมาชิกในครอบครัวของฉัน <u>ไม่</u> ค่อยมีข้อขัดแย้งกัน				
12	สมาชิกในครอบครัวของฉันปฏิบัติตามหน้าที่ของตนได้อย่างเหมาะสม				

ลำดับ	ข้อความ	การทำหน้าที่ของครอบครัว			
		จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
13	สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถแสดงออกทางอารมณ์ต่อสมาชิกคนอื่นๆ ได้อย่างเหมาะสม				
14	สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถแสดงความรู้สึกทั้งดีและไม่ดีต่อกันอย่างเปิดเผย				
15	สมาชิกในครอบครัวของฉันเข้าใจในอารมณ์ของสมาชิกแต่ละคน				
16	สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถรับรู้ถึงอารมณ์ของสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัวได้				
17	สมาชิกในครอบครัวของฉันมีความผูกพันห่วงใยซึ่งกันและกัน				
18	สมาชิกในครอบครัวของฉัน <u>ไม่</u> ยุ่งวุ่นวายกับคนในครอบครัวมากจนน่าอึดอัดใจ				
19	สมาชิกในครอบครัวของฉันเห็นคุณค่าของทุกคนในครอบครัว				
20	สมาชิกในครอบครัวของฉันดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน				
21	ครอบครัวของฉันมีวิธีการควบคุมหรือจัดการกับสมาชิกในครอบครัวที่ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง				
22	ครอบครัวของฉันมีวิธีการควบคุมหรือจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น				
23	สมาชิกในครอบครัวของฉันปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ครอบครัวกำหนด				
24	ครอบครัวของฉัน <u>ห้าม</u> สมาชิกในครอบครัวทำร้ายร่างกายกัน				

ตอนที่3 บุคลิกภาพ

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงใน () เพียง 1 คำตอบ ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ลำดับ	ข้อความถาม	บุคลิกภาพ			
		จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1	ฉันวิตกกังวลกับสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น				
2	ฉันโกรธเพื่อน เมื่อไม่ทำตามในสิ่งที่ฉันต้องการ				
3	ฉันรู้สึกผิดกับเรื่องที่ผมเคยทำไม่ดี				
4	ฉันรู้สึกเหนื่อย เมื่อต้องออกไปพูดหน้าชั้นเรียน				
5	ฉันไม่สามารถควบคุมความต้องการในสิ่งต่างๆ ของตนเองได้				
6	ฉันทำอะไรไม่ถูก เมื่ออยู่ในสถานการณ์ฉุกเฉิน				
7	ฉันรู้สึกท้อใจในการเรียน				
8	ฉันรู้สึกประหม่าเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ไม่เคยชิน				
9	ฉันสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย				
10	ฉันชอบเข้าร่วมงานเลี้ยงสังสรรค์				
11	ฉันเป็นที่รู้จักในหมู่เพื่อน				
12	ฉันเป็นคนทำอะไรต้องแคล่วว่องไว				
13	ฉันชอบทำสิ่งใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา				
14	ฉันเป็นคนมีอารมณ์ขัน				
15	ฉันชอบเข้าไปทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่ก่อน				
16	ฉันเป็นคนร่าเริงแจ่มใส				
17	ฉันชอบจินตนาการเกี่ยวกับอนาคตของฉัน				
18	ฉันคิดว่างานศิลปะเป็นสิ่งที่สวยงาม				
19	ฉันคิดว่าอารมณ์เป็นสิ่งสำคัญของชีวิต				
20	ฉันชอบทำกิจกรรมที่หลากหลาย				
21	ฉันคิดว่าค่านิยมบางอย่างในปัจจุบันไม่เหมาะสมกับวัยรุ่นไทย				

ลำดับ	ข้อความถาม	บุคลิกภาพ			
		จริง มากที่สุด	จริง มาก	จริง น้อย	จริง น้อยที่สุด
22	ฉันชอบทำสิ่งใหม่ๆ ที่ไม่เหมือนใคร				
23	ฉันสามารถรับรู้ถึงอารมณ์ของตัวเองได้				
24	ฉันยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนๆ				
25	ฉันปฏิบัติกับเพื่อนอย่างตรงไปตรงมา				
26	ฉันชอบช่วยเหลือเพื่อน เมื่อเขาขอร้อง				
27	ฉันรู้จักผ่อนปรนหรือประนีประนอม เมื่อเกิดความขัดแย้ง				
28	ฉันเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน				
29	ฉันรู้สึกเห็นใจ เมื่อเพื่อนเดือดร้อน				
30	ฉันเล่าความจริงเกี่ยวกับตัวฉันให้เพื่อนฟัง				
31	ฉันเป็นคนมีความจริงใจกับเพื่อน				
32	ฉันเป็นห่วงเพื่อนเมื่อเขาไม่สบาย				
33	ฉันมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน				
34	ฉันมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย				
35	ฉันขยันอ่านหนังสือ				
36	ฉันรู้จักแบ่งเวลาในชีวิตประจำวัน				
37	ฉันคิดให้รอบคอบก่อนลงมือทำ				
38	ฉันไม่หยาบของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต				
39	ฉันอ่านหนังสือเพื่อเตรียมพร้อมก่อนสอบ				
40	ฉันเป็นคนมีเหตุผล				

ตอนที่ 4 การเห็นคุณค่าในตนเอง

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงใน () เพียง 1 คำตอบ ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ลำดับ	ข้อความ	การเห็นคุณค่าในตนเอง			
		จริง มากที่สุด	จริง มาก	จริง น้อย	จริง น้อยที่สุด
1	ฉันเป็นคนที่เพื่อนๆ ให้การยอมรับ				
2	พ่อแม่ห่วงใยและดูแลฉัน				
3	ฉันเป็นที่รักของอาจารย์				
4	บุคคลรอบข้างพร้อมที่จะช่วยเหลือฉัน				
5	ฉันได้รับการเอาใจใส่จากคนรอบข้าง				
6	ฉันเป็นที่ชื่นชมของเพื่อนๆ				
7	ฉันสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม				
8	เพื่อนๆ ทำตามความต้องการของฉัน				
9	ฉันเคยได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนกลุ่ม				
10	ฉันได้รับความเคารพนับถือจากเพื่อน				
11	การแสดงความคิดเห็นของฉันในที่ประชุมเป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆ				
12	ฉันสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้				
13	ฉันสามารถทำงานให้เสร็จได้ทันเวลา				
14	ฉันสามารถดูแลตนเองในชีวิตประจำวันได้				
15	ฉันใช้เวลาไม่นานในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ				
16	ฉันสามารถทำงานกลุ่มได้เป็นอย่างดี				
17	ฉันสามารถทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่นได้				
18	ฉันสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้				
19	ฉันไม่เคยลอกงานเพื่อนส่งอาจารย์				
20	เพื่อนๆ ชมเชยว่าฉันเป็นคนมีน้ำใจ				
21	ฉันเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่				
22	ฉันทำในสิ่งที่ถูกต้องเสมอ				
23	ฉันทำบุญเมื่อมีโอกาส				
24	ฉันร่วมทำกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา				

ตอนที่ 5 พฤติกรรมการช่วยเหลือ

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงใน () เพียง 1 คำตอบ ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ลำดับ	ข้อความถาม	พฤติกรรมการช่วยเหลือ			
		จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1	เมื่อเห็นคนทำของหล่น ฉันจะเข้าไปช่วยเก็บ				
2	เมื่อเห็นคนชราหรือคนพิการกำลังข้ามถนน ฉันจะเข้าไปช่วยจูงข้ามถนน				
3	ฉันสละที่นั่งบนรถประจำทางให้เด็ก หญิงตั้งครรภ์ และคนชรา				
4	เมื่อเห็นผู้อื่นได้รับอุบัติเหตุ ฉันจะเข้าไปช่วยเหลือ				
5	ฉันอาสาไปช่วยกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน				
6	ฉันแนะนำวิธีที่ถูกต้องเหมาะสมให้กับเพื่อน เมื่อเขามีปัญหา				
7	ฉันบอกทางให้กับคนที่ไม่รู้จักทาง				
8	เมื่อเพื่อนมีเรื่องไม่เข้าใจกัน ฉันจะพูดเกลี้ยกล่อมเพื่อให้เขาเข้าใจกัน				
9	ฉันพูดตักเตือนเพื่อน เมื่อเห็นเขาทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง				
10	ฉันพูดปลอบใจเพื่อน เมื่อเขาไม่สบายใจ				
11	ฉันแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการทำงานกลุ่ม				
12	ฉันช่วยคิดหาแนวทางที่ต้องใช้กับเพื่อนที่มีปัญหา				
13	ฉันช่วยอธิบายบทเรียนแก่เพื่อนที่ไม่เข้าใจ				
14	ฉันชอบเล่าข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้เพื่อนๆ ฟัง				
15	ฉันนำความรู้ที่ได้จากอาจารย์สอนไปบอกเล่าให้เพื่อนบ้านฟัง				
16	ฉันรู้สึกเห็นใจ เมื่อเห็นคนที่เจ็บป่วย				
17	ฉันรู้สึกสงสารเด็กที่นั่งขอทานตามสะพานลอย				
18	ฉันอยากจะช่วยเหลือ เมื่อเห็นคนชราที่ถูกทอดทิ้ง				
19	ฉันให้อภัยกับคนที่เคยทำไม่ดีกับฉัน				
20	ฉันไม่พูดซ้ำเติมบุคคลที่เคยทำผิดพลาด				

ภาคผนวก ค

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis)

ตารางผนวกที่ 1 Item-total Statistics การทำหน้าที่ของครอบครัวโดยรวม

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	72.1000	56.9270	.5231	.8686
2	71.8667	59.3609	.3835	.8727
3	71.9667	60.1023	.2753	.8752
4	71.6000	57.6966	.5308	.8688
5	72.0333	57.6885	.4298	.8715
6	71.5667	61.1506	.1144	.8802
7	71.9667	56.2402	.6108	.8661
8	71.9667	55.8264	.6549	.8648
9	72.0000	57.9310	.5154	.8693
10	71.5000	57.9138	.4753	.8702
11	71.8333	58.2126	.3999	.8723
12	71.6333	59.2057	.3672	.8730
13	71.6667	60.5057	.2655	.8752
14	71.7333	57.3057	.5905	.8674
15	71.8333	60.3506	.2105	.8773
16	71.8000	54.2345	.6415	.8642
17	71.2000	58.5793	.4615	.8708
18	71.8000	58.5103	.3009	.8762
19	71.3333	56.2989	.5391	.8680
20	71.3333	57.9540	.4586	.8706
21	71.9667	58.0333	.4687	.8704
22	71.8333	56.8333	.5415	.8681
23	71.8000	57.7517	.4710	.8703
24	71.6000	55.7655	.4797	.8705

Reliability Coefficients

Alpha = .8757

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis)

ตารางผนวกที่ 2 Item-total Statistics การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการแก้ปัญหาของสมาชิก
ในครอบครัว

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	9.1667	1.5920	.3690	.6368
2	8.9333	1.7195	.5007	.5394
3	9.0333	1.8954	.3247	.6477
4	8.6667	1.5402	.5557	.4903

Reliability Coefficients

Alpha = .6495

ตารางผนวกที่ 3 Item-total Statistics การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการสื่อสารของสมาชิก
ในครอบครัว

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	9.1000	2.2310	.3468	.6260
2	8.6333	2.3092	.3589	.6137
3	9.0333	2.1713	.4279	.5670
4	9.0333	1.9644	.5614	.4687

Reliability Coefficients

Alpha = .6409

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis)

ตารางผนวกที่ 4 Item-total Statistics การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านบทบาทของสมาชิก
ในครอบครัว

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	9.6333	2.1713	.3495	.7067
2	9.1333	1.8437	.5176	.6079
3	9.4667	1.6368	.5858	.5583
4	9.2667	1.9954	.4782	.6342

Reliability Coefficients

Alpha = .6962

ตารางผนวกที่ 5 Item-total Statistics การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการตอบสนองทางอารมณ์
ของสมาชิกในครอบครัว

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	9.2333	2.3920	.4881	.6285
2	9.3000	2.0793	.5776	.5638
3	9.4000	2.3172	.3536	.6935
4	9.3667	1.5506	.5442	.5915

Reliability Coefficients

Alpha = .6883

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis)

ตารางผนวกที่ 6 Item-total Statistics การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านความผูกพันทางอารมณ์
ของสมาชิกในครอบครัว

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	10.1333	2.6713	.7076	.6325
2	10.7333	2.5471	.4276	.7771
3	10.2667	2.4092	.5699	.6842
4	10.2667	2.6851	.5600	.6909

Reliability Coefficients

Alpha = .7528

ตารางผนวกที่ 7 Item-total Statistics การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการควบคุมพฤติกรรม
ของสมาชิกในครอบครัว

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	9.3667	2.5161	.6838	.5400
2	9.2333	2.3920	.6591	.5392
3	9.2000	3.1310	.2925	.7478
4	9.0000	2.3448	.4149	.7162

Reliability Coefficients

Alpha = .7053

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis)

ตารางผนวกที่ 8 Item-total Statistics บุคลิกภาพโดยรวม

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	117.9667	143.6195	.1073	.8796
2	118.8667	146.3264	.0343	.8777
3	117.1667	139.4540	.6151	.8703
4	118.0333	149.5506	-.1466	.8854
5	118.7667	146.2540	.0297	.8782
6	118.3000	141.2517	.2501	.8756
7	118.2000	146.3034	.0021	.8806
8	117.8667	141.9126	.2816	.8746
9	117.5667	139.7713	.3969	.8725
10	117.9667	135.8954	.5558	.8692
11	117.9000	137.2655	.4538	.8713
12	118.2667	136.9609	.4735	.8708
13	117.7333	134.4782	.6782	.8670
14	117.5667	138.4609	.5161	.8706
15	118.2333	138.3920	.4032	.8724
16	117.5667	141.5644	.3154	.8740
17	117.5000	144.6724	.1488	.8764
18	117.5667	140.6678	.3431	.8735
19	117.8333	143.9368	.2125	.8754
20	117.6667	137.4023	.5644	.8696
21	117.3333	141.1264	.3737	.8731
22	117.9000	135.9552	.5526	.8693
23	117.6333	141.8264	.3859	.8731
24	117.6667	139.1954	.4508	.8716

ตารางผนวกที่ 8 (ต่อ)

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
25	117.5333	139.7057	.4723	.8715
26	117.6000	141.1448	.3469	.8734
27	117.8667	138.6713	.4839	.8710
28	118.2000	143.9586	.1734	.8762
29	117.6667	140.0920	.4778	.8716
30	117.8667	140.4644	.3198	.8740
31	117.3333	139.4023	.5496	.8707
32	117.6333	136.9989	.6301	.8687
33	118.0333	138.8609	.4957	.8709
34	118.2333	138.5299	.3745	.8730
35	118.7333	139.4437	.3649	.8731
36	118.2333	136.5299	.5316	.8697
37	118.0333	138.7230	.5048	.8708
38	118.0000	138.7259	.3380	.8742
39	118.3667	137.9644	.4130	.8722
40	118.0000	137.5862	.4794	.8708

Reliability Coefficients

Alpha = .8759

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis)

ตารางผนวกที่ 9 Item-total Statistics บุคลิกภาพด้านความห้วนไหว

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	19.3333	8.6437	.6609	.6696
2	20.2333	12.0471	.2772	.7462
3	18.5333	12.1885	.2495	.7495
4	19.4000	9.9034	.4134	.7317
5	20.1333	11.7747	.2942	.7444
6	19.6667	9.2644	.6440	.6768
7	19.5667	9.7713	.5536	.6977
8	19.2333	10.9437	.4150	.7259

Reliability Coefficients

Alpha = .7471

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis)

ตารางผนวกที่ 10 Item-total Statistics บุคลิกภาพด้านการแสดงออก

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	21.3000	15.8724	.6108	.8533
2	21.7000	15.1828	.6423	.8497
3	21.6333	14.2402	.7670	.8343
4	22.0000	15.4483	.5612	.8595
5	21.4667	16.3954	.4722	.8678
6	21.30000	16.4241	.5561	.8589
7	21.9667	14.5851	.7198	.8404
8	21.3000	15.9414	.6548	.8496

Reliability Coefficients

Alpha = .8682

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis)

ตารางผนวกที่ 11 Item-total Statistics บุคลิกภาพด้านความเปิดกว้าง

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	22.9333	9.3747	.3144	.7810
2	23.0000	8.5517	.4103	.7703
3	23.2667	9.1678	.3992	.7694
4	23.1000	7.8172	.6456	.7273
5	22.7667	8.8057	.4338	.7645
6	23.3333	7.4023	.6217	.7304
7	23.0667	8.9609	.4823	.7584
8	23.1000	8.0931	.5644	.7423

Reliability Coefficients

Alpha = .7805

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis)

ตารางผนวกที่ 12 Item-total Statistics บุคลิกภาพด้านการยอมรับผู้อื่น

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	22.3667	8.8609	.4213	.7688
2	22.4333	8.2540	.5569	.7467
3	22.7000	8.2862	.5128	.7541
4	23.0333	9.4816	.2323	.7977
5	22.5000	8.2586	.6583	.7333
6	22.7000	8.4931	.3708	.7831
7	22.1667	8.4885	.6094	.7419
8	22.4667	8.1195	.6095	.7379

Reliability Coefficients

Alpha = .7824

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis)

ตารางผนวกที่ 13 Item-total Statistics บุคลิกภาพด้านการมีสติ

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	18.9333	16.2023	.6317	.8210
2	19.1333	14.6023	.6915	.8096
3	19.6333	15.3437	.6363	.8177
4	19.1333	15.0161	.7080	.8087
5	18.9333	16.2023	.6317	.8210
6	18.9000	16.3000	.3468	.8605
7	19.2667	16.7540	.3579	.8532
8	18.9000	14.8517	.7501	.8036

Reliability Coefficients

Alpha = .8436

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis)

ตารางผนวกที่ 14 Item-total Statistics การเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวม

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	68.5000	93.2931	.4604	.9069
2	67.8000	91.7517	.5102	.9058
3	68.7000	86.9069	.6814	.9017
4	68.4667	91.4299	.4039	.9077
5	68.4667	88.7402	.6087	.9035
6	68.7333	86.9609	.7132	.9011
7	68.1667	91.2471	.4778	.9062

ตารางผนวกที่ 14 (ต่อ)

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
8	68.9000	91.3345	.5343	.9053
9	68.6667	88.4368	.4441	.9081
10	68.3000	88.8379	.6378	.9030
11	68.7000	85.9414	.7083	.9009
12	68.0667	90.2023	.4617	.9066
13	68.8667	86.1195	.6345	.9027
14	68.0333	90.5161	.5082	.9056
15	68.5000	89.3621	.4760	.9065
16	68.4667	89.9126	.6178	.9037
17	68.3000	90.7000	.4502	.9068
18	68.3667	87.8954	.6527	.9025
19	69.6333	94.3092	.1623	.9133
20	68.6000	89.8345	.5898	.9041
21	68.2000	90.1655	.4919	.9059
22	68.5333	89.1540	.6324	.9032
23	68.0000	90.8966	.4066	.9078
24	68.0000	93.5172	.2962	.9094

Reliability Coefficients

Alpha = .9090

ตารางผนวกที่ 15 Item-total Statistics การเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญ

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	15.0000	8.2069	.4550	.8662
2	14.3000	7.3897	.6228	.8419
3	15.2000	6.4414	.6335	.8414
4	14.9667	6.4471	.7177	.8223
5	14.9667	6.1713	.8109	.8032
6	15.2333	6.3920	.6931	.8276

Reliability Coefficients

Alpha = .8591

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis)

ตารางผนวกที่ 16 Item-total Statistics การเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนมีอำนาจ

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	14.5333	8.5333	.3088	.8099
2	15.2667	7.7885	.6214	.7545
3	15.0333	6.1713	.6178	.7497
4	14.6667	6.9195	.7566	.7172
5	15.0667	6.2023	.7784	.7001
6	14.4333	8.1851	.3031	.8180

Reliability Coefficients

Alpha = .7943

ตารางผนวกที่ 17 Item-total Statistics การเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตน
มีความสามารถ

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	15.5000	8.1207	.3842	.8500
2	14.6667	8.0920	.6109	.7944
3	15.1333	7.2920	.6521	.7838
4	15.1000	7.9552	.7376	.7745
5	14.9333	7.9954	.5722	.8011
6	15.0000	7.5172	.6971	.7748

Reliability Coefficients

Alpha = .8249

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis)

ตารางผนวกที่ 18 Item-total Statistics การเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนมีคุณความดี

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	15.8333	5.7989	.4091	.7374
2	14.8000	6.2345	.4264	.7273
3	14.4000	5.4897	.5904	.6815
4	14.7333	5.9954	.4937	.7103
5	14.2000	5.6828	.4748	.7160
6	14.2000	5.9586	.5506	.6973

Reliability Coefficients

Alpha = .7479

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis)

ตารางผนวกที่ 19 Item-total Statistics พฤติกรรมการช่วยเหลือโดยรวม

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	60.7667	65.9092	.3037	.9147
2	60.9333	65.4437	.3864	.9127
3	60.9333	64.6161	.4283	.9120
4	60.7000	62.6310	.5029	.9108
5	60.6333	63.6195	.4586	.9117
6	60.5667	63.3575	.6653	.9072
7	60.4333	61.9782	.6262	.9074
8	60.5333	60.6713	.6823	.9058
9	60.4000	62.3172	.6376	.9072
10	60.3000	62.6310	.5934	.9082
11	60.5000	61.9138	.6528	.9068
12	60.5667	63.6333	.6325	.9079
13	60.8333	60.9713	.6451	.9068
14	60.8000	61.2000	.6921	.9057
15	60.7333	60.3402	.7212	.9048
16	60.2333	64.1851	.5444	.9095
17	60.1333	64.8092	.4889	.9107
18	60.4667	62.1885	.5328	.9100
19	60.7000	64.5621	.4401	.9117
20	60.4000	63.1448	.6111	.9080

Reliability Coefficients

Alpha = .9132

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis)

ตารางผนวกที่ 20 Item-total Statistics พฤติกรรมการช่วยเหลือทางกาย

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	11.8667	3.9816	.4030	.6905
2	12.0333	3.9644	.4729	.6665
3	12.0333	3.6885	.5313	.6415
4	11.8000	3.0621	.6377	.5856
5	11.7333	3.9264	.3352	.7221

Reliability Coefficients

Alpha = .7128

ตารางผนวกที่ 21 Item-total Statistics พฤติกรรมการช่วยเหลือทางวาจา

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	13.4000	4.9379	.5803	.7890
2	13.2667	4.7540	.4522	.8246
3	13.3667	3.8264	.7388	.7338
4	13.2333	4.4609	.6210	.7737
5	13.1333	4.3264	.6601	.7616

Reliability Coefficients

Alpha = .8148

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis)

ตารางผนวกที่ 22 Item-total Statistics พฤติกรรมการช่วยเหลือทางสติปัญญา

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	12.1333	5.3609	.6662	.8308
2	12.2000	5.8897	.6655	.8363
3	12.4667	5.0161	.6656	.8329
4	12.4333	5.2195	.6814	.8268
5	12.3667	4.9299	.7235	.8157

Reliability Coefficients

Alpha = .8582

ตารางผนวกที่ 23 Item-total Statistics พฤติกรรมการช่วยเหลือทางใจ

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	13.3667	3.8954	.6462	.7420
2	13.2667	4.0644	.5824	.7609
3	13.6000	3.3517	.5833	.7673
4	13.8333	4.0057	.4938	.7858
5	13.5333	3.7747	.6388	.7414

Reliability Coefficients

Alpha = .7979

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล

นางสาวณัฐดาว คชพลายุกต์

วัน เดือน ปี ที่เกิด

2 กันยายน พ.ศ. 2529

สถานที่เกิด

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2553 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี

วิทยาศาสตรบัณฑิต (จิตวิทยาชุมชน)

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

